

მუხლი 50. საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტრო

საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტროს ასიგნებები განისაზღვროს
291 392,5 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები	მ.შ. კრედიტები და გრანტები
33 00	საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტრო	136 473,3	291 392,5	209 092,5	82 300,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	121,0	121,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	573,8	1 251,7	1 251,7	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	183,7	250,3	250,3	0,0
	მივლინებები	49,9	113,9	113,9	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	240,6	463,5	463,5	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	78 459,4	231 348,8	206 928,8	24 420,0
	კაპიტალური ხარჯები	183,9	84,3	84,3	0,0
	დაკრედიტება დაფარვის გამოკლებით	56 782,0	57 880,0	0,0	57 880,0
33 01	საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტროს ცენტრალური აპარატი	610,3	1 801,6	1 801,6	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	121,0	121,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	225,1	1 020,7	1 020,7	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	70,4	204,5	204,5	
	მივლინებები	30,3	102,6	102,6	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	163,6	402,4	402,4	
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	20,5	0,0		
	კაპიტალური ხარჯები	100,4	71,4	71,4	
33 02	პრივატიზებიდან მიღებული სახსრებით ენერგოსისტემის სუბსიდირების დამატებითი ღონისძიებები	0,0	164 336,4	164 336,4	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	164 336,4	164 336,4	0,0
33 02 01	ჰიდრო და თბოელექტროსადგურების რეაბილიტაცია	0,0	57 124,3	57 124,3	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	57 124,3	57 124,3	0,0
33 02 01 01	ჰიდრო და თბოელექტროსადგურების გადაუდებელი სარეაბილიტაციო ღონისძიებები	0,0	45 724,3	45 724,3	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	45 724,3	45 724,3	
33 02 01 02	ენგურჰესის ელექტრო და ჰიდრომექანიკური ნაწილის რეაბილიტაციის თანადაფინანსება	0,0	11 400,0	11 400,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	11 400,0	11 400,0	
33 02 02	ბუნებრივი გაზის სექტორში გადაუდებელი სარეაბილიტაციო ღონისძიებები	0,0	1 851,0	1 851,0	0,0

	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	1 851,0	1 851,0	
33 02 03	ელექტროენერგიით მომარაგების უზრუნველყოფისათვის განსაზღვრული ღონისძიებები	0,0	57 079,0	57 079,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	57 079,0	57 079,0	
33 02 04	საგადასახადო პოლიტიკის (დღგ) ცვლილებების გამო გამანაწილებელი კომპანიების ნაწილობრივი კომპენსაციის ღონისძიებები	0,0	12 100,0	12 100,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	12 100,0	12 100,0	
33 02 06	სხვა დანარჩენი ღონისძიებები	0,0	1 855,0	1 855,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	1 855,0	1 855,0	0,0
33 02 06 01	ტყეულის შასტების რეაბილიტაციის ღონისძიება	0,0	900,0	900,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	900,0	900,0	
33 02 06 02	ენერგოსექტორში სამშენებლო ღოკუმენტაციის შექმნის ღონისძიება	0,0	100,0	100,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	100,0	100,0	
33 02 06 03	ენერგოსისტემის სტრუქტურული რეორგანიზაციის ღონისძიება	0,0	364,6	364,6	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	364,6	364,6	
33 02 06 05	2004 წლის სახელმეკრულებო ვალდებულებების საფუძველზე მიმდინარე წელს შესრულებული სამუშაოების ანაზღაურების ღონისძიება	0,0	490,4	490,4	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	490,4	490,4	
33 02 07	სადისტრიბუციო ენერგოკომპანიების აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიებები	0,0	22 275,6	22 275,6	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	22 275,6	22 275,6	
33 02 08	ენერგოსისტემის იმედიანობის გაზრდის მიზნით ელექტროგადამცემ ხაზებზე გადაუღებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოებისა და აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიებები	0,0	10 051,5	10 051,5	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	10 051,5	10 051,5	
33 02 09	„საქრუსენერგოს“ 500-კვ ელექტრო გადამცემი ხაზის „კაკასიონი“ გადაუღებელი სარეაბილიტაციო ღონისძიება	0,0	2 000,0	2 000,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	2 000,0	2 000,0	
33 03	საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტროს ენერგოზედამხედველობის და სათბობის ხარისხის ღებარტამენტი	642,1	362,1	362,1	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	348,7	231,0	231,0	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	113,3	45,8	45,8	
	მივლინებები	19,6	11,3	11,3	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	77,0	61,1	61,1	
	კაპიტალური ხარჯები	83,5	12,9	12,9	

33 04	საქართველოს ენერგოსისტემის სუბსიდირება	77 133,8	41 572,4	41 572,4	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	77 133,8	41 572,4	41 572,4	0,0
33 04 01	ვარდნილჭკვის იმედიანობის გაზრდის მიზნით გადაუღებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოებისა და აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიება	1 374,9	700,0	700,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	1 374,9	700,0	700,0	
33 04 02	შაორჭკვის იმედიანობის გაზრდის მიზნით გადაუღებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოებისა და აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიება	265,9	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	265,9	0,0	0,0	
33 04 03	გუმთაჭკვის იმედიანობის გაზრდის მიზნით გადაუღებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოებისა და აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიება	253,3	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	253,3	0,0	0,0	
33 04 04	ძეგრულჭკვის იმედიანობის გაზრდის მიზნით გადაუღებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოებისა და აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიება	1 339,5	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	1 339,5	0,0	0,0	
33 04 05	ლაჯანურჭკვის იმედიანობის გაზრდის მიზნით გადაუღებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოებისა და აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიება	197,7	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	197,7	0,0		
33 04 06	ვარციხეჭკვის იმედიანობის გაზრდის მიზნით გადაუღებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოებისა და აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიება	789,4	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	789,4	0,0	0,0	
33 04 07	რიონჭკვის იმედიანობის გაზრდის მიზნით გადაუღებელი სამუშაოების, აღრიცხვიანობის მოწესრიგებისა და წყალსაცავზე საავარიო უბნების რეაბილიტაციის ღონისძიება	452,7	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	452,7	0,0		
33 04 08	შელავათებით მოსარგებლე მოსახლეობის (ომის მონაწილეები და მათთან გათანაბრებული პირები) მიერ 2004 წლის განამავლობაში მოხმარებული ელექტროენერგიის საფასურის ანაზღაურების ღონისძიება	11 560,0	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	11 560,0	0,0	0,0	
33 04 09	ყაზბეგის გაზგამანაწილებელი ქსელის რეაბილიტაციის ღონისძიება	603,3	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	603,3	0,0	0,0	
33 04 10	პროგრამა „ქ. თბილისში გაზგამანაწილებელი ქსელის რეაბილიტაცია“	3 500,0	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	3 500,0	0,0	0,0	

33 04 11	პროგრამა „ტყეულის შახტების რეაბილიტაცია“	1 200,0	300,0	300,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	1 200,0	300,0	300,0	
33 04 12	სადისტრიბუციო ენერგოკომპანიის აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიება	2 906,4	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	2 906,4	0,0	0,0	
33 04 13	ენერგოსისტემის იმედიანობის გაზრდის მიზნით ელექტროგადამცემ ხაზებზე გადაუღებელი სარეაბილიტაციო ღონისძიებები	3 470,0	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	3 470,0	0,0	0,0	
33 04 14	ენგურჰესის ელექტრო და ჰიდრომექანიკური ნაწილის რეაბილიტაციის თანადაფინანსება	10 568,5	4 000,0	4 000,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	10 568,5	4 000,0	4 000,0	
33 04 15	ენერგოსისტემაში მუშაკთა რიცხოვნობის ოპტიმიზაციის შედეგად წარმოქმნილი დავალიანების დაფარვის ღონისძიება	7 000,0	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	7 000,0	0,0	0,0	
33 04 16	ხუდონის სამშენებლო გვირაბის გადაუღებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოების ღონისძიება	230,0	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	230,0	0,0	0,0	
33 04 17	მაგისტრალური გაზსადენის იმედიანობის გაზრდის მიზნით გადაუღებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოებისა და აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიება	1 710,9	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	1 710,9	0,0	0,0	
33 04 18	„თბილისის“ 110-500 კვტ-იანი ღია გამანაწილებელი მოწყობილობის (ქვესადგურის) რეაბილიტაციის ღონისძიება	345,0	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	345,0	0,0	0,0	
33 04 20	რიონის აუზის ჰიდროელექტროსადგურის მუშაკთა რიცხოვნობის ოპტიმიზაციის შედეგად წარმოქმნილი დავალიანების დაფარვის ღონისძიება	855,0	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	855,0	0,0	0,0	
33 04 21	შელავთებით მოსარგებლე მოსახლეობის (ომის მონაწილეები და მათთან გათანაბრებული პირები) მიერ წინა წლებში მოხმარებული ელექტროენერგიის შედეგად წარმოქმნილი დავალიანების დაფარვის ღონისძიება	15 000,0	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	15 000,0	0,0	0,0	
33 04 22	აჭარაში ჩირუხი-სანალაის ჰესის რეაბილიტაციის ღონისძიება	299,2	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	299,2	0,0		
33 04 23	ყაზბეგიჰესის რეაბილიტაციის ღონისძიება	295,2	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	295,2	0,0		

33 04 24	გაზის საერთაშორისო კორპორაციის მიერ ყაზბეგის რაიონისათვის მიწოდებული ბუნებრივი აირის ღირებულების ანაზღაურების ღონისძიება	400,0	3 781,3	3 781,3	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	400,0	3 781,3	3 781,3	
33 04 25	სს „დუშეთგაზის“ მიერ დუშეთის რაიონისათვის მიწოდებული ბუნებრივი გაზის საფასურის ანაზღაურების ღონისძიება	0,0	398,5	398,5	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	398,5	398,5	
33 04 28	ჰიდროელექტროსადგურის „ხრამი-2“ სარეაბილიტაციო სამუშაოები	606,2	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	606,2	0,0		
33 04 29	საქართველოს ელექტროენერგიის საბითუმო ბაზარში თბოელექტროსადგურებიდან მიწოდებული ელექტროენერგიის ღირებულების ანაზღაურების ღონისძიება (მათ შორის, 2,800.0 ათასი ლარი ელექტროენერგიის იმპორტისათვის)	11 910,7	22 000,0	22 000,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	11 910,7	22 000,0	22 000,0	
33 04 30	ბუნებრივი გაზით მომარაგების უზრუნველყოფის ღონისძიება	0,0	10 392,6	10 392,6	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	10 392,6	10 392,6	
33 05	უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებით და გრანტებით განსახორციელებელ საინვესტიციო პროექტებში თანამონაწილეობისა და თანადაფინანსების ხარჯები	833,6	1 020,0	1 020,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	833,6	1 020,0	1 020,0	0,0
33 05 01	ენერგომატარებლების ტრანზიტის ინსტიტუციური აღმშენებლობის პროექტი	833,6	1 020,0	1 020,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	833,6	1 020,0	1 020,0	
33 06	უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებით და გრანტებით განსახორციელებელი საინვესტიციო პროექტები	57 253,5	82 300,0	0,0	82 300,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	471,5	24 420,0	0,0	24 420,0
	დაკრედიტება დაფარვის გამოკლებით	56 782,0	57 880,0	0,0	57 880,0
33 06 01	საბითუმო ბაზრის მხარდამჭერი პროექტი	9 733,5	32 640,0	0,0	32 640,0
	დაკრედიტება დაფარვის გამოკლებით	9 733,5	32 640,0		32 640,0
33 06 02	ვარციხის ჰიდროელექტროსადგურის რეაბილიტაცია	59,8	14 430,0	0,0	14 430,0
	დაკრედიტება დაფარვის გამოკლებით	59,8	14 430,0		14 430,0
33 06 03	ლაჯანურისა და ხრამჭესის რეაბილიტაცია	14 446,2	7 400,0	0,0	7 400,0
	დაკრედიტება დაფარვის გამოკლებით	14 446,2	7 400,0		7 400,0
33 06 04	ენერგომატარებლების ტრანზიტის ინსტიტუციონალური აღმშენებლობის პროექტი	3 583,1	3 410,0	0,0	3 410,0

	დაკრედიტება დაფარვის გამოკლებით	3 583,1	3 410,0		3 410,0
33 06 05	სასაქონლო დახმარება	28 959,4	0,0	0,0	0,0
	დაკრედიტება დაფარვის გამოკლებით	28 959,4	0,0		
33 06 06	ვალების რესტრუქტურის სააგენტო	471,5	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	471,5	0,0		
33 06 07	რეგიონალური გადაწყვეტი ხაზი ალავერდის პროექტი	0,0	13 320,0	0,0	13 320,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	13 320,0		13 320,0
33 06 08	ენერგოგანაწილების რეაბილიტაციის პროექტი	0,0	11 100,0	0,0	11 100,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	11 100,0		11 100,0

ენერგეტიკის სექტორის რეაბილიტაციის თაობაზე საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებთან და ღონიერებთან შეთანხმებული სამოქმედო პროგრამის შესაბამისად მიმდინარე წელსაც მნიშვნელოვანი ფინანსური რესურსები უნდა გამოიყოს დარგში მიმდინარე პოზიტიური პროცესების მხარდასაჭერად და მისთვის შეუქცევადი ხასიათის მისანიჭებლად. ენერგოსექტორი უახლოეს პერიოდში, რომ იქცეს თვითანაზღაურებად საბაზრო პრინციპებით მოქმედ სტრუქტურად და მიღებულ იქნეს შესაბამისი ეკონომიკური ეფექტები, აუცილებლობას წარმოადგენს სახელმწიფოს მტკიცე ნება, რათა აღკვეთილ იქნეს სექტორში ელექტროენერგიის უფასოდ გაცემის პრეცედენტები და მისგან გამოწვეული უდიდესი დანაკარგები, ვინაიდან ამის რესურსი ელექტროენერგეტიკას უკვე აღარ გააჩნია. ასევე სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ენერგოსექტორისათვის ისეთი რთული საკითხების მოგვარება, როგორებიცაა საქართველოს მიერ არაკონტროლირებად ტერიტორიაზე მიწოდებული ელექტროენერგიის ღირებულების ანაზღაურებისა და სხვა სასიცოცხლო დანიშნულების ობიექტების (წყალსადენების) ელექტროენერგიით მომარაგების ანაზღაურების საკითხი. აღნიშნული მიზეზებით ელექტროენერგეტიკული სისტემის ყოველწლიური დანაკარგი დაახლოებით 50 000.0 ათას ლარს შეადგენს. ამის შედეგად წლების განმავლობაში ზემოთ მითითებული დაუძლეველი მიზეზების ზეგავლენით, დიდი ოდენობის დანაკარგის პირობებში, დარგში ვერ განხორციელდა გენერაციისა და გადაწყვეტი ხაზების რეაბილიტაცია. ასევე სრულიად მოიშალა აღრიცხვიანობის სისტემა. ამ საინვესტიციო ღონისძიებისთვის მიმდინარე წელს სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებულია მნიშვნელოვანი ასიგნებები.

საქართველოს 2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტში ენერგოსექტორის დაფინანსებისთვის (საინვესტიციო პროექტების გარეშე) გათვალისწინებულია ასიგნებები 209 092.5 ათასი ლარის ოდენობით. მათ შორის, პრივატიზებიდან მიღებული სახსრებით ენერგოსისტემის სუბსიდირების დამატებით ღონისძიებებზე მიიმართება 164 336.4 ათასი ლარი, ენერგოსისტემის სუბსიდირების ღონისძიებებზე – 41 572.4 ათასი ლარი, ენერგეტიკის სამინისტროს აპარატის და საქვეუწყებო ორგანიზაციის შენახვაზე – 2 163.7 ათასი ლარი, უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებითა და გრანტებით განსახორციელებელ საინვესტიციო პროექტებში თანამონაწილეობისა და თანადაფინანსებისათვის – 1 020.0 ათასი ლარი.

პრივატიზებიდან მიღებული სახსრებით ენერგოსისტემის სუბსიდირების დამატებით ღონისძიებებში ელექტროგენერაციის ახალი ობიექტების მშენებლობის თანადაფინანსებაზე გათვალისწინებული 30 000.0 ათასი ლარი გადანაწილდება და დამატებით მიიმართება შემდეგი ღონისძიებების დასაფინანსებლად. კერძოდ:

–ჰიდრო და თბოელექტროსადგურების გადაუდებელ სარეაბილიტაციო ღონისძიებებზე;

- ენერგოსისტემის იმედიანობის გაზრდის მიზნით ელექტროგადამცემ ხაზებზე გადაუდებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოებისა და აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიებებზე;
- საგადასახადო პოლიტიკის (დღგ) ცვლილების გამო ენერგეტიკული სექტორისათვის ნაწილობრივი კომპენსაციის ღონისძიებაზე;
- სადისტრიბუციო ენერგოკომპანიის აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიებებზე;
- სს „საქრუსენერგოს“ 500 კვ ელექტროგადამცემი ხაზის „კაგკასიონი“ გადაუდებელ სარეაბილიტაციო ღონისძიებებზე;
- ენგურჰესის გენერაციის ტარიფის ოპტიმიზებასთან დაკავშირებით ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის (EBRD) კრედიტის მომსახურების ღონისძიებაზე;
- 2004 წლის სახელშეკრულებო ვალდებულებების საფუძველზე მიმდინარე წელს შესრულებული სამუშაოების ანაზღაურების ღონისძიებებზე.

ჰიდრო და თბოელექტროსადგურების გადაუდებელი სარეაბილიტაციო ღონისძიებები

ვარდნილჰესების კასკადი

ენგურჰესზე მიმდინარეობს სარეაბილიტაციო სამუშაოები, რომლებიც ითვალისწინებს №1,2,3 აგრეგატების რეაბილიტაციის დასრულებას 2006 წელს. სამუშაოების ჩატარების შემდგომ სადგურის სამუშაო სიმძლავრე მიაღწევს საპროექტო სიმძლავრის 80%-ს, ხოლო სადგური სრულად ამუშავდება №4 და №5 აგრეგატების რეაბილიტაციის შემდეგ. ამასთანავე, თუ ვარდნილჰესის აგრეგატებმა ვერ განაპირობეს ენგურჰესის მიერ გამოქმუშავებული წყლის გატარება, ენერგოსისტემა იძულებული იქნება შეამციროს ან სხვა უკიდურეს შემთხვევაში, მთლიანად გააჩეროს ენგურჰესი.

დღეისათვის გაწეული მუშაობის მიუხედავად, ვარდნილჰესი ვერ აკმაყოფილებს საიმედოობის მხრივ იმ მოთხოვნებს, რომელიც მას აკისრია.

3 მუშა აგრეგატიდან 2 ნაწილობრივად აღდგენილი და მათი საიმედოობის ხარისხი დაბალია. 1 აგრეგატი (№2) ტურბინის დაზიანების გამო მუდამ გამოსულია მწყობრიდან. მაღალი ძაბვის ღია გამანაწილებელი მოწყობილობის ნაწილში არსებობს დიდი პრობლემები. მწყობრიდანაა გამოსული 220 კილოვატიანი ამომრთველების და გამთიშველების ნახევარი, რაც ძლიერ ასუსტებს ენერგოსისტემის საიმედოობას.

აღნიშნული ღონისძიებისათვის 2005 წელს გამოყოფილი 6 350.0 ათასი ლარი მოხმარდება ორი მნიშვნელოვანი პრობლემის გადაწყვეტას. კერძოდ გათვალისწინებულია:

2 ტურბინის მუშა თვლის შეძენა-მონტაჟი, №2 აგრეგატზე ტურბინის მუშა თვლის დამონტაჟება, აგრეგატის კაპიტალური შეკეთება და მისი მწყობრში ჩაყენება. №2 აგრეგატზე ამ სამუშაოების შესრულებას ქარხანა-დამამზადებლებიდან მაკომპლექტებელი ნაწილების შემოტანით (ტურბინის მუშა თვლის ჩათვლით) დასჭირდება 3 290.0 ათასი ლარი, ხოლო მაღალი ძაბვის აპარატურის შეძენა-დამონტაჟებას – 1 260.0 ათასი ლარი. ამ ღონისძიებების შედეგად ვარდნილჰესის სამუშაო სიმძლავრე არსებული 100 მგვტ-დან გაიზრდება 170 მგვტ-მდე და მიუახლოვდება საპროექტო ნიშნულს (220 მგვტ).

მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს ასევე ვარდნილჰესის ჰიდროტექნიკური ნაგებობების, გამყვანი არხის უქმი წყალსაშვის და ე.წ.

„პერებროსკის“ მდგომარეობა. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ გამყვანი არხი მიმდებარე მცოცავი ქანების გამო შევიწროებულია და ვერ ატარებს წყლის ხარჯის ნახევარს, რაც ჰესის სიმძლავრეს ახლაც ზღუდავს და შემდეგშიც შეზღუდავს. ამ ღონისძიების შესრულება პროექტით გათვალისწინებულია 2005-2006 წელს. მიმდინარე წელს დაიხარჯება 1 800.0 ათასი ლარი, რითაც არხის გამტარუნარიანობა მიუახლოვდება პროექტით გათვალისწინებულ ნიშნულს და მისი საიმედოობის ხარისხი გაიზრდება. უქმი წყალსაშვისა და ე.წ. „პერებროსკის“ წესრიგში მოყვანა საშუალებას მოგვცემს ვარდნილის წყალსაშვში ვარეგულირით წყლის დონე და შემოვიტანოთ დაახლოებით 60 მგვტ. სიმძლავრის ეკვივალენტი ენერგეტიკული წყალი.

ამასთანავე, ჰიდრო და თბოსადგურების ტექნოლოგიური ციკლის გათვალისწინებით და ექსპერტთა მიერ ენერგო ობიექტების დეტალურად შესწავლის შედეგად, ვარდნილჰესის კასკადის სარეაბილიტაციო ღონისძიებებზე გამოყოფილი ასიგნებების გადანაწილების საფუძველზე დამატებით მიიმართება 2 040.0 ათასი ლარი,

საბოლოო ჯამში ამ ღონისძიებისათვის გათვალისწინებულია 8 390.0 ათასი ლარი.

შაორჰესი

შაორჰესის სიმძლავრე ტურბინის მუშა თვლების და სხვა ძირითადი მოწყობილობის უზარგისობისა და ცვეთის გამო განახევრებულია. მდგომარეობის გამოსწორების მიზნით საჭირო გახდა 2 ახალი მუშა თვლის შეძენა და მონტაჟი, რომლის საორიენტაციო ფასი 630.0 ათას ლარს შეადგენს. ორივე მუშა თვლის დამონტაჟების შემთხვევაში ჰიდროელექტროსადგურს დაემატება 19 მგვტ სიმძლავრე. გენერატორის სიმძლავრის გაზრდის მიზნით ასევე აუცილებელი გახდა ერთ გენერატორზე ახალი გრაგნილების დამონტაჟება, რომელთა საორიენტაციო ფასი 360.0 ათასი ლარია.

ამასთანავე, ექსპერტთა მიერ ენერგობიექტების დეტალურად შესწავლის შედეგად, შაორჰესის კასკადის სარეაბილიტაციო ღონისძიებისათვის გათვალისწინებული ასიგნებები 1 990.0 ათასი ლარი, მცირდება 90.0 ათასი ლარით.

საბოლოო ჯამში ამ ღონისძიებისათვის გათვალისწინებულია ასიგნებები 1 900.0 ათასი ლარის ოდენობით.

გუმათჰესების კასკადი

იმერეთის რეგიონის ჰესებს შორის დღეს გუმათჰესი ყველაზე არასაიმედოდ მუშაობს და ენერგეტიკულ წყალს არაეფექტიანად იყენებს. ამის მიზეზი ხანგრძლივი შეუკეთებლობა, ელექტრომექანიკური მოწყობილობებისა და ჰიდროტექნიკური ნაგებობების ცუდი მდგომარეობაა. „გუმათჰეს-1“-ში არასაიმედოდ მუშაობს №1 და №4 აგრეგატები. აუცილებელი გახდა №2 აგრეგატის და №3 ტურბინის კაპიტალური შეკეთება, რომელიც უკვე 2 წელზე მეტია გამოსულია მწყობრიდან. მიმდინარე წელს გათვალისწინებულია ქარხანა-დამამზადებლებთან შეკვეთების განხორციელება, რათა 2006 წელს აგრეგატი აღდგენილ იქნეს. დაგეგმილია აგრეთვე ყველაზე ცუდ მდგომარეობაში მყოფ გენერატორზე ერთი კომპლექტი სტატორის შეძენა და გამოცვლა. „გუმათჰეს-2“-ში აუცილებელია №2 აგრეგატის კაპიტალური შეკეთება. №6 აგრეგატი ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში გაჩერებულია და არ ფუნქციონირებს. მისი შეკეთებისათვის საჭიროა ახალი კვანძების, გენერატორის სტატორის გრაგნილისა და შესაძლებელია რვიანას შეძენა.

დღეისთვის „გუმათჰესი-1“-ის ძირითადი ელექტროსქემის შეუსრულებლობის გამო სადგურის იმედიანობა შემცირებულია. სადგურის ოთხივე აგრეგატის აღდგენის მიზნით აუცილებელია ჩატარდეს არსებული პროექტის მიხედვით გათვალისწინებული სარეკონსტრუქციო სამუშაოები 35 კვტ ქსელში, რამაც უნდა უზრუნველყოს საჭიროების შემთხვევაში ჰესის ოთხივე აგრეგატის სიმძლავრის გატარება. 2005 წლის ბიუჯეტში ამ ღონისძიებისათვის გათვალისწინებულია 2 900.0 ათასი ლარი.

ამასთანავე, ჰიდრო და თბოსადგურების ტექნოლოგიური ციკლის გათვალისწინებით, ექსპერტთა მიერ ენერგო ობიექტების დეტალურად შესწავლის შედეგად, გამოყოფილი ასიგნებების გადანაწილების საფუძველზე გუმათჰესის კასკადის სარეაბილიტაციო ღონისძიებებზე დამატებით მიიმართება 2 610.0 ათასი ლარი.

საბოლოო ჯამში ამ ღონისძიებისათვის გათვალისწინებულია **5 510.0** ათასი ლარი.

რიონჰესი

რიონჰესისათვის გამოყოფილი თანხიდან 1 080.0 ათასი ლარი ძირითადად მოხმარდება ჰიდროტექნიკური ნაგებობის აღდგენას და კაშხალის რაიონში ნაპირსამაგრ სამუშაოებს, ვინაიდან მდ. რიონი საფრთხეს უქმნის წყალმიმღებსა და მის კონსტრუქციებს, შესაბამისად წყალგამყვან არხს, რომლის კვეთი ხანგრძლივი ურემონტობის გამო ზოგ ადგილას შემცირებულია 20-30%-ით. ამ სამუშაოების შესრულების შემდეგ რიონჰესს საშუალება ექნება გაზარდოს სიმძლავრე 48 მგვტ-დან 56 მგვტ-მდე. პროგრამა ორწლიანია და იგი გაგრძელდება 2006 წელს.

ამასთან, ჰიდრო და თბოსადგურების ტექნოლოგიური ციკლის გათვალისწინებით და ექსპერტთა მიერ ენერგო ობიექტების დეტალურად შესწავლის შედეგად, გამოყოფილი ასიგნებების გადანაწილების საფუძველზე რიონჰესის კასკადის სარეაბილიტაციო ღონისძიებებზე დამატებით მიიმართება 1 420.0 ათასი ლარი.

საბოლოო ჯამში ამ ღონისძიებისათვის გათვალისწინებულია **2 500.0** ათასი ლარი.

ლაჯანურჰესი

ლაჯანურჰესის №2 აგრეგატის იაპონური ბანკის სესხით დასამთავრებლად მიმდინარეობს მოლაპარაკება კონტრაქტორებთან. 2005 წელს დაგეგმილია ასევე №2 აგრეგატის კაპიტალური შეკეთება, რომლის შედეგად წლის ბოლოსათვის ჰესის სიმძლავრემ შეიძლება მიაღწიოს 70 მგვტ-ს (ნაცვლად ახლანდელი 25 მგვტ-ისა). ამ მიზნით გათვალისწინებულია **2 550.0** ათასი ლარი.

ძეგრულჰესი

ძეგრულჰესზე დაგეგმილია №3 აგრეგატის კაპიტალური შეკეთება, რაც არსებულ სამუშაო სიმძლავრეს – 55 მგვტ-ს დაუმატებს 20 მგვტ-ს და მიუახლოვდება დადგმულ საპროექტო სიმძლავრეს 80 მგვტ-ს, რომლის ღირებულება დაახლოებით 350.0 ათას ლარს შეადგენს.

გარდა ამისა, ჰიდროტექნიკურ ნაგებობებში აუცილებელია ჰესის სადერივაციო გვირაბის გამოკვლევა, სამუშაოების პროექტირება და მისი ამავე წელს შესრულება. სადერივაციო გვირაბის მრავალი დაზიანების გამო იგი შეიძლება დიდი მასშტაბის ავარიის მიზეზი გახდეს. სადერივაციო გვირაბის გამოკვლევის, საპროექტო და

სარეაბილიტაციო სამუშაოების შესრულების საორიენტაციო ფასი 450.0 ათას ლარს შეადგენს.

ამასთანავე, ჰიდრო და თბოსადგურების ტექნოლოგიური ციკლის გათვალისწინებით, ექსპერტთა მიერ ენერგო ობიექტების დეტალურად შესწავლის შედეგად, გამოყოფილი ასიგნებების გადანაწილების საფუძველზე ძველუპსის კასკადის სარეაბილიტაციო ღონისძიებებზე დამატებით მიიმართება 44.0 ათასი ლარი.

საბოლოო ჯამში ამ ღონისძიებებისათვის გათვალისწინებულია **844.0** ათასი ლარი.

ხრამჭესი-2

„ჰიდროელექტროსადგურის ხრამი-2-ის რეაბილიტაციის გადაუდებელ ღონისძიებათა შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2004 წლის 4 დეკემბრის №196 განკარგულებისა და საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს, ენერგეტიკის სამინისტროს, სსიპ „ენერგოგენერაციასა“ და სს „ხრამჭესი-2“-ს შორის გაფორმებული მემორანდუმის შესაბამისად „ხრამჭესი-2-ის“ №2 აგრეგატისა და ღია ქვესადგურის სარეაბილიტაციო სამუშაოთა განსახორციელებლად საკრედიტო რესურსის სახით გათვალისწინებულია 1 650 მლნ. დოლარის ეკვივალენტი თანხა. სხვა დამატებითი საინსტალაციო ღონისძიებებისათვის გათვალისწინებულია **3 600.0** ათასი ლარი.

ვარციხეჭესი

ვარციხეჭესის №1 და №6 ჰიდროაგრეგატების რეაბილიტაციისათვის გათვალისწინებულია **1 761.0** ათასი ლარი. აქედან №1 ჰიდროაგრეგატის რეაბილიტაციისათვის 832.0 ათასი ლარი, ხოლო №6 ჰიდროაგრეგატის რეაბილიტაციისათვის 280.0 ათასი ლარი, 80 მგა ძალოვანი ტრანსფორმატორის შეკეთებისათვის 106.0 ათასი ლარი, წყალმიმღები ფარების ჰიდროამძრავი ცილინდრების კაპიტალური შეკეთებისათვის 72.0 ათასი ლარი და 172.0 ათასი ლარი ჰიდროაგრეგატებზე და ტრანსფორმატორზე საჭირო 60 ტონა ზეთის შესაძენად.

გარდა ამისა, მდინარე რიონისა და №4 ჰესის სადერივაციო არხის მიმდებარე ტერიტორიაზე ნაპირსამაგრი სამუშაოების შესასრულებლად გათვალისწინებულია 299.0 ათასი ლარი.

აღნიშნული ღონისძიებების შედეგად აღდგენილი იქნება და ექსპლუატაციაში შევა 46 მგა სიმძლავრე და გაიზრდება ჰესის საიმედოობა.

მცირე ჰესები

2005 წელს მაღალმთიან აჭარაში ჩირუხი-სანალიას ჰესის რეაბილიტაციის ღონისძიებების გასაგრძელებლად გათვალისწინებულია 855.0 ათასი ლარი. ამ ღონისძიებების გატარების შედეგად ჰესის სიმძლავრე გაიზრდება დაახლოებით 3 მგვტ-მდე, 15 მლნ კვტ/სთ ელექტროენერგიის წლიური გამომუშავებით. ამ ენერგიით დააკმაყოფილდება შუახევის რაიონი და ნაწილობრივ ხულოს რაიონი.

200.0 ათასი ლარი გათვალისწინებულია კოდორის ხეობაში აუარა ჰესის აღსადგენად. დღეისათვის ჰესი შარშანდელი მეწყერის გამო გამოსულია მწყობრიდან და არ ფუნქციონირებს. ამ ჰესის აღდგენა 250-300 კვტ-ის ფარგლებში მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს ხეობის ენერგომომარაგებას.

ამასთანავე, ჰიდრო და თბოსადგურების ტექნოლოგიური ციკლის გათვალისწინებით, ექსპერტთა მიერ ენერგო ობიექტების დეტალურად შესწავლის

შედგად, გამოყოფილი ასიგნებების გადანაწილების საფუძველზე მცირე ჰესების სარეაბილიტაციო ღონისძიებებზე დამატებით გამოიყოფა 1 000.0 ათასი ლარი.

საბოლოო ჯამში ამ ღონისძიებისათვის გათვალისწინებულია 2 055.0 ათასი ლარი.

„თბილსრესი“

ენერგოსისტემისთვის აუცილებელია საბაზისო სიმძლავრის დამატება აღმოსავლეთ საქართველოში. ეს მოხდება „თბილსრესის“ №3 და №4 ბლოკების ექსპლუატაციაში გაშვების ხარჯზე. №3 ბლოკის მიმდინარე შეკეთების შემდეგ ჩაერთვება მართვის სისტემები. №4 ბლოკი კი ფუნქციონირებას დაიწყებს აპრილის შუა რიცხვებში. 2005-2006 წლის შემოდგომა-ზამთრის სეზონის პროგრამის შესაბამისად მოხმარების დასაფარავად ისე, როგორც ეს დაგეგმილია მთავრობის მიერ, აუცილებელია „თბილსრესში“ იმუშაოს მინიმუმ 2 ბლოკმა (№3, №4), ხოლო ერთი (№8) იყოს რეზერვში.

ბაზისური სიმძლავრის გასაძლიერებლად ტარდება ღონისძიებები „თბილსრესში“ ახალი სიმძლავრის შესაყვანად. ეს სამუშაოები დაიწყება მიმდინარე წელს. დაიდგმება ახალი გაზოტურბინის მაღალეფექტიანი დანადგარი, რაც შესაძლებელად შეამცირებს თბოსადგურებში გამომუშავებული ელექტროენერგიის თვითღირებულებას. ამ ღონისძიებების დაფინანსებისათვის გათვალისწინებულია 5 975.0 ათასი ლარი. მათ შორის, ენერგოგენერაციის და გადაცემა-დისპეჩერიზაციის ობიექტებისთვის გამოყოფილ ასიგნებათა ფარგლებში, გასულ წელს შესრულებული სამუშაოების ნაწილის ასანაზღაურებლად გათვალისწინებულია 200.0 ათასი ლარი.

ამასთანავე, ჰიდრო და თბოსადგურების ტექნოლოგიური ციკლის გათვალისწინებით, ექსპერტთა მიერ ენერგო ობიექტების დეტალურად შესწავლის შედეგად, გამოყოფილი ასიგნებების გადანაწილების საფუძველზე „თბილსრესის“ ენერგობლოკებზე დამატებით გამოიყოფა 11 339.3 ათასი ლარი.

საბოლოო ჯამში ამ ღონისძიებისათვის გათვალისწინებულია 17 314.3 ათასი ლარი.

ენგურჰესის ელექტრო და ჰიდრომექანიკური ნაწილის რეაბილიტაციის თანადაფინანსება

ენგურჰესის რეაბილიტაციის თანადაფინანსებისათვის გათვალისწინებულია 15 400.0 ათასი ლარი, ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკთან გაფორმებული ხელშეკრულებით განსაზღვრული ქართული მხარის ვალდებულებების შესასრულებლად.

ბუნებრივი გაზის სექტორში გადაუდებელი სარეაბილიტაციო ღონისძიებები

ბუნებრივი გაზის სექტორში გადაუდებელი სარეაბილიტაციო ღონისძიებების განსახორციელებლად გათვალისწინებულია 1 851.0 ათასი ლარი. აქედან 260.0 ათასი ლარი წინა წელს დაწყებული „ყაზბეგი-გაზის“ ქსელის რეაბილიტაციის ღონისძიების დასამთავრებლად, 240.0 ათასი ლარი ყაზბეგის მოსახლეობისთვის გაზის მრიცხველების შესაძენად და დასამონტაჟებლად.

მაგისტრალური გაზსადენების ავარიულად საშიში უბნების სარეაბილიტაციო ღონისძიებებზე და აღრიცხვიანობის სისტემის მოწესრიგებაზე მიიმართება 1 351.0 ათასი ლარი.

ელექტროენერგიით მომარაგების უზრუნველყოფისათვის განსაზღვრული ღონისძიებები

2005 წლის განმავლობაში მოსახლეობისა და ეროვნული ეკონომიკის გადახდისუნარიანი მოთხოვნის შესაბამისად და ელექტროენერგიის მიწოდებაში არსებული დეფიციტის დასაფარად ელექტროენერგიის შესყიდვის ღონისძიებისათვის გათვალისწინებულია 79 079.0 ათასი ლარი. 2005 წლის პირველ კვარტალში ელექტროენერგიის დეფიციტის შესავსებად საჭიროა 32 500.0 ათასი ლარი, საიდანაც 7 600.0 ათასი ლარი მიმართული იქნება საქართველოს ელექტროენერგიის საბითუმო ბაზარში სადისტრიბუციო ენერგოკომპანიის მეშვეობით (USD) ელექტროენერგიის იმპორტისთვის, ხოლო 24 900.0 ათასი ლარი თბოელექტრო-სადგურებიდან ელექტროენერგიის შესასყიდად. დარჩენილი თანხა გამოყენებულ იქნება მიმდინარე წლის მე-2 და მე-4 კვარტალებში ელექტროენერგიის იმპორტისა და თბოელექტროსადგურიდან ელექტროენერგიის შესასყიდად.

საქართველოს მიერ დროებით არაკონტროლირებად ტერიტორიაზე ელექტროენერგიის მიწოდების (ბაზური დატვირთვის ფარგლებში) შედეგად ყოველწლიურად სისტემა დგება რეალური ელექტრობალანსის დაღვევისა და ფინანსური დეფიციტის წინაშე, რის გამოც ყოველწლიურად იზრდება საქართველოს ელექტროენერგიის საბითუმო ბაზრის დებიტორული დავალიანებები დაახლოებით 26-30 მლნ. ლარით, რომლის ამოღების პერსპექტივა არ არის და სახელმწიფოს დახმარების გარეშე ასეთი მოცულობის დეფიციტის დაფარვის შიდა რესურსები ელექტროენერგეტიკას არ გააჩნია.

საგადასახადო პოლიტიკის (დღგ) ცვლილებების გამო ენერგეტიკული სექტორისათვის ნაწილობრივი კომპენსაციის ღონისძიება

ელექტროტექნიკურ სექტორში საგადასახადო პოლიტიკის (დღგ) ცვლილებების გამო ენერგეტიკული სისტემის ორგანიზაციების ფინანსური შედეგების ნაწილობრივი კომპენსირებისათვის გათვალისწინებულია ასიგნებები 11 400.0 ათასი ლარის ოდენობით. ელექტროტექნიკური სექტორის ორგანიზაციების საგადასახადო ვალდებულებათა შესასრულებლად გამოყოფილი საბიუჯეტო თანხები საკმარისია მხოლოდ 2005 წლის 1 იანვრამდე მოქმედი საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 273-ე მუხლის, „გარდამავალი დებულებები“, მე-3 პუნქტით ენერგოსექტორისათვის გათვალისწინებული შეღავათების გაუქმებასთან დაკავშირებით მიღებული დამატებითი ხარჯების ნაწილობრივი კომპენსირებისათვის. რაც შეეხება ამავე კოდექსის 273-ე მუხლის მე-15 პუნქტით გაუქმებული შეღავათების ნაწილობრივ კომპენსაციას, (რომელიც შეეხებოდა უცხოეთის სახელმწიფოებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ გაცემული შეღავათიანი კრედიტით შესრულებული სამუშაოების განთავისუფლებას დღგ-გან) ამ მიზნით აღნიშნულ ღონისძიებაზე მიიმართება 700.0 ათასი ლარი. ენერგოსექტორის ორგანიზაციების მიერ საქართველოს 2005 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან საგადასახადო პოლიტიკის ცვლილების შედეგად ნაწილობრივი კომპენსაციების ანგარიშში მიღებული თანხები

აღნიშნული საწარმოების მიერ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით ასახულ იქნება ერთობლივ შემოსავალში.

საბოლოო ჯამში აღნიშნულ ღონისძიებაზე გათვალისწინებულია 12 100.0 ათასი ლარი.

ტყიბულის შახტების რეაბილიტაციის ღონისძიება

ტყიბულის შახტების რეაბილიტაციის ღონისძიებაზე ბიუჯეტში გათვალისწინებულია 1 200.0 ათასი ლარი.

ენერგოსექტორში სამშენებლო ნორმატიული დოკუმენტაციის შემუშავების ღონისძიება

ენერგოსექტორში სამშენებლო ნორმატიული დოკუმენტაციის შემუშავების ღონისძიებაზე გათვალისწინებულია 100.0 ათასი ლარი.

ენერგოსისტემის სტრუქტურული რეორგანიზაციის ღონისძიებები

ენერგოსექტორში მიმდინარე რეფორმების წარმატებით განხორციელება გარკვეულწილად დამოკიდებულია სისტემის ორგანიზაციული სტრუქტურის ოპტიმიზებაზე. ამჟამად საჯარო სამართლის იურიდიული პირის მიერ „ენერგოგენერაცია“ დასაქმებულია დაახლოებით 200-მდე თანამშრომელი. იმის გამო, რომ არ არის სათანადო ფინანსური რესურსები ამ დაწესებულებაში დასაქმებულ თანამშრომელთა წინა წლების სახელფასო დავალიანების დასაფარად, ფერხდება მისი რეორგანიზაცია. ენერგეტიკის სამინისტროს ექსპერტების დასკვნით საჯარო სამართლის იურიდიული პირის „ენერგოგენერაცია“ სტრუქტურული ცვლილებების შედეგად შესაძლებელია მისი საქმიანობის რაციონალიზაცია ისეთ ღონეზე, რომ მასზე დაკისრებული ფუნქციების შესასრულებლად საკმარისი იყოს 15-20 კაცი.

ანალოგიური ღონისძიებები უნდა განხორციელდეს რამდენიმე სახელმწიფო საკუთრებაში მყოფი კესების მიმართ და ენერგო-ზედამხედველობისა და სათბობის ხარისხის დეპარტამენტში, სადაც ახალი კანონმდებლობიდან გამომდინარე სისტემის სხვა ორგანიზაციებზე დაკისრებული ფუნქციების დუბლირების გამორიცხვის მიზნით აუცილებელია მუშაკთა რიცხოვნობის ოპტიმიზება.

აღნიშნული ღონისძიებების განსახორციელებლად გათვალისწინებულია ასიგნებები 364.6 ათასი ლარის ოდენობით. მათ შორის, დამატებით 64.6 ათასი ლარი, ხოლო 300.0 ათასი ლარი ენერგოზედამხედველობისა და სათბობის ხარისხის დეპარტამენტის ხარჯების შემცირების ხარჯზე.

2004 წლის სახელშეკრულებო ვალდებულებების საფუძველზე მიმდინარე წელს შესრულებული სამუშაოების ანაზღაურების ღონისძიებები

2004 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან სუბსიდირების სახით გამოყოფილი ასიგნებების მეშვეობით განხორციელდა ჰიდრო და თბოენერგეტიკული ობიექტების გადაუდებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოები, შედეგად ამაღლდა ენერგომატარებლების დისტრიბუციისა და შესაბამისად თანხების ამოღების ღონე. გაიზარდა დარგში წარმოებული პროდუქციის მოცულობა და რეალიზაციის მაჩვენებლები, ასევე გაუმჯობესდა ბიუჯეტთან ურთიერთობა. თუმცა გასულ წელს

ადებული სახელშეკრულებო ვალდებულებებით განსაზღვრული სამუშაოების უმნიშვნელო ნაწილის შესრულება, მთელი რიგი ობიექტური მიზეზების გამო განხორციელდა მიმდინარე წლის დასაწყისში, რის გამოც გადაუხდელი დარჩა ვალდებულებები, რომლის დაფარვა განხორციელდება მიმდინარე წელს ბიუჯეტით გათვალისწინებული სუბსიდიებიდან. კერძოდ, შესრულებული სამუშაოების დასაფინანსებლად ასიგნებები გამოიყოფა შემდეგ ობიექტებზე:

შაორჰესი – 9.0 ათასი ლარი;

ძვერულჰესი – 17.3 ათასი ლარი;

ვარციხეჰესი – 45.6 ათასი ლარი;

რიონჰესი – 64.4 ათასი ლარი;

ვარდნილჰესი – 25.0 ათასი ლარი;

ხრამჰესი-2 – 8.3 ათასი ლარი;

ელექტროსისტემის იმედიანობის გაზრდის მიზნით ელექტროგადამცემ ხაზებზე გადაუდებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოებისა და აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიებებზე – 17.8 ათასი ლარი;

„თბილსრესის“ 110-500 კვტ-იანი ღია გამანაწილებელი მოწყობილობის რეაბილიტაციის სამუშაოებზე – 100.0 ათასი ლარი;

მაგისტრალური გაზსადენის იმედიანობის გაზრდისა და აღრიცხვიანობის მოწესრიგების მიზნით სარეაბილიტაციო სამუშაოებზე – 203.0 ათასი ლარი.

საბოლოო ჯამში აღნიშნულ ღონისძიებებზე გათვალისწინებულია **490.4** ათასი ლარი.

სადისტრიბუციო ენერგოკომპანიების აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიებები

აღნიშნული ღონისძიებისათვის ბიუჯეტში გათვალისწინებული ასიგნებები უზრუნველყოფს მოსახლეობისთვის 310-350 ათასი ინდივიდუალური მრიცხველის შეძენასა და დამონტაჟებას. მაგრამ იმის გათვალისწინებით, რომ საჭიროა ენერგოკომპანიაში დარიცხვის ელექტრონული სისტემის დანერგვა, აგრეთვე ავარიასწინააღმდეგო სათადარიგო მოწყობილობისა და მასალების შეძენა, ამ ღონისძიებისათვის განსაზღვრულია დაახლოებით 19 591.0 ათასი ლარი. მიმდინარე წელს საბიუჯეტო სახსრებიდან განსაზღვრულია მხოლოდ 43-45 ათასი ცალი ინდივიდუალური მრიცხველის შეძენა-დამონტაჟება, დაგეგმილია რომ გამრიცხველიანების პროცესის გაგრძელება დუშეთში, მცხეთაში, ზუგდიდში, ტყიბულში, სამტრედიიაში, ზესტაფონსა და ოზურგეთში. აღნიშნული ღონისძიებისათვის გათვალისწინებულია 2 591.0 ათასი ლარი.

გარდა ამისა, KFW-ს (გერმანიის საკრედიტო ბანკი) საკრედიტო პროგრამით, სადისტრიბუციო კომპანიისათვის განსაზღვრულია 10 700.0 ათასი ლარის გამოყოფა, რომლითაც შეძენილი იქნება 70.0 ათასი ცალი მრიცხველი საცალო მომხმარებლებისთვის, ხოლო კომუნალური და ინდუსტრიული მოხმარებისათვის – 10.6 ათასი ცალი.

აღნიშნული ღონისძიებების გატარების შემდეგ აღრიცხვის სისტემა თითქმის მოწესრიგდება ქვეყნის ყველა დიდ ქალაქსა და რაიონში, ასევე მომხმარებელთა უმრავლესობასთან. გამრიცხველიანებულ აბონენტთა ღონე ქვეყანაში მიაღწევს დაახლოებით 77-80%-ს.

2006 წლის დასაწყისისთვის მოხმარებული ელექტროენერგიის მოცულობის 90%-ის გადახდა განხორციელდება მრიცხველების ჩვენების მეშვეობით. შესაბამისად, ენერგოკომპანიების კომერციული დანაკარგები 2005 წლის ბოლოსათვის 15-20%-მდე

შემცირდება. აღნიშნულის გათვალისწინებით ელექტროენერგიის საფასურის ამოღების საშუალო მაჩვენებლები 80-85%-ს მიაღწევს.

საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებისა და დონორების დახმარებით 2006 წელს პრაქტიკულად მოწესრიგდება ელექტროენერგიის აღრიცხვის პრობლემები, მინიმუმამდე დავა სადისტრიბუციო ენერგოკომპანიების კომერციული დანაკარგები, შესაბამისად გადახდის მაჩვენებელი გადააჭარბებს 90%-ს.

ასევე, სადისტრიბუციო ენერგოკომპანიის აღრიცხვიანობის ნაწილობრივი მოწესრიგების მიზნით 2004 წლის ბიუჯეტიდან გამოყოფილი იქნა 3 000.0 ათასი ლარი, საიდანაც სახელშეკრულებო ვალდებულებები (ერთფაზიანი და სამფაზიანი, კომუნალური და ინდივიდუალური მრიცხველების შეძენა-დამონტაჟება) შესრულებულ იქნა 2 906,4 ათას ლარზე, ხოლო დარჩენილი 93,6 ათასი ლარის ვალდებულებების შესრულება და შესაბამისად ბიუჯეტიდან მისი გადარიცხვაც უნდა განხორციელდებოდა საბოლოო მიღება-ჩაბარების აქტის გაფორმების შესაბამისად ანუ მიმდინარე წელს. აქედან გამომდინარე, სადისტრიბუციო ენერგოკომპანიის აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიებაზე დამატებით გამოიყოფა 93,6 ათასი ლარი.

საბოლოო ჯამში აღნიშნულ ღონისძიებაზე გათვალისწინებულია 22 275.6 ათასი ლარი.

ენერგოსისტემის იმედიანობის გაზრდის მიზნით ელექტროგადამცემ ხაზებზე გადაუდებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოებისა და აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიებები

სახელმწიფო ელექტროსისტემაში გადამცემი ხაზების, ელექტროტრანსფორმატორებისა და ქვესადგურების გადაუდებელი სარემონტო სამუშაოებისათვის გათვალისწინებულია 4 318.0 ათასი ლარი. აქედან, 3 183.0 ათასი ლარი მოხმარდება ელექტროგადამცემი ხაზების („კოლხიდა-I“, „სურამი-ურბნისი“, „ლიახვი-არაგვი“ და „ველი“) ავარიული უბნების აღდგენას. 50 ქვესადგურში საკონტროლო ფარების გადახურვისა და გარე პერიმეტრის დაცვის ღონისძიებებზე მიმართება 770.0 ათასი ლარი, სისტემური ავარიების აღდგენით სამუშაოებზე 365.0 ათასი ლარი.

გარდა ამისა, საერთაშორისო დონორების მიერ დაფინანსებული საინვესტიციო პროექტებით სახელმწიფო ელექტროსისტემის ფუნქციონირების შემდგომი გაუმჯობესებისათვის მნიშვნელოვანი ფინანსური რესურსების გამოიყოფა. კერძოდ, 2005 წელს KFW (გერმანიის საკრედიტო ბანკი) გამოყოფს 8.045 მილიონ ევროს, ხოლო მსოფლიო ბანკი – 10.317 მილიონ დოლარს.

გამოყოფილი კრედიტებიდან KFW დააფინანსებს ზესტაფონის 500 კვტ-იანი ქვესადგურის რეაბილიტაციას, რომელზედაც დაიხარჯება 6.699 მლნ. ლარი; ალავერდის ელექტროგადამცემი ხაზის რეაბილიტაციისთვის (საკონსულტაციო მომსახურება) 250.0 ათასი ევრო, ხოლო სხვა საქონლისა და სათადარიგო ნაწილების შესაძენად – 1 097.0 ათასი ევრო.

მსოფლიო ბანკის კრედიტებიდან საბითუმო მრიცხველების შესაძენად განსაზღვრულია 1 870.0 ათასი დოლარი, საჰაერო ამომრთველების შესაძენად 1 420.0 ათასი დოლარი, ხოლო მოწყობილობებისა და სათადარიგო ნაწილების შესაძენად – 6 052.0 ათასი დოლარი. კავშირურთიერთობის საშუალების „სკადას“ პროგრამისთვის საკონსულტაციო მომსახურების სახით გამოყოფილია 975.0 ათასი დოლარი.

ამასთანავე, 220 კვტ-იანი ელექტროგადამცემი ხაზები: „კოლხიდა-I“ (ქ/ს „მენჯი“-ქ/ს „დ. ქუთაისი“), „სურამი“ (ქ/ს „დ. ზესტაფონი“-ქ/ს „ხაშური“), „ურბნისი“

(ქ/ს „ხაშური“-ქ/ს „გორი“), „ლიახვი“ (ქ/ს „გორი“-ქ/ს „ქსანი“) და „არაგვი“ (ქ/ს „ქსანი“-ქ/ს „გლდანი“) საერთო სიგრძით 269 კმ წარმოადგენენ ენერგოსისტემის ძირითად მაგისტრალურ ელექტროგადამცემ ხაზებს, რომელთა მეშვეობით ხდება ენერგოსისტემის დასავლეთ ნაწილში გენერირებული და საიმპორტო კომუნიკაციებით შემოტანილი სიმძლავრეების გადმოტანა ენერგოსისტემის აღმოსავლეთ ნაწილში მათ შორის, ქ. თბილისში. ეს ელექტროგადამცემი ხაზები ამავე დროს წარმოადგენს ენგური-ზესტაფონი-ქსანის 500 კვტ-ის ელექტროგადამცემი ხაზების ერთადერთ მაშუნიტირებელ კომუნიკაციებს, რომელთა გამორთვის ან შეკეთების შემთხვევაში დასავლეთიდან აღმოსავლეთისაკენ უნდა გადმოედინოს საჭირო ელექტროენერგია.

ამდენად, 220 კვ-ის ელექტროგადამცემი ხაზის მუშაობის იმედიანობის, მათი ელექტროენერგიის გამტარუნარიანობის გაზრდა წარმოადგენს ჩვენი ენერგოსისტემის ერთ-ერთ ძირითად ამოცანას. შპს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემის“ მიერ წარმოდგენილ პრიორიტეტულ შესასრულებელ სამუშაოთა ნუსხაში მათ პირველი ადგილი უკავია, რასაც საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტროც უჭერს მხარს.

აქედან გამომდინარე, ზემოაღნიშნულ 220 კვტ-იან ელექტროგადამცემ ხაზებზე უნდა განხორციელდეს ის აუცილებელი სამუშაოები, რომლებიც თითოეული ელექტროგადამცემი ხაზის სარეაბილიტაციო პროგრამაშია მოცემული. კერძოდ:

- ფაიფურის იზოლატორების შეცვლა შუშის იზოლატორებით;
- მეხდამცავი გვარლის დამონტაჟება;
- ანძების გამაგრება კუთხოვანი რკინებით;
- არსებული ფუნდამენტების აღდგენა მთელ ტრასაზე;
- ვიბროჩამქრობების დამონტაჟება როგორც სადენისათვის, ასევე მეხდამცავი გვარლისათვის;
- დაზიანებული საყრდენების შეცვლა;
- არსებული დაზიანებული ფუნდამენტის აღდგენა;
- შლესების შეკეთება-შეცვლა მთელ ტრასაზე;
- დაზიანებული სადენების შეცვლა.

ბოლო ორი ღონისძიების შესრულებით გაიზრდება ელექტროგადამცემი ხაზების გამტარუნარიანობა 120 მგვტ-ით. ხოლო ღონისძიებების მთლიანად შესრულებით მკვეთრად გაიზრდება ამ კვანძის მუშაობის იმედიანობა, რასაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება დასავლეთისა და აღმოსავლეთის ენერგოსისტემების დამაკავშირებელი 500 კვ-ის ელექტროგადამცემი ხაზის ავარიული ან სარემონტო რეჟიმებში გამორთვის შემთხვევაში, როდესაც ფაქტობრივად წყდება კავშირი ენერგოსისტემის დასავლეთისა და აღმოსავლეთის შორის. დამტკიცებულ ბიუჯეტში ზემოაღნიშნული ღონისძიებისათვის გათვალისწინებული იყო 4 318.0 ათასი ლარი, რაც არასაკმარისია ელექტროგადამცემი ხაზის ფუნქციონირების საიმედოობის გასაზრდელად.

ენერგოსისტემის იმედიანობის გაზრდის მიზნით ელექტროგადამცემ ხაზებზე გადაუდებელი სარეაბილიტაციო სამუშაოებისა და აღრიცხვიანობის მოწესრიგების ღონისძიებებზე დამატებით გამოიყოფა 5 733.5 ათასი ლარი. მათ შორის, ზემოაღნიშნულ სამუშაოთა მოცულობის სრულყოფილად დასაფინანსებლად 4 973,5 ათასი ლარი, ხოლო დამატებითი მასალებისა და სათადარიგო ნაწილების შესაძენად 760.0 ათასი ლარი.

საბოლოო ჯამში ამ ღონისძიებაზე გამოყოფილია ასიგნებები **10 051.5** ათასი ლარის ოდენობით.

საქრუსენერგოს 500 კვტ-იანი ელექტრო გადამცემი ხაზის „კავკასიონი“ გადაუდებელი სარეაბილიტაციო ღონისძიება

500 კვტ-იანი ელექტროგადამცემი ხაზის „კავკასიონი“ გამართულ მუშაობას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს ქვეყნის ელექტროენერგეტიკული სექტორის საიმედო ფუნქციონირებისთვის. სს. „საქრუსენერგო“ რომლის მფლობელობაშია ზემოთ დასახელებული ელექტროგადამცემი ხაზი, მეტად მძიმე მდგომარეობაშია. კერძოდ, მას ერიცხება ბანკის მოკლევადიანი სესხები დაახლოებით 3 მლნ. ლარის ოდენობით, რომლის გადახდის ვადა უკვე დადგა; აქვს მუშა-მოსამსახურეთა სახელფასო დავალიანება 1,4 მლნ. ლარის ოდენობით, ამას ემატება ისიც, რომ კოდორის ხეობის ტერიტორიაზე მიმდინარე წლის ზამთარში წაიქცა ორი №224,225 ანძა, რომელთა აღდგენითი სამუშაოებისათვის საჭიროა დაახლოებით 1,1 მლნ. ლარი. აგრეთვე, ორგანიზაციას ერიცხება დიდი ოდენობით დებიტორულ-კრედიტორული დავალიანებები.

შექმნილი სიტუაციიდან გამოსვლის მიზნით ელექტრო-ენერგეტიკული სექტორის ფინანსური გაჯანსაღების სახელმწიფო მხარდაჭერის პოლიტიკიდან გამომდინარე აღნიშნულ ღონისძიებაზე მიიმართება 2 000.0 ათასი ლარი. სს „საქრუსენერგო“-ს ფინანსური სტაბილიზაციის ღონისძიებათა განსახორციელებლად გამოყოფილი ასიგნებებით დაიფარება მიმდინარე წელს აღებული ბანკის სესხი 950.0 ათასი ლარის ოდენობით და სესხის მომსახურების პროცენტები, ხოლო დარჩენილი თანხებით აღდება დაზიანებული ანძები კოდორის ხეობაში. გამოყოფილი თანხები სს „საქრუსენერგოს“ მიერ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით აისახება ძირითადი საქმიანობის ბალანსზე, როგორც მფლობელთა (სახელმწიფო) კაპიტალი.

გაზის საერთაშორისო კორპორაციის მიერ ყაზბეგის რაიონისათვის მიწოდებული ბუნებრივი აირის ღირებულების ანაზღაურების ღონისძიება

საქართველოს 2005 წლის ბიუჯეტში „მაღალმთიანი რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკური და კულტურული განვითარების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად მკაცრი ბუნებრივი და სოციალურ-ეკონომიკური პირობების მქონე ყაზბეგის რაიონის მაღალმთიანი რეგიონის მოსახლეობისათვის მიწოდებული ბუნებრივი აირის ღირებულების ბიუჯეტიდან დაფარვის მიზნით გათვალისწინებულია 3 781.3 ათასი ლარი.

სს. „დუშეთიგაზი“-ს მიერ დუშეთის რაიონისათვის მიწოდებული ბუნებრივი გაზის საფასურის ანაზღაურების ღონისძიება

საქართველოს 2005 წლის ბიუჯეტში „მაღალმთიანი რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკური და კულტურული განვითარების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად მკაცრი ბუნებრივი და სოციალურ-ეკონომიკური პირობების მქონე დუშეთის რაიონის დაბა ფასანაურის, ზემო და ქვემო მღეთის, დიდველისა და ხადის ხეობების მოსახლეობისათვის მიწოდებული ბუნებრივი აირის ღირებულების ბიუჯეტიდან დაფარვის მიზნით გათვალისწინებულია 398.5 ათასი ლარი.

ბუნებრივი გაზით მომარაგების უზრუნველყოფის ღონისძიება

ბუნებრივი გაზით მომარაგების უზრუნველყოფის ღონისძიებაზე საკრედიტო რესურსის სახით გათვალისწინებულია 10 392.6 ათასი ლარი, რომელიც მიიმართება სს „თბილგაზი“-ს მიერ შპს-ის „გაზექსპორტის“ მიმართ გასულ პერიოდში წარმოქმნილი დავალიანების დასაფარად.

მუხლი 51. საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ასიგნებების მოცულობა განისაზღვროს 51 636.0 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	ღ ა ს ა ხ ე ლ ე ბ ა	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები	მ.შ.კრედიტები და გრანტები
34 00	საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	50 008,6	51 636,0	27 886,0	23 750,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	2 309,0	2 309,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	3 024,0	7 628,6	7 628,6	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	1 123,6	1 525,6	1 525,6	0,0
	მივლინებები	142,3	178,0	178,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	20 473,8	8 485,4	8 485,4	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	23 610,9	32 796,7	9 046,7	23 750,0
	კაპიტალური ხარჯები	1 634,0	1 021,7	1 021,7	0,0
34 01	საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს აპარატი	3 607,2	2 946,1	2 946,1	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	221,0	221,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	544,7	1 479,4	1 479,4	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	175,7	295,9	295,9	0,0
	მივლინებები	37,7	50,0	50,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	1 655,1	504,3	504,3	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	1 144,2	0,0	0,0	0,0
	კაპიტალური ხარჯები	49,8	616,5	616,5	0,0
34 02	თევზის მეურნეობის დეპარტამენტი „საქთევზი“	13,8	186,7	186,7	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	20,0	20,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	7,0	100,4	100,4	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	2,4	20,0	20,0	
	მივლინებები	0,9	0,0	0,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	3,5	64,3	64,3	
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	2,0	2,0	
34 02 01	თევზის მეურნეობის დეპარტამენტის „საქთევზი“ აპარატი	13,8	111,7	111,7	0,0

	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	20,0	20,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	7,0	87,9	87,9	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	2,4	17,5	17,5	
	მივლინებები	0,9	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	3,5	4,3	4,3	
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	2,0	2,0	
34 02 02	პროგრამა „საქართველოს შიდა წყლებში გადაშენების ზღვარზე მყოფი ძვირფასი სახეობის თევზების აღწარმოება და რეაბილიტაცია“	0,0	75,0	75,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	0,0	12,5	12,5	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	0,0	2,5	2,5	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0,0	60,0	60,0	
34 03	წყლის, ლუდისა და უალკოჰოლო სასმელების სახელმწიფო რეგულირების დეპარტამენტი „საქმინხილწყალი“	55,6	230,4	230,4	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	19,0	19,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	22,9	120,1	120,1	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	7,8	24,0	24,0	0,0
	მივლინებები	2,0	0,3	0,3	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	22,9	64,0	64,0	0,0
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	22,0	22,0	0,0
34 03 01	წყლის, ლუდისა და უალკოჰოლო სასმელების სახელმწიფო რეგულირების დეპარტამენტის „საქმინხილწყალი“ აპარატი	55,6	130,4	130,4	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	19,0	19,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	22,9	100,1	100,1	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	7,8	20,0	20,0	
	მივლინებები	2,0	0,3	0,3	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	22,9	8,0	8,0	
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	2,0	2,0	
34 03 02	პროგრამა „მინერალური წყლების ადგილწარმოშობის ზონების და საზღვრების დადგენა“	0,0	100,0	100,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	0,0	20,0	20,0	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	0,0	4,0	4,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0,0	56,0	56,0	
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	20,0	20,0	
34 04	მელიორაციის ინსპექცია	15,0	22,0	22,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	7,9	17,3	17,3	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	2,8	3,5	3,5	
	მივლინებები	0,2	0,2	0,2	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	4,1	1,0	1,0	
34 05	კვების პროდუქტების ექსპერტიზისა და მონიტორინგის სამსახური	79,3	484,4	484,4	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	143,0	143,0	0,0

	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	22,9	360,8	360,8	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	7,9	72,1	72,1	0,0
	მივლინებები	0,5	0,5	0,5	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	22,2	49,0	49,0	0,0
	კაპიტალური ხარჯები	25,8	2,0	2,0	0,0
34 05 01	კვების პროდუქტების ექსპერტიზისა და მონიტორინგის სამსახურის აპარატი	79,3	484,4	484,4	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	143,0	143,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	22,9	360,8	360,8	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	7,9	72,1	72,1	
	მივლინებები	0,5	0,5	0,5	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	22,2	49,0	49,0	
	კაპიტალური ხარჯები	25,8	2,0	2,0	
34 06	აგროსაინჟინრო სამსახური	102,2	308,1	308,1	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	38,0	38,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	36,6	187,6	187,6	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	13,1	37,5	37,5	
	მივლინებები	9,5	15,0	15,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	40,5	52,0	52,0	
	კაპიტალური ხარჯები	2,5	16,0	16,0	
34 07	სოფლის მეურნეობის პროდუქციისა და ფქვილის ხარისხის ინსპექცია	212,8	303,7	303,7	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	125,7	235,6	235,6	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	42,0	47,1	47,1	
	მივლინებები	3,0	3,0	3,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	42,1	16,0	16,0	
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	2,0	2,0	
34 08	მცენარეთა დაცვის სამსახური	2 443,8	2 034,7	2 034,7	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	238,0	238,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	557,0	862,2	862,2	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	189,4	172,5	172,5	
	მივლინებები	4,4	8,0	8,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	817,0	914,0	914,0	
	კაპიტალური ხარჯები	876,0	78,0	78,0	
34 08 01	მცენარეთა დაცვის სამსახურის აპარატი	988,1	1 260,7	1 260,7	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	238,0	238,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	557,0	862,2	862,2	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	189,4	172,5	172,5	
	მივლინებები	4,4	8,0	8,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	187,4	179,0	179,0	
	კაპიტალური ხარჯები	49,9	39,0	39,0	
34 08	პროგრამა „მცენარეთა დაცვა“	1 157,6	774,0	774,0	0,0

02					
	სხვა საქონელი და მომსახურება კაპიტალური ხარჯები	597,0 560,6	735,0 39,0	735,0 39,0	
34 08 03	პროგრამა „ფიტოსანიტარიული კარანტინი“	298,1	0,0	0,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება კაპიტალური ხარჯები	32,6 265,5	0,0 0,0		
34 09	მეცხოველეობის სანაშენე საქმის დეპარტამენტი	386,2	662,9	662,9	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	92,0	92,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	83,5	366,6	366,6	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	30,0	73,3	73,3	
	მივლინებები	2,9	3,0	3,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	244,9	171,0	171,0	
	კაპიტალური ხარჯები	24,9	49,0	49,0	
34 09 01	მეცხოველეობის სანაშენე საქმის დეპარტამენტის აპარატი	59,0	162,7	162,7	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	26,0	26,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	38,2	125,6	125,6	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	12,0	25,1	25,1	
	მივლინებები	1,0	2,0	2,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	7,8	8,0	8,0	
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	2,0	2,0	
34 09 02	მეცხოველეობის სანაშენე საქმის დეპარტამენტის დაქვემდებარებული სამსახურები	77,2	300,2	300,2	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	66,0	66,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	45,3	241,0	241,0	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	18,0	48,2	48,2	
	მივლინებები	1,9	1,0	1,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	12,0	10,0	10,0	
34 09 03	პროგრამა „სანაშენე მეცხოველეობის, მეფრინველეობისა და მეფუტკრეობის აღორძინება“	250,0	200,0	200,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	225,1	153,0	153,0	
	კაპიტალური ხარჯები	24,9	47,0	47,0	
34 10	აგროქიმიური და ნიადაგის ნაყოფიერების სამსახური	263,4	564,3	564,3	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	118,0	118,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	66,9	391,1	391,1	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	21,6	78,2	78,2	0,0
	მივლინებები	2,0	2,0	2,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	139,7	70,5	70,5	0,0
	კაპიტალური ხარჯები	33,2	22,5	22,5	0,0
34 10 01	აგროქიმიური და ნიადაგის ნაყოფიერების სამსახურის აპარატი	16,3	58,6	58,6	0,0

	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	8,0	8,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	5,7	41,7	41,7	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	2,2	8,4	8,4	
	მივლინებები	1,0	1,0	1,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	7,4	7,5	7,5	
34 10 02	აგროქიმიური და ნიადაგის ნაყოფიერების სამსახურის დაქვემდებარებული სამსახურები	97,1	435,7	435,7	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	110,0	110,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	61,2	349,4	349,4	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	19,4	69,8	69,8	
	მივლინებები	1,0	1,0	1,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	15,5	15,5	15,5	
34 10 03	პროგრამა „ნიადაგების გაუმჯობესების აგროქიმიური ღონისძიებები“	70,0	55,0	55,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	36,8	32,5	32,5	
	კაპიტალური ხარჯები	33,2	22,5	22,5	
34 10 04	პროგრამა „საქართველოს ნიადაგების ეროვნული საცავი“ (ჰიდროტექნიკური ნაგებობების გარდა)	80,0	15,0	15,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	80,0	15,0	15,0	
34 11	თესლეულისა და სარგავი მასალის ხარისხის ინსპექცია	145,4	773,1	773,1	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	155,0	155,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	84,8	577,6	577,6	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	35,2	115,5	115,5	0,0
	მივლინებები	2,7	3,0	3,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	22,7	57,0	57,0	0,0
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	20,0	20,0	0,0
34 11 01	თესლეულისა და სარგავი მასალის ხარისხის ინსპექციის აპარატი	34,1	182,8	182,8	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	23,0	23,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	21,0	104,0	104,0	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	6,3	20,8	20,8	
	მივლინებები	1,0	1,0	1,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	5,8	37,0	37,0	
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	20,0	20,0	
34 11 02	თესლეულისა და სარგავი მასალის ხარისხის ინსპექციის დაქვემდებარებული სამსახურები	111,3	590,3	590,3	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	132,0	132,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	63,8	473,6	473,6	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	28,9	94,7	94,7	
	მივლინებები	1,7	2,0	2,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	16,9	20,0	20,0	
34 12	სელექციური მიღწევების გამოცდის ინსპექცია	262,6	464,7	464,7	0,0

	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	55,0	55,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	48,1	255,2	255,2	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	16,0	51,0	51,0	0,0
	მივლინებები	1,0	1,0	1,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	187,5	90,5	90,5	0,0
	კაპიტალური ხარჯები	10,0	67,0	67,0	0,0
34 12 01	სელექციური მიღწევების, გამოცდის ინსპექციის აპარატი	72,6	364,7	364,7	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	55,0	55,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	48,1	255,2	255,2	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	16,0	51,0	51,0	
	მივლინებები	1,0	1,0	1,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	7,5	40,5	40,5	
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	17,0	17,0	
34 12 02	პროგრამა „სასოფლო-სამეურნეო კულტურების სელექციური მიღწევების გამოცდისა და დაცვის გაუმჯობესება“	60,0	100,0	100,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	50,0	50,0	50,0	
	კაპიტალური ხარჯები	10,0	50,0	50,0	
34 12 03	პროგრამა „მრავალწლიანი კულტურების სანერგეების მოწყობის ხელშეწყობი ღონისძიებები“	130,0	0,0	0,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	130,0	0,0		
34 13	ზამთრის საძოვრების და პირუტყვის გადასარეკი ტრასების რაზმი	20,2	60,9	60,9	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	12,0	12,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	10,2	45,9	45,9	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	4,2	9,2	9,2	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	5,8	5,8	5,8	
34 14	მეაბრეშუმეობის საკოორდინაციო ცენტრი „აბრეშუმის სახლი“	19,8	91,3	91,3	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	14,0	14,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	8,5	69,4	69,4	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	3,3	13,9	13,9	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	8,0	8,0	8,0	
34 15	პროგრამა „ჩაი“	4 085,3	3 000,0	3 000,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	4 085,3	3 000,0	3 000,0	
34 16	პროგრამა „საქართველოს მეთესლეობის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებები“	249,4	600,0	600,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	249,4	600,0	600,0	
34 17	სამელიორაციო სისტემების მართვის ლეპარტამენტი	9 826,7	4 873,3	4 873,3	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	855,0	855,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	1 012,4	1 785,3	1 785,3	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	424,4	357,1	357,1	0,0
	მივლინებები	15,0	42,0	42,0	0,0

	სხვა საქონელი და მომსახურება კაპიტალური ხარჯები	8 374,9 0,0	2 588,9 100,0	2 588,9 100,0	0,0 0,0
34 17 01	სამელიორაციო სისტემების მართვის დეპარტამენტის აპარატი	274,4	509,2	509,2	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	70,0	70,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	176,6	306,0	306,0	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	55,3	61,2	61,2	
	მივლინებები	12,0	22,0	22,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	30,5	100,0	100,0	
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	20,0	20,0	
34 17 02	სამელიორაციო სისტემების მართვის დეპარტამენტის დაქვემდებარებული სამსახურები	1 312,4	1 915,2	1 915,2	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	785,0	785,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	835,8	1 479,3	1 479,3	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	369,1	295,9	295,9	
	მივლინებები	3,0	20,0	20,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	104,5	100,0	100,0	
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	20,0	20,0	
34 17 03	პროგრამა „სურსათით უზრუნველყოფისათვის წყლის მართვა (მიწების მელიორაციის კომპლექსური განვითარება)“	8 239,9	2 448,9	2 448,9	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	8 239,9	2 388,9	2 388,9	
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	60,0	60,0	
34 18	ვეტერინარიის დეპარტამენტი	3 472,0	5 124,4	5 124,4	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	346,5	0,0	0,0	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	135,2	0,0	0,0	0,0
	მივლინებები	43,2	0,0	0,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	2 854,4	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	5 124,4	5 124,4	0,0
	კაპიტალური ხარჯები	92,7	0,0	0,0	0,0
34 18 01	ვეტერინარიის დეპარტამენტის აპარატი	137,9	1 924,4	1 924,4	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	74,4	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	24,1	0,0		
	მივლინებები	12,0	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	27,4	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	1 924,4	1 924,4	
34 18 02	ვეტერინარიის დეპარტამენტის დაქვემდებარებული სამსახურები	421,4	0,0	0,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	257,1	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	106,2	0,0		
	მივლინებები	6,2	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	51,9	0,0		

34 18 03	ვეტერინარიის დეპარტამენტის სამხარეო სამსახურები	21,5	0,0	0,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	15,0	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	4,9	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	1,6	0,0		
34 18 04	პროგრამა „ეპიზოოტიის საწინააღმდეგო ლონისძიებები“	2 891,2	3 200,0	3 200,0	0,0
	მივლინებები	25,0	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	2 773,5	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	3 200,0	3 200,0	
	კაპიტალური ხარჯები	92,7	0,0		
34 20	ვაზისა და ღვინის დეპარტამენტი „სამტრესტი“	0,0	201,3	201,3	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	201,3	201,3	
34 21	პროგრამა „ხორბლის შესყიდვა“	195,0	0,0	0,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	195,0	0,0		
34 22	პროგრამა „მცირე და საშუალო საკონსერვო მრეწველობის წახალისების ლონისძიებები“	249,4	0,0	0,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	249,4	0,0		
34 23	პროგრამა „ფერმერთა (გლეხთა) სწავლება-კონსულტირების სისტემის შექმნა (შემსრულებელი ფერმერთა საინფორმაციო საკონსულტაციო მომსახურების ცენტრი)“	50,0	0,0	0,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	8,4	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	2,6	0,0		
	მივლინებები	0,5	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	24,5	0,0		
	კაპიტალური ხარჯები	14,0	0,0		
34 24	პროგრამა „ვაზის უნიკალური ჯიშის ნერგით ვენახების გაშენება“ (შემსრულებელი-ვაზისა და ღვინის დეპარტამენტი „სამტრესტი“)	700,0	0,0	0,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	268,9	0,0		
	კაპიტალური ხარჯები	431,1	0,0		
34 25	პროგრამა „ვენახების გაადგილების სპეციფიკური ზონების დადგენა“ (შემსრულებელი ვაზისა და ღვინის დეპარტამენტი „სამტრესტი“)	56,8	0,0	0,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	30,0	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	10,0	0,0		
	მივლინებები	16,8	0,0		
34 26	პროგრამა „საკონსერვო მრეწველობის პროდუქციის წარმოების ხელშეწყობა“	940,0	0,0	0,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	940,0	0,0		

34 28	კვების პროდუქტების ხარისხის მონიტორინგის ორგანიზება და განხორციელება	90,0	0,0	0,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება კაპიტალური ხარჯები	16,0 74,0	0,0 0,0		
34 28	რაიონული სოფლის მეურნეობის სამმართველოები	0,0	1 232,7	1 232,7	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	329,0	329,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	0,0	774,1	774,1	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	0,0	154,8	154,8	0,0
	მივლინებები	0,0	50,0	50,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0,0	229,1	229,1	0,0
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	24,7	24,7	0,0
34 29	უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებით და გრანტებით განსახორციელებელ საინვესტიციო პროექტებში თანამონაწილეობისა და თანადაფინანსების ხარჯები	3 456,6	3 721,0	3 721,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	3 456,6	3 721,0	3 721,0	0,0
34 29 06	ირიგაციისა და დრენაჟის მომხმარებელთა ორგანიზაციების პროექტი	2 098,4	2 365,8	2 365,8	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	2 098,4	2 365,8	2 365,8	
34 29 07	სოფლის მეურნეობის განვითარების პროექტი	343,0	18,2	18,2	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	343,0	18,2	18,2	
34 29 08	სასოფლო-სამეურნეო კვლევის, დანერგვა- კონსულტირების და სწავლების პროექტი	352,0	532,5	532,5	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	352,0	532,5	532,5	
34 29 09	მთიანი და მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების პროგრამა	564,7	546,0	546,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	564,7	546,0	546,0	
34 29 10	სოფლის მეურნეობის განვითარების მოსამზადებელი პროექტი	98,5	166,0	166,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	98,5	166,0	166,0	
34 29 11	სოფლის განვითარების პროექტი	0,0	92,5	92,5	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	92,5	92,5	

34 30	უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებით და გრანტებით განსახორციელებელი საინვესტიციო პროექტები	19 010,1	23 750,0	0,0	23 750,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	19 010,1	23 750,0	0,0	23 750,0
34 30 01	ირიგაციისა და დრენაჟის მომხმარებელთა ორგანიზაციების პროექტი	8 092,8	12 480,0	0,0	12 480,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	8 092,8	12 480,0		12 480,0
34 30 02	სოფლის მეურნეობის განვითარების პროექტი	2 564,9	1 450,0	0,0	1 450,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	2 564,9	1 450,0		1 450,0
34 30 03	სასოფლო-სამეურნეო კვლევის, დანერგვა-კონსულტირების და სწავლების პროექტი	4 556,0	4 620,0	0,0	4 620,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	4 556,0	4 620,0		4 620,0
34 30 04	სოფლის განვითარების პროექტის მოსამზადებელი გრანტი	1 044,1	190,0	0,0	190,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	1 044,1	190,0		190,0
34 30 05	მთიანი და მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების პროგრამა	2 752,3	5 010,0	0,0	5 010,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	2 752,3	5 010,0		5 010,0

საქართველოს მთავრობის 2004 წლის 21 მაისის №38 დადგენილებით სამინისტროს გამგებლობაში შედის:

სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულებები:

- თევზის მეურნეობის დეპარტამენტი „საქთევზი“;
- წყლის, ლუდისა და უალკოჰოლო სასმელების სახელმწიფო რეგულირების დეპარტამენტი „საქმინხილწყალი“;
- მეცხოველეობის სანაშენე საქმის დეპარტამენტი;
- თესლეულისა და სარგავი მასალის ხარისხის სახელმწიფო ინსპექცია;
- კვების პროდუქტების ექსპერტიზისა და მონიტორინგის სამსახური;
- სელექციური მიღწევების გამოცდის ინსპექცია;
- მცენარეთა დაცვის სამსახური;
- აგროქიმიური და ნიადაგის ნაყოფიერების სამსახური;
- ქვეყნის შიგნით ზამთრის საძოვრებისა და პირუტყვის გადასარეკი ტრასების რაზმი;
- აჭარის საძოვრების ადმინისტრაცია;
- მეაბრეშუმეობის საკოორდინაციო ცენტრი „აბრეშუმის სახლი“;
- აგროსაინჟინრო სამსახური;
- სამელიორაციო სისტემების მართვის დეპარტამენტი.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირები:

- ვეტერინარიის დეპარტამენტი;
- ვაზისა და ღვინის დეპარტამენტი „სამტრესტი“;
- საქართველოს მცენარეთა ჯიშების სელექციონერთა უფლებების დაცვის ცენტრი „საქჯიშცენტრი“;
- ფერმერთა საინფორმაციო - საკონსულტაციო მომსახურების ცენტრი.

სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ხარჯები შედგება ორი ნაწილისაგან. ესენია: პროგრამული დაფინანსება, რომელიც ძირითადად გამაგრებულია ევროკომისიის სასურსათო უზრუნველყოფის პროგრამით და სამინისტროს ცენტრალური აპარატისა და საქვეუწყებო ორგანიზაციების შენახვის ხარჯები.

2005 წლის ბიუჯეტში სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამების დაფინანსება გათვალისწინებულია 10 567.9 ათასი ლარის ოდენობით, მათ შორის, პროგრამები: „სურსათით უზრუნველყოფისათვის წყლის მართვა (მიწის მელიორაციის კომპლექსური განვითარება)“ – 2 448.9 ათასი ლარი; „ეპიზოოტიის საწინააღმდეგო ღონისძიებები“ – 3 200.0 ათასი ლარი; „მცენარეთა დაცვა“ – 774.0 ათასი ლარი; „სანაშენე მეცხოველეობის, მეფრინველეობის და მეფუტკრეობის აღორძინება“ – 200.0 ათასი ლარი; „საქართველოს შიდა წყლებში გადამენების ზღვარზე მყოფი ძვირფასი სახეობის თევზის აღწარმოება და რეაბილიტაცია“ – 75.0 ათასი ლარი; „ჩაი“ – 3 000.0 ათასი ლარი; „ნიადაგების გაუმჯობესების აგროქიმიური ღონისძიებები“ – 55.0 ათასი ლარი; „ნიადაგების ეროზიისაგან დაცვა (ჰიდროტექნიკური ნაგებობების გარდა)“ – 15.0 ათასი ლარი; „სასოფლო-სამეურნეო კულტურების სელექციური მიღწევების გამოცდისა და დაცვის გაუმჯობესება“ – 100.0 ათასი ლარი; „საქართველოს მეთესლეობის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებები“ – 600.0 ათასი ლარი; „მინერალური წყლების ადგილწარმოშობის ზონების და საზღვრების დადგენა“ – 100.0 ათასი ლარი.

პროგრამა „სურსათით უზრუნველყოფისათვის წყლის მართვა (მიწის მელიორაციის კომპლექსური განვითარება)“

მელიორაციის დარგის ეფექტიან ფუნქციონირებაზე დიდად არის დამოკიდებული აგრარული სექტორის მდგრადი განვითარება, სიღარიბის პრობლემის დაძლევა, სასურსათო უსაფრთხოება, მოსახლეობის დიდი ნაწილის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება და აქედან გამომდინარე ქვეყანაში პოლიტიკური სტაბილურობის შენარჩუნება. საქართველოს ბუნებრივ-კლიმატური პირობები არ იძლევა აგრარული სექტორის დინამიკური განვითარების და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გარანტირებული წარმოების საშუალებას. აღმოსავლეთ საქართველოში ტენის დეფიციტის გამო საჭიროა საშუალოდ 4-5-ჯერ მორწყვა. მოურწყველობის შედეგად დაახლოებით 40-50 %-ით მცირდება მოსავლიანობა. ტენის დეფიციტი ზოგიერთ ზონაში იწვევს ნათესი კულტურების მოსავლის მინიმუმამდე შემცირებას და მთლიან დალუპვასაც, ასევე ვენახისა და ხეხილის ბიოლოგიურ დაკნინებას. აღმოსავლეთ საქართველოში გვალვები მეორდება ყოველ 3-4 წელიწადში, ხოლო მძლავრი და ზემძლავრი გვალვა ბოლო 35 წლის განმავლობაში აღინიშნა 12-ჯერ, განმეორების 3-წლიანი ციკლით. ამ მხრივ ბოლო წლებიდან უნდა აღინიშნოს 1998 წლის, განსაკუთრებით კი – 2000 წლის გვალვა, რომელიც ეკონომიკური, სოციალური და გარემოზე ზემოქმედების შედეგების მიხედვით ჩაითვალა სტიქიურ უბედურებად, ხოლო ზოგიერთი რაიონი გამოცხადდა საგანგებო ეკოლოგიურ ზონად. გვალვის შედეგად მატერიალური ზიანი განიცადა

130 ათასზე მეტმა ოჯახმა; გვალვით გამოწვეულმა ზარალმა 400 მილიონ ლარს გადააჭარბა.

დასავლეთ საქართველოში კოლხეთის დაბლობზე და აღმოსავლეთ საქართველოს ზოგიერთ მასივზე, ჭარბი ატმოსფერული ნალექები და ზედმეტი ტენი იწვევს ნიადაგების დაჭაობებას, ქმნის მაღარიის გავრცელების, საერთო ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუარესების საშიშროებას და გადაუდებლად მოითხოვს კომპლექსური სამელიორაციო ღონისძიებების ჩატარებას.

პერიოდულად მეორდება წყალდიდობებიც, რაც დიდ ზიანს აყენებს როგორც სოფლის მეურნეობას, ისე მთლიანად ქვეყნის ეკონომიკას. მარტო 2002-2003 წლებში წყალდიდობის შედეგად მიყენებული ზარალის სალიკვიდაციო თანხამ, ძირითადად იმ ნაგებობების აღსადგენად, რომელთა გარეშეც შეუძლებელია სამელიორაციო სისტემების ფუნქციონირება, 8-10 მილიონი ლარი შეადგინა.

ამ ფონზე, გარემო პირობებით გამოწვეული მოსალოდნელი შედეგების ასაცილებლად და სტაბილურად გარანტირებული მოსავლის მისაღებად აუცილებელია სამელიორაციო სისტემების სრული სიმძლავრით ამოქმედება და მათი ნორმალური ფუნქციონირება, მაგრამ სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის დღევანდელი მდგომარეობა არ იძლევა ამის საშუალებას, რადგან წლების განმავლობაში დაუფინანსებლობის გამო ჰიდროტექნიკურ ნაგებობებს ვერ უტარდება ექსპლუატაციის მოთხოვნებით გათვალისწინებული სარემონტო-აღდგენითი და საექსპლუატაციო სამუშაოები.

1987 წელს ჩატარებული ინვენტარიზაციის მონაცემების მიხედვით, დეპარტამენტის ბალანსზე არსებული სამელიორაციო სისტემების მომსახურების ზონაში მოქცეული იყო 780.3 ათასი ჰექტარი, მათ შორის, სარწყავი მიწები – 410.0 ათასი ჰექტარი, დაშრობილი მიწები – 114.3 ათასი ჰექტარი, ზამთრისა და ზაფხულის საძოვრების გაწყლოვანების სისტემები (პირუტყვის დასაწყურებლად) – 256.0 ათასი ჰექტარი.

მე-20 საუკუნის 80-იან წლებში მელიორირებულ მიწებზე იწარმოებოდა მთლიანი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის 55-60%, მათ შორის, ბოსტნეულის – 75%, კარტოფილის – 70%, ყურძნის 65%, ხილის – 85%, მარცვლეულის – 50%. ამჟამად, სასოფლო-სამეურნეო წარმოება ძირითადად კონცენტრირებულია სარწყავი მიწათმოქმედების – გარანტირებული წარმოების ზონაში, სადაც იწარმოება მთლიანი პროდუქციის დაახლოებით 65-70%.

სამელიორაციო სისტემების მართვის დეპარტამენტის ბალანსზე ირიცხება – 205 სამელიორაციო სისტემა და ასეულობით დამოუკიდებელი ჰიდროტექნიკური ნაგებობა, რომელიც განთავსებულია 45 ადმინისტრაციულ რაიონში და ემსახურება მილიონზე მეტ მოსახლეს. დღეისათვის დეპარტამენტის ბალანსზე არსებული ძირითადი ფონდის საბალანსო ღირებულება შეადგენს 987,6 მლნ. ლარს, აქედან:

- სარწყავი მაგისტრალური არხების სიგრძე – 3.1 ათასი კილომეტრი;
- გამანაწილებელი სარწყავი ქსელის სიგრძე – 3.7 ათასი კილომეტრი;
- დამშრობი სისტემების მაგისტრალური არხების, კოლექტორების და წყალშემკრები ძირითადი არხების სიგრძე – 2.6 ათასი კილომეტრი;
- საძოვრების გაწყლოვანების სისტემების მილსადენები – 0,5 ათასი კილომეტრი.

სამელიორაციო სისტემებზე მოწყობილი დიდი და მცირე, 14.43 ათასი ჰიდროტექნიკური ნაგებობა, მათ შორის, 41 კილომეტრი საერთო სიგრძის 43 გვირაბი, 30 კაპიტალური სათავე ნაგებობა, 27 ირიგაციული წყალსაცავი 1 044.0 მილიონი საერთო და 795,0 მილიონი კუბური მეტრი სასარგებლო მოცულობით და სხვა.

ხარჯვის ნორმის გათვალისწინებით ცენტრალური ბიუჯეტიდან გამოსაყოფი სახსრები (რომლებიც ძირითადი ფონდების საბალანსო ღირებულების 3,47%-ს შეადგენს, ელექტროენერგიის ღირებულების გარეშე) ყოველწლიურად სულ მცირე 25-27 მილიონი ლარი უნდა იყოს. აღნიშნული ნორმა გაანგარიშებულია სისტემების ყოველწლიური ნორმალური ექსპლუატაციის პირობებისათვის, მაშინ, როდესაც ბოლო 10-15 წლის განმავლობაში დარგი, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს ქვეყნის ძირითადი ამოცანის შესრულება – ადგილობრივი წარმოების ნედლეულითა და სურსათით, კვების მრეწველობისა და მოსახლეობის მოთხოვნილების დაკმაყოფილების დონის მნიშვნელოვანი ამაღლება, ბიუჯეტიდან ფინანსდება ნორმატივის 13-15%-ის დონეზე. ასე მაგალითად, 1998-2003 წლებში ინდიკატორული გეგმის განაცხადებით დარგი უნდა დაფინანსებულიყო 190.3 მილიონი ლარით, ფაქტობრივმა დაფინანსებამ კი – 21.5 მილიონი ლარი შეადგინა.

2005 წლის ბიუჯეტით დეპარტამენტის დაფინანსება განისაზღვრა 4873.3 ათასი ლარის ოდენობით, აქედან პროგრამას „სურსათით უზრუნველყოფისათვის წყლის მართვის (მიწების მელიორაციის კომპლექსური განვითარება)“ მოხმარდება 2448.9 მლნ ლარი, რომლის ფარგლებში:

- მომზადდება სახელმწიფო დანიშნულების სარწყავი სისტემები – 71.5 ათასი ჰექტარზე, მათ შორის:
  - ა) თვითღინებითი სისტემებით – 70.0 ათასი ჰექტარი;
  - ბ) მექანიკური სარწყავი სისტემებით – 1.5 ათასი ჰექტარი;
- უზრუნველყოფილი იქნება დაშრობილი მიწებიდან ჭარბი წყლების მოცილებით 15.0 ათასი ჰექტარის გამოყენება;
- განხორციელდება წყალდიდობის საწინააღმდეგო ღონისძიებები და ლიკვიდირებულ იქნება წყალდიდობის 11 საშიში კერა;
- დანალექისაგან გაიწმინდება 156,5 კმ სარწყავი არხი და 25.4 კმ დამშრობი არხი;
- შეკეთდება და მოწესრიგდება გაწყლოვანებული საძოვრების 40 სარწყულებელი.

სამელიორაციო სისტემებს წლების განმავლობაში ვერ უტარდებოდა ექსპლუატაციის მოთხოვნებით გათვალისწინებული მიმდინარე და კაპიტალური სარემონტო სამუშაოები. კერძოდ, ჰიდროტექნიკური ნაგებობების ნაწილის კონსტრუქციული მდგრალობის რესურსი კრიტიკულ ზღვარზეა მისული, ხოლო დიდი ნაწილი – ცვეთის ზღვარზეა. დალექილია მაგისტრალური არხების დიდი ნაწილი, მწყობრიდანაა გამოსული არხების ფილტრაციის საწინააღმდეგო მოპირკეთებანი. მძიმე მდგომარეობაშია სათავე ნაგებობანი, წყალსაცავების კაშხლები, ჰიდროკვანძები და სხვა.

1991–2004 წლებში სარწყავი (მორწყული) მიწის ფართობი შემცირდა 204 ათასი ჰექტარით, დაშრობილი გამოუყენებელი მიწის ფართობი – 90 ათასი ჰექტარით, ხოლო გაწყლოვანებული საძოვრების ფართობი – 200 ათასი ჰექტარით.

სპეციალისტთა გაანგარიშებით, მელიორირებული მიწის ფართობის შემცირების გამო ქვეყანა ყოველწლიურად ვეღარ აწარმოებს 420-450 მილიონი ლარის ღირებულების სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციას.

დღეისათვის დეპარტამენტის ბალანსზე რიცხული 987.6 მილიონი ლარის ღირებულების ძირითადი ფონდიდან აქტიური ფონდი, რომელიც ჩართულია სამელიორაციო სისტემების ფუნქციონირებაში, შეადგენს 500 მილიონ ლარს.

იმის გათვალისწინებით, რომ სახელმწიფო ბიუჯეტით ფაქტობრივად ვერ ხერხდება დამტკიცებული ინდიკატური გეგმის ფარგლებში დარგის დაფინანსება, ეკონომიკური განვითარებისა და სიღარიბის დაძლევის პროგრამის ფარგლებში 2005 წელს დაგეგმილია დაფინანსება მინიმალურ ღონეზე 2 448.9 ათასი ლარის ოდენობით, რაც ითვალისწინებს:

- თვითღირებითი სარწყავი სისტემების მოვლა-პატრონობას – 1 604,6 ათასი ლარი;
- მექანიკური მორწყვის სისტემების მოვლა-პატრონობას – 173.5 ათასი ლარი;
- თვითღირებითი დრენაჟის სისტემების მოვლა-პატრონობას – 129,9 ათასი ლარი;
- მექანიკური დრენაჟის მოვლა-პატრონობას – 8.5 ათასი ლარი;
- საძოვრების გაწყლოვანების სისტემების მოვლა-პატრონობას – 51,5 ათასი ლარი;
- წყალდიდობის საწინააღმდეგო ღონისძიებებს – 204,3 ათასი ლარი;
- წყალსაცავების მოვლა-პატრონობის ღონისძიებებს – 216,6 ათასი ლარი;
- კაპიტალურ ხარჯებს – 60.0 ათასი ლარი.

აღნიშნული ღონისძიებები აუცილებელია ნგრევის ზღვარზე მყოფი ნაგებობების გადაუდებელი სამუშაოების შესასრულებლად, რათა შენარჩუნდეს სისტემების ფუნქციონირება, თუნდაც ავარიულ რეჟიმში. აღნიშნული პროგრამით ფაქტიურად გათვალისწინებული არ არის ჰიდროტექნიკური ნაგებობების ტექნიკური მდგომარეობის საპროექტო პარამეტრამდე მიყვანის ღონისძიებები.

გასული წლების მწირი საბიუჯეტო დაფინანსების პირობებში, სისტემაზე ფუნქციონირების შენარჩუნების მიზნით, თანხები ნაწილდებოდა ქვეყნის ყველა სისტემაზე, რაც უზრუნველყოფდა მხოლოდ ავარიულ რეჟიმში ფუნქციონირებას, რწყვის ჩატარებას მორწყვის ნორმებისა და ჯერადობის დარღვევით, გაწეული სახსრების ეკონომიკური ეფექტიანობის გაუთვალისწინებლად.

2005 წლიდან კარდინალურად იცვლება საბიუჯეტო თანხების განაწილება. ევროკომისიის სასურსათო უზრუნველყოფის პროგრამისა და მსოფლიო ბანკის ექსპერტების მიერ შემუშავებული სამელიორაციო სისტემების მართვის დეპარტამენტის მოკლე, საშუალო და გრძელვადიანი რეორგანიზაციის რეკომენდაციების საფუძველზე, საბიუჯეტო პროგრამული თანხები, პირველ რიგში, მიმართული იქნება იმ სისტემების მოვლა-შენახვისა და საექსპლუატაციო ღონისძიებების დასაფინანსებლად, რომლებიც ტექნიკური მდგომარეობის, ეკონომიკური ეფექტიანობის, სამელიორაციო მომსახურების საფასურის ამოღების, სოციალური და სხვა კრიტერიუმების მიხედვით შერჩეულია პრიორიტეტულ ობიექტებად.

1. თვითღირებითი სარწყავი სისტემების მოვლა-პატრონობა – 1 604,6 ათასი ლარი

აღნიშნული ქვეპროგრამა „სურსათით უზრუნველყოფისათვის წყლის მართვის (მიწის მელიორაციის კომპლექსური განვითარება)“ პროგრამის უმნიშვნელოვანეს ნაწილს წარმოადგენს და ორიენტირებულია სარწყავი მიწათმოქმედების კლების ტენდენციის შესაჩერებლად, მოქმედი სარწყავი სისტემების მოვლა-პატრონობის ღონისძიებების ჩასატარებლად და ავარიების ზღვარზე ფუნქციონირებადი ჰიდროტექნიკური ნაგებობების პირველი რიგის, გადაუდებელი სამუშაოების შესასრულებლად.

ჩასატარებელი ღონისძიებების დეტალურ ანალიზამდე განხილულ უნდა იქნეს სარწყავი მიწების კლების დინამიკა თავისი მოსალოდნელი შედეგებით.

1987 წელს, უკანასკნელად ჩატარებული სარწყავი მიწების ინვენტარიზაციის მასალების საფუძველზე ქვეყანაში ირიცხებოდა სულ 449.9 ათასი ჰექტარი სარწყავი ფართობი, მათ შორის, სახელმწიფო დანიშნულების 410.8 ათასი ჰექტარი. 39,1 ათასი ჰექტარი ფართობი ირწყვებოდა სამეურნეო დანიშნულების ლოკალური სისტემებით.

1988-1989 წლებში ექსპლუატაციაში შევიდა 19.2 ათასი ჰექტარი და სულ სარწყავი მიწების ფონდმა შეადგინა 469.1 ათასი ჰექტარი, მათ შორის, სახელმწიფო დანიშნულების 430.0 ათასი ჰექტარი, საიდანაც მექანიკური წესით, სატუმბი სადგურების მეშვეობით ირწყვებოდა 140.0 ათასი ჰექტარი.

ბოლო წლებში მომხდარი მოვლენების გამო:

- ჩამოიწერა 28.7 ათას ჰექტარზე არსებული ამორტიზებული, ძირითადად მექანიკური სარწყავი სისტემა;

- ადგილობრივი მმართველობის ორგანოებს, შემდგომში უზუფრუქტის წესით სამელიორაციო მომსახურების ასოციაციებზე გადასაცემად გადაეცა სამეურნეო დანიშნულების 23.8 ათას ჰექტარზე არსებული სარწყავი სისტემა;

- 22.9 ათას ჰექტარზე არსებული სარწყავი სისტემა უნდა გადაეცეს სამელიორაციო ასოციაციებს;

დეპარტამენტის მომსახურების ზონაში დარჩენილი, სახელმწიფო დანიშნულების 377.5 ათასი ჰექტარი სარწყავი ფართობებიდან 177.6 ათას ჰექტარზე რწყვის ჩატარება დაგეგმილი არ არის შემდეგი მიზეზებით:

- მექანიკური მორწყვის სისტემები ექვემდებარება ჩამოწერას, როგორც ამორტიზებული და ფუნქციადაკარგული – 25.5 ათასი ჰექტარი;

- მექანიკური მორწყვის სატუმბი სადგურების მწყობრიდან გამოსვლის გამო, რომლებიც საჭიროებს აღდგენას და მოითხოვს სერიოზული მოცულობის კაპდაბანდებას – 22.5 ათასი ჰექტარი;

- მექანიკური მორწყვის სატუმბი სადგურების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ელექტროენერგიის ღირებულების ბიუჯეტიდან დაუფინანსებლობის გამო – 24.5 ათასი ჰექტარი;

- ძირითადად კახეთისა და ქართლის რეგიონებში სარწყავ წყაროებში წყლის ღეფიციტის გამო – 12.7 ათასი ჰექტარი;

- სახელმწიფო დანიშნულების სარწყავი მაგისტრალური არხების, გამანაწილებლების და ჰიდროტექნიკური ნაგებობების გაუმართაობის გამო – 82,8 ათასი ჰექტარი;

- ქარსაფარი ზოლების ქვეშ დაკავებული ფართობი და გასხვისების ზოლები – 6.6 ათასი ჰექტარი;

- აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მოქცეული სარწყავი მიწები – 3.0 ათასი ჰექტარი.

აუცილებელია აღინიშნოს, რომ 1987 წლის ინვენტარიზაციის მასალების საფუძველზე რეკონსტრუქციას უკვე ექვემდებარებოდა 220.5 ათას ჰექტარზე არსებული სარწყავი სისტემა.

თავის მხრივ, თვითღინებითი სარწყავი სისტემების მოვლა-პატრონობის ქვეპროგრამით გათვალისწინებულია:

ა) სარწყავი არხების ნატანისაგან წმენდა (ძირითადად მაგისტრალური არხების) 156,5 კმ-ზე – 519.9 ათასი ლარი. დაგეგმილია ზემო სამგორის და გარდაბნის (გარდაბნის რაიონი), იმირასანის (ბოლნისის რაიონი), ხრამ-არხის (მარნეულის რაიონი), სალთვისის (გორის და ქარელის რაიონები), თეზი-ოკამის

(კასპის რაიონი), ქვემო სამგორის (საგარეჯოს რაიონი), ქვემო ალაზნის (გურჯაანის რაიონი) და სხვა სარწყავი სისტემების წმენდის სამუშაოები;

ბ) ჰიდროტექნიკური ნაგებობების მოვლა-პატრონობა და ტექნიკური მომსახურება – 314.7 ათასი ლარი;

გ) სარეგულაციო ფარების მოწყობის სამუშაოები – 27,2 ათასი ლარი;

დ) მიწისმთხრელი მექანიზმების და სატრანსპორტო საშუალებების მოვლა-პატრონობა და მოწესრიგების ღონისძიებები – 98.6 ათასი ლარი;

ე) სპეციალური საინვესტიციო პროექტების ბიურო – 13.2 ათასი ლარი;

ვ) ჰიდროგეოლოგიურ-მელიორაციული სამუშაოები – 35.0 ათასი ლარი;

ზ) ცენტრალიზირებული წესით მომსახურება – 49.0 ათასი ლარი;

თ) სარწყავი სისტემების მოწესრიგების პირველი რიგის მიზნობრივი ღონისძიებები – 547,0 ათასი ლარი, საიდანაც ძირითადად გათვალისწინებულია:

– მდ. დებედას გადაკვეთაზე ახალი სადახლოს არხზე დიუკერის კვანძის მოწესრიგების სამუშაოები;

ახალი სადახლოს მაგისტრალური არხის სათავე ნაგებობა მდებარეობს მდ. დებედაზე მარნეულის რაიონში, საქართველოსა და სომხეთის რესპუბლიკის საზღვარზე, მარჯვენა ნაპირი სომხეთის ტერიტორიაა, მარცხენა ნაპირი კი – საქართველოს ტერიტორია.

სათავე ნაგებობა (კაშხალი) წარმოადგენს კაპიტალურ ნაგებობას ოთხმალიან ფარებიან ნაწილს, რითაც ხდება მდინარეში წყლის რეგულირება, როგორც წყალდიდობის, ისე წყალმცირობის დროს. თითოეული ფარის სიგანე 14 მეტრია. მდინარის მარჯვენა მხარეს მოწყობილი წყალმიმღებით სარწყავ წყალს იღებს სომხეთის რესპუბლიკა, ხოლო მარცხენა მხარეს მოწყობილი წყალმიმღები, ახალი სადახლოს მაგისტრალური არხისათვის, საიდანაც ხდება 5 000 ჰექტარამდე მარნეულის რაიონის სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების გასარწყავება. ამჟამად, სარეგულაციო ფარებიდან მუშაობს ერთი, ისიც ხელოვნური რეგულირებით, მეორე ფარი გაჭედილია და რეგულირება არ ხდება, მესამე ფარს გადაბმის ადგილზე ბზარი აქვს და ავარიულ მდგომარეობაშია, რაც მის სრულად დაზიანების საშიშროებას ქმნის. აგრეთვე არ მუშაობს ამწე მექანიზმები. ელექტრონაწილები მთლიანად გამოსულია მწყობრიდან.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, აუცილებელია სათავე ნაგებობაზე (კაშხალზე) ფარების მოწესრიგება-აღდგენა, მექანიკური ამწე მექანიზმებისა და ელექტრომოწყობილობების მოწესრიგების სამუშაოების შესრულება;

– შრომისხვევის ღვარსაშვის მიმდებარე უბნის წმენდის და არსებულ საავტომობილო ხიდის მოწესრიგების სამუშაოები;

მიმდინარე წელს ჩატარდა შრომისხვევის კალაპოტის გრუნტისაგან წმენდის სამუშაოები. დამატებით შესასრულებელია მაგისტრალური არხის გადაკვეთის ზონაში, ნიაღვარსაშვამდე 500 მ-ის ზევით შრომის ხვეის კალაპოტის წმენდითი სამუშაოები. საჭიროა მოეწყოს ნიაღვარსაშვის მარცხენა ნაკადმიმართული ბეტონის კედლის გაგრძელება და შესაბამისად ამაღლება მონოლითური ბეტონით. ნიაღვარსაშვის ქვევით, 150 მ-ში არსებული ორმალიანი ხიდისათვის, დამატებით საჭიროა მოეწყოს ერთი 7 მ სიგრძის მალი, რის შედეგადაც მოხდება ხიდქვეშა სივრცის გამტარუნარიანობის გაზრდა და შემცირდება ამ უბანზე კალაპოტის დაღეჭვის პროცესი;

– ხონი-სამტრედიის სარწყავი სისტემის სათავე ნაგებობის პირველი მალის ფლიუტბეტის აღდგენა მდ. ცხენისწყალზე, ხონის რაიონის სოფ. მათხოჯთან;

მათხოჯის სათავე ნაგებობის ზედა ბიეფში ბოლო წლებში არაერთხელ ჩატარდა მარცხენა ნაპირის გამაგრების სამუშაოები. ამჟამად გასაკეთებელია

რამდენიმე ლოკალურ უბანზე გაბიონის დეზები, ხოლო ერთ უბანზე საჭიროა არსებული გაბიონის საყრდენი კედლის გამაგრება და ამაღლება. აღნიშნული სამუშაოებით დაცული იქნება სათავე ნაგებობის წყალმიმღები და მარცხენა ნაპირზე განლაგებული სამმართველოს საქმიანი ეზო.

– კეხვის სათავე ნაგებობის წყალმიმღები ზედა ბიეფის წმენდა;

კეხვის სარწყავი სისტემა წყალს იღებს მდ. დიდ ლიახვზე სოფ. კეხვთან მოწყობილი კაპიტალური დაბალწნევიანი სათავე ნაგებობიდან და რწყავს 7300 ჰა ფართობს.

ამჟამად დაზიანებულია ჰიდროკვანძის წყალსაშვიანი ნაწილი, ქვედა ბიეფში წყალსაცავზე გაჩენილია ღრმულები. დაზიანებულია აგრეთვე ფარებიანი და წყალმიმღების მექანიკური ნაწილები, ამიტომ გაძნელებულია წყლის გაშვების რეგულირება. წყალმიმღებიდან გალერეამდე გამყვანი არხის კედლებზე ბეტონში გაჩენილია ღრმულები, რაც ქმნის კედლის ჩამოშლის საშიშროებას. გალერეა გაჭედილია და გასაწმენდია. მისი ზედაპირი მდინარესთან გადაკვეთაზე ჩანგრეულია და აღსადგენია. მოსაწესრიგებელია კეხვის მარცხენა და მარჯვენა არხების წყალგამყოფი კვანძი.

არხის ფუნქციონირებისათვის, პირველ რიგში, აუცილებელია შემდეგი სამუშაოების შესრულება:

– თეთრიწყაროს რაიონში ასურეთის წყალსაცავის ჰიდროტექნიკური ნაგებობების აღდგენა;

– ტირიფონის მაგისტრალური არხის დამატებითი კვანძებისათვის, პატარა ლიახვზე კარბის სათავე ნაგებობის მოწესრიგება და მიმყვანი არხის წმენდა;

– თბილისის წყალსაცავზე წყალმიმღები კოშკის წინ ბეტონის გალერეის და გალერეასთან მიმყვანი არხის ნალექისაგან გაწმენდა;

– ქისტაურის დიუკერის ქვედა ბიეფის მოწესრიგება და სხვა.

2. მექანიკური მორწყვის სისტემების მოვლა-პატრონობა – 173.5 ათასი ლარი.

2004 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით დეპარტამენტის ბალანსზე ირიცხება სულ 203 სატუმბი სადგური, მათ შორის, 161 – ირიგაციული დანიშნულების, 10 – საძოვრების გაწყლოვანებისა და 32 – სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებიდან ჭარბი წყლების მოცილების (ე. წ. დამშრობი დანიშნულების). მათზე დაქვემდებარებულია შესაბამისად 81.7 ათასი ჰა და 27.2 ათასი ჰა.

სატუმბი სადგურების ტექნიკური მდგომარეობის გათვალისწინებით მუშაობაში შესაძლებელია ჩართული იქნეს სულ 61 სატუმბი სადგური (ანუ საერთო რაოდენობის 32%), მათ შორის, ირიგაციული დანიშნულების 57 სატუმბი სადგური 28,7 ათასი ჰა (35,1%) ფართობით, საძოვრების გაწყლოვანების 1 სატუმბი სადგური 17,4 ათასი ჰა (9,75%) ფართობით, დამშრობი დანიშნულების 3 სატუმბი სადგური 2.1 ათასი ჰა (7,72%) ფართობით.

ნორმით და ჯერადობით ამ 61 სატუმბი სადგურის სრული ფუნქციონირებისათვის საჭირო, მოთხოვნილი ელექტროენერგიის ჯამური რაოდენობაა 67.5 მლნ კვტსთ, ენერგოკომპანიებთან საანგარიშსწორებო თანხით (სემეკის მიერ დეპარტამენტისათვის დადგენილი შეღავათიანი ტარიფების 2004 წლის 1 ოქტომბრიდან გაუქმების შემდეგ): $67500000 \text{ კვტსთ} \times 0,065 \text{ ლარი/კვტსთ} = 4\,387,0 \text{ ათასი ლარი}.$

აღნიშნული თანხით დაფინანსება ამჟამად არარეალურია და ამდენად შეუძლებელი. ცენტრალური ბიუჯეტით სატუმბი სადგურების მიერ მოხმარებულ

ელექტროენერგიაზე საანგარიშსწორებო თანხის გაუთვალისწინებლობის გამო, ამ მიზნით თანხა გამოიყოფა სამელიორაციო სისტემების ექსპლუატაციისათვის გათვალისწინებული საბიუჯეტო დაფინანსებიდან, რომელიც მოთხოვნილთან (ანუ საჭიროსთან) შედარებით მეტად მჭირია.

2004 წლის სავეგეტაციო სეზონზე მუშაობდა სულ 31 სატუმბი სადგური, მათ შორის, 30 სარწყავი დანიშნულების და 1 გაწყლოვანების. მოხმარებული იქნა 6,609 მლნ კვტსთ ელექტროენერგია, ერთჯერადად მოირწყა 5311 ჰა (მორწყვას დაქვემდებარებული ჯამური ფართობის 18,5%), რაც აბსოლუტურად არაღამაკმაყოფილებელია და არ შეესაბამება სოფლის მეურნეობის დარგის განვითარების სახელმწიფო კურსს. ამჟამად სატუმბი სადგურების მიერ მოხმარებულ ელექტროენერგიაზე საანგარიშსწორებო ტარიფში რთული ვითარებაა. ასე, მაგალითად, თუ 2003 წელს საანგარიშსწორებო ტარიფი (მოხმარებული ელექტროენერგიის 97%-ისათვის) იყო 2,997 თეთრი/კვტსთ (ვინაიდან სემეკის 2001 წლის 18 აპრილის გადაწყვეტილების თანახმად, ელექტროენერგიის საბითუმო ბაზარი არ უშლიდა საირიგაციო სისტემებზე განთავსებული ჰესებიდან მათთვის წყლის მიწოდების მომსახურების ანგარიშში დეპარტამენტის სასარგებლოდ გაცემული ელექტროენერგიის გამოყენებას), 2004 წელს საანგარიშსწორებო ტარიფად გამოიყენეს საქართველოს პრეზიდენტის დავალების შესაბამისად დადგენილი შეღავათიანი ტარიფები – 3,456 თეთრი/კვტსთ და 4,315 თეთრი/კვტსთ (ვინაიდან ელექტროენერგიის საბითუმო ბაზარმა 2004 წლის 1 იანვრიდან უსაფუძვლოდ, ცალმხრივად შეწყვიტა სემეკის 2001 წლის 18 აპრილის №31 გადაწყვეტილების მოთხოვნათა შესრულება და აკრძალა არა მარტო საირიგაციო ჰესებიდან დეპარტამენტის წილი ელექტროენერგიის მიღება, არამედ ელექტროენერგიის საბითუმო ბაზარში დეპოზიტზე არსებული, დეპარტამენტის მიერ 2004 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით გამოყენებული 10.1 მლნ კვტსთ ელექტროენერგიის გამოყენებაც), რაც შესაბამისად 15.3%-ით და 44%-ით მეტია 2003 წელს მოქმედ ტარიფზე. აღნიშნულმა ფაქტებმა უარყოფითად იმოქმედა და 2004 წელს გამოყოფილი დაფინანსების პირობებში შემცირდა მოსახმარებელი ელექტროენერგიის რაოდენობა და შესაბამისად მორწყული ფართობის სიდიდე.

სემეკის მიერ 2004 წლის 30 აგვისტოს დადგენილებით 2004 წლის 1 ოქტომბრიდან გაუქმდა ჰესებიდან გაცემული ელექტროენერგიის გამოყენება თავისი საანგარიშსწორებო ტარიფებითურთ, აგრეთვე საქართველოს პრეზიდენტის დავალების შესაბამისად დადგენილი შეღავათიანი ტარიფები, რის შედეგადაც 2005 წლისათვის საანგარიშსწორებო ტარიფად მიიღება ღღეს მოქმედი საერთო სისტემური 6,5 თეთრი/კვტსთ, რაც 2004 წელს მოქმედ ტარიფზე შესაბამისად 88%-ით და 51.5%-ით მეტია, ხოლო 2003 წელს მოქმედ ტარიფზე – 21,7%-ით მეტი.

2005 წლისათვის მექანიკური მორწყვის სისტემების სატუმბი სადგურების ფუნქციონირებისათვის მოხმარებული ელექტროენერგიის ანგარიშსწორებისათვის გათვალისწინებულია უმნიშვნელო თანხა – 300,0 ათასი ლარი (2004 წლის დაფინანსებით – 71%), რაც პრაქტიკულად შეუძლებელს გახდის მცირედ მაინც დაკმაყოფილდეს სატუმბ სადგურებზე დაქვემდებარებულ წყალმომხმარებელთა მოთხოვნა. საანგარიშსწორებო ტარიფის და საანგარიშსწორებოდ გათვალისწინებული საბიუჯეტო დაფინანსების თანხის მხედველობაში მიღებით შეგვეძლება 2005 წელს გამოყენებული იქნეს მხოლოდ 4,545 ათასი კვტსთ, რაც 2004 წელს მოხმარებულ ელექტროენერგიაზე 31,7%-ით ნაკლებია და შესაძლებლობას იძლევა, ერთჯერადად მოირწყას დაახლოებით 3600 ჰა.

აღნიშნულის გათვალისწინებით, იმისთვის, რომ თუნდაც შენარჩუნდეს 2004 წლის მაჩვენებლები, დეპარტამენტს საჭიროდ მიაჩნია, სამელიორაციო სამმართველოებისათვის გამოყოფილი ელექტროენერგიის მოხმარების მაქსიმალურად დასაშვები ოდენობის ენერგოკომპანიებთან საანგარიშსწორებო თანხა ანაზღაურდეს როგორც დეპარტამენტის მიერ საბიუჯეტო დაფინანსების თანხებით (ტარიფის ნაწილით 3,5 თეთრი/კვტსთ), ისე წყალმომხმარებლების ხარჯზე (ტარიფის ნაწილით 3,0 თეთრი/კვტსთ). წყალმომხმარებლების მიერ მოხმარებული ელექტროენერგიის ხარჯებში წილობრივი მონაწილეობა შესაძლებელია ერთ შემთხვევაში მათ მიერ სამმართველოსათვის წყლის მიწოდების ხარჯების ანაზღაურების თანხების სამმართველოს შემოსავლებიდან (იმ შემთხვევაში, თუ დეპარტამენტს შეეცვლება იურიდიული სტატუსი და ის გახდება საჯარო სამართლის იურიდიული პირი), მეორე შემთხვევაში კი, თუ დეპარტამენტს დარჩა ამჟამად მოქმედი სტატუსით – უშუალოდ თითოეული წყალმომხმარებლის მხრიდან. მაგრამ ეს ბოლო ვარიანტი ნაკლებად შესრულებადია. იმის გამო, რომ ენერგოკომპანიები ითხოვენ ყოველთვიურ ანგარიშსწორებას, წყალმომხმარებლები ვერ უზრუნველყოფენ მათი წილი გადასახადის ანაზღაურებას, რის გამოც მოსალოდნელია სატუმბი სადგურების ქსელიდან გამორთვა და საერთოდ მორწყვის რეჟიმის ჩაშლა.

3. თვითღირებითი ღრენაჟის მოვლა-პატრონობა – 129,9 ათასი ლარი

საქართველოს დაშრობილი მიწების საერთო ფართობია 163,2 ათასი ჰექტარი, მათ შორის, აღმოსავლეთ საქართველოში – 20,2 ათასი ჰექტარი, ხოლო დასავლეთ საქართველოში – 143,0 ათასი ჰექტარი, საიდანაც აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე ირიცხება 35,1 ათასი ჰექტარი, რომლის მდგომარეობა ჩვენთვის უცნობია. დარჩენილი 128,1 ათასი ჰექტარიდან სახელმწიფო დანიშნულებისაა 114,3 ათასი ჰექტარი, საიდანაც 27,2 ათას ჰექტარზე ჭარბი წყლების ევაკუაცია გათვალისწინებულია სატუმბი სადგურების მეშვეობით, რომელთა უმრავლესობა საჭიროებს აღდგენა-რეკონსტრუქციას.

ჯერ კიდევ 1987 წლის ინვენტარიზაციის შედეგად დადგინდა, რომ რეკონსტრუქციას მოითხოვდა დამშრობი სისტემების 51,0 ათასი ჰექტარი.

2005 წლის გეგმით გათვალისწინებულია დამშრობი სისტემების მომსახურება და პირველი რიგის გადაუდებელი სამუშაოების შესრულება 15,0 ათას ჰექტარზე, რაც უზრუნველყოფს დაშრობილი ფართობების კლების დინამიკის შეჩერებას.

თავის მხრივ, თვითღირებითი ღრენაჟის მოვლა-პატრონობის ქვეპროგრამით გათვალისწინებულია:

ა) დამშრობი სისტემების წმენდა – 78,0 ათასი ლარი;

ბ) დამშრობი სისტემების მოვლა-შენახვა და ტექნიკური მომსახურება – 51,9 ათასი ლარი.

დაშრობილი ფართობების მომსახურება, შეზღუდული შესაძლებლობების ფარგლებში 2005 წლისათვის დაგეგმილია მხოლოდ ქ. ფოთის, ლანჩხუთისა და ქობულეთის რაიონებში.

სულ გაიწმინდება 12,5 კმ ღია დამშრობი მაგისტრალური არხები და კოლექტორები.

სარწყავი ფართობებისგან განსხვავებით, დაშრობილი ფართობების ეფექტიანი გამოყენება კომპლექსურ მიდგომას მოითხოვს (ჭარბი წყლის ევაკუაციასთან ერთად აუცილებელია ნიადაგის გაკულტურების ღონისძიებები). მიუხედავად ამისა, არასრული რეჟიმით ერთ ჰექტარ ფართობზე შესრულებული სამელიორაციო

ლონისძიებების შედეგად მოსავლიანობის სულ მცირე 30%-ის ზრდის გათვალისწინებით, 60-ზე მეტი დასახელების პროდუქციის ღირებულება 360 ლარია. ქვეყნის მასშტაბით ეს ციფრი 12.6 მლნ ლარია და ამ მიზნით დაგეგმილ ხარჯებს 16-ჯერ აჭარბებს (6%).

4. მექანიკური ღრენაჟის მოვლა-პატრონობა – 8.5 ათასი ლარი

მექანიკური ღრენაჟის მოვლა-პატრონობის მომსახურება შეზღუდული შესაძლებლობების ფარგლებში 2005 წლისათვის დაგეგმილია მხოლოდ კოლხეთის დაბლობზე, კერძოდ, №1 და №2 სატუმბი სადგურების მიმდინარე რემონტი პატარა ფოთში. ისინი მომსახურებას გაუწევს 1.4 ათას ჰექტარ ფართობს მსოფლიო ბანკის მიერ რეაბილიტირებულ ფართობებზე.

5. საძოვრების გაწყლოვანების სისტემების მოვლა-პატრონობა – 51,5 ათასი ლარი

საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა დიდადაა დამოკიდებული მეცხოველეობის განვითარებასა და მაღალპროდუქტიულობაზე, რასაც განაპირობებს ქვეყნის მაღალნაყოფიერი ზაფხულისა და ზამთრის საძოვრები. ქვეყნის საძოვრების როლი კიდევ უფრო გაიზარდა ყიზლარის საძოვრების მნიშვნელოვანი ბაზის დაკარგვის შემდეგ.

იმის გამო, რომ საექსპლუატაციო ღონისძიებების განსახორციელებლად სახელმწიფო ბიუჯეტიდან საჭირო თანხების მხოლოდ 10-15% გამოიყოფა, ვერ ხერხდება სისტემების აღდგენითი-სარემონტო სამუშაოების ჩატარება. ამასთანავე, ძირითადად დამლაშებულ გრუნტებში გამავალი ფოლადის მაგისტრალური მილსადენები და გამანაწილებელი ქსელები რომ მოქმედებს, 25-30 წლიანი საექსპლუატაციო ვადა გასულია. ისინი ამორტიზებულია და მათი შემდგომი ექსპლუატაციისათვის საჭიროა სარეაბილიტაციო სამუშაოების ჩატარება.

სისტემებში ფუნქციონირებს აგრეთვე 500-მდე სარეგულაციო რეზერვუარი და სარწყულებელი. რეზერვუარებს არა აქვთ სანდაცვის ზონის ღობეები, მიწაყრილები, საშიბერო კამერები დაშლილია, ტექნოლოგიური დანიშნულების მილსადენები და სამართი არმატურა აღსადგენია, თითქმის არ ფუნქციონირებს წყალდამხარჯი ონკანები.

ანალოგიურ მდგომარეობაშია სატუმბი სადგურები. მათი ფუნქციონირების აღსადგენად საჭიროა 7.0-7.5 მლნ ლარის ღირებულების სარეაბილიტაციო სამუშაოების ჩატარება. პრობლემა აქტუალურია, დეპარტამენტის შესაძლებლობებს ბევრად აღემატება, ამიტომ მისი მოგვარება სახელმწიფოს და საძოვრებით მოსარგებლე რაიონების (დედოფლისწყაროს, ახმეტის, თიანეთის, სიღნაღის, საგარეჯოს, გარდაბნის) კომპეტენციას განეკუთვნება.

საძოვრების გაწყლოვანების სისტემების ფუნქციონირების გარეშე, არაკონდიციური წყლის დასაღვად, ცხოველებს უხდებათ ათეულობით კმ-ის გავლა, რაც უარყოფითად მოქმედებს წონამატზე. აქედან გამომდინარე, უდიდესი მნიშვნელობა აქვს საძოვრების ცენტრალიზებული წყალმომარაგების სისტემების აღდგენას, რის შედეგადაც ნამატი პროდუქციის ღირებულება 14.0 მლნ ლარს გადააჭარბებს.

შექმნილი მდგომარეობიდან გამომდინარე, ათასობით ჰექტარი საძოვარი წლების განმავლობაში გამოუყენებელი და მიტოვებულია; საჭიროა რესტრუქტურისაციის განხორციელება.

რიცხული 12 გაწყლოვანების სისტემიდან დღეისათვის ფაქტობრივად ფუნქციონირებს იაღლუჯის (მარნეულის რაიონი) და უდაბნოს (საგარეჯოს რაიონი) სისტემები.

2005 წელს ძირითადად გათვალისწინებულია იაღლუჯის (მარნეულის რაიონი) და ქაჩალგორის (ნინოწმინდის რაიონი) საძოვრების გაწყლოვანების სისტემების მოწესრიგების სამუშაოების ჩატარება.

აღსანიშნავია ისიც, რომ იაღლუჯის ზამთრის საძოვრების გაწყლოვანების სისტემებით სარგებლობს ათასობით მომსახურე პერსონალი, ასევე საჯარისო ნაწილები და მათი წვრთნისა და აღჭურვის პროგრამით დაკავებული საზღვარგარეთის (აშშ-ის, ინგლისის, თურქეთის) სპეციალისტები და ინსტრუქტორები, მიმდებარე ტერიტორიაზე განთავსებული სოფლების მოსახლეობა.

6. წყალდიდობისაგან დაცვის ღონისძიებები – 204,3 ათასი ლარი

ბოლო წლების წყალდიდობების შედეგად ქვეყნის მდინარეებზე და აქტიურ ხეობებზე შექმნილია მეტად მძიმე მდგომარეობა. წყალდიდობის საწინააღმდეგო ღონისძიებებისათვის ცენტრალური ბიუჯეტიდან წლების განმავლობაში გამოყოფილი თანხების უკმარისობის გამო ინგრევა სამელიორაციო სისტემების დამცავი ნაგებობები, მდინარეთა კალაპოტების უმეტესი ნაწილი ამოვსებულია ნატანით და რიგ რეგიონებში ჩვეულებრივი წვიმების დროსაც კი წყალი გადადის ნაპირებიდან, იტბორება და იხრამება მელიორირებული მიწები, ნადგურდება ნათესები, იკარგება ნაყოფიერი მიწების მნიშვნელოვანი ფართობები.

დეპარტამენტი სამხარეო და რაიონული ორგანოების სპეციალისტების მონაწილეობით ადგილებზე ყოველწლიურად სწავლობს წყალდიდობების შედეგად სამელიორაციო სისტემებზე შექმნილ ვითარებას, ადგენს აქტებს, სახავს ღონისძიებებს და სათანადო მასალებს წარუდგენს საქართველოს მთავრობას საჭირო თანხების მიზნობრივი დანიშნულებით გამოსაყოფად.

ქვეყნის სხვადასხვა მდინარეზე და აქტიურ ხეობებზე 46 რაიონში დაფიქსირებულია 230-ზე მეტი „ცხელი წერტილი“, რომელთა სალიკვიდაციო სამუშაოების ჩასატარებლად საჭიროა 5.5 მლნ ლარი, ფაქტობრივად კი ამ მიზნით 2005 წელს გათვალისწინებულია 204,3 ათასი ლარის ღირებულების ნაპირდამცავი და ნაკადმიმმართველი ნაგებობების მოწყობის სამუშაოების ჩატარება, რაც წყალდიდობისაგან დროებითი სქემით დაიცავს 3995 ჰექტარს და მოემსახურება 3701 ფერმერს.

შესრულებული ნაპირგამაგრება წარმოადგენს ადგილობრივი მიწის დამბას, რომელიც დაცულია გაბიონის ნაკადმიმმართველი დეზებითა და უშუალოდ ხიდის მიმდებარე უბანზე, მდინარის მარჯვენა ნაპირთან მოწყობილი გაბიონის საყრდენი კედლით, იგი იცავს სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებს და ზუგდიდი-ჩხოროწყუს საავტომობილო გზის მდინარის ნაპირის გასწვრივ გამავალ უბანს. მისი განხორციელების გარეშე არსებობდა მდინარის ნაკადის მიერ ხიდის მარცხენა ბურჯის გამორეცხვის საფრთხე, რის შედეგადაც ზუგდიდი-ჩხოროწყუს საავტომობილო გზა არ იფუნქციონირებდა. რაც მთავარია, მელიორირებული სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები დაცულია გამორეცხვისა და მდინარის ნაკადის მიერ წაღებისაგან.

გარდა ამისა, დაგეგმილია:

– ზუგდიდის რაიონში, მდინარე ენგურის მარცხენა ნაპირის გამაგრება სოფ. კოკი-ხურჩას უბანზე;

– მდ. ხობისწყალის მარჯვენა ნაპირის გამაგრება ხობის რაიონის სოფელ შუა ხორგასთან;

– სოფელ სამიქაოსთან მდ. ცხენისწყალზე ნაპირდამცავი დამბის მოწყობა;

– მდ. კაბალის მარჯვენა დამბის დაზიანებული მონაკვეთების მოწესრიგება;

– ამბროლაურის რაიონის სოფელ ხიმში, მდინარე რიონის ნაპირდაცვა;

– ამბროლაურის რაიონის სოფელ ხოტევში, მდინარე ხოტეურას ნაპირგამაგრება.

დეპარტამენტი სახელმწიფო ბიუჯეტის სახსრებით მიზნობრივად ახორციელებს ძირითადად მხოლოდ მის ბალანსზე რიცხული სახელმწიფო დანიშნულების სამელიორაციო სისტემებისა და რთული ჰიდროტექნიკური ნაგებობების წყალდიდობისაგან დაცვის ღონისძიებებს.

შექმნილი მდგომარეობიდან გამომდინარე, როგორც გამონაკლისი, ცალკეულ შემთხვევაში დეპარტამენტი იძულებულია დააფინანსოს მცირე მოცულობის წყალდიდობის საწინააღმდეგო ღრობებითი ღონისძიებები ამბროლაურისა და ცაგერის რაიონებში.

დეპარტამენტის ბალანსზე რიცხული სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების წყალდიდობებისაგან დამცავი, დარეგულირებული ხევების ტექნიკური მდგომარეობა მძიმეა.

2005 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით დეპარტამენტის ბალანსზე ირიცხება 204.0 კმ სიგრძის 57 დარეგულირებული ხევი, რომელთა საბალანსო ღირებულებაა 51,8 მილიონი ლარი.

აღნიშნული დარეგულირებული ხევები აშენებულია 1970-1987 წლებში თიანეთის, საგარეჯოს, გურჯაანის, სიღნაღის, თელავის, ახმეტის, ყვარლის, ლაგოდეხისა და დედოფლისწყაროს რაიონებში. მათი 61.2 კმ დანგრეულია და საჭიროებს კაპიტალურ აღდგენა-რეკონსტრუქციას; უმეტესი ნაწილი ამოვსებულია ნატანით, რის გამოც არა მარტო წყალდიდობების, არამედ ჩვეულებრივი წვიმების დროსაც წყალი გადადის ნაპირებიდან, ხრამავს სავარგულებს და ანადგურებს ნათესებს. 2005 წელს კი გათვალისწინებულია სამუშაოების ჩატარება მხოლოდ ლაგოდეხისა და გურჯაანის რაიონებში.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს 2002 წლის შედეგებისა და 2003 წლის სტრატეგიული გეგმის შესახებ საქართველოს პრეზიდენტის 2003 წლის 20 თებერვლის თათბირის №7 ოქმის მე-6 პუნქტით გათვალისწინებულ დავალებას „სამელიორაციო სისტემების წყალდიდობისაგან დამცავი ჰიდროტექნიკური და მარეგულირებელი ნაგებობების აღვილობრივი მმართველობის ორგანოების დაქვემდებარებაში გადაცემის თაობაზე“ რაიონების გამგეობები არ ასრულებენ იმ მოტივით, რომ არ გააჩნიათ სახსრები. აღნიშნული დარეგულირებული ხევების მდგომარეობა ყოველწლიურად უარესდება, ამიტომ აუცილებელია, რაიონების გამგეობებმა გამონახონ თანხები მათი ფუნქციონირების აღდგენისათვის სამუშაოების ჩასატარებლად, ან საქართველოს ფინანსთა სამინისტრომ გამოეყოს მიზნობრივი ტრანსფერები პრობლემის გადასაწყვეტად.

7. წყალსაცავების მოვლა-პატრონობა – 216,6 ათასი ლარი

დეპარტამენტის ბალანსზე რიცხული 23 საირიგაციო წყალსაცავის მოვლა-შენახვის და სარემონტო-საექსპლუატაციო ღონისძიებებისათვის, თბილისის,

ალგეთის, სიონის და სხვა წყალსაცავების მოწესრიგებისათვის გათვალისწინებულია 216,6 ათასი ლარი.

ცნობილია, რომ წყალსაცავების მშენებლობით მნიშვნელოვანი ზეგავლენის ქვეშ იქცევა ბუნებრივი გარემო, რადგანაც ირდევსა ფერდობების ბუნებრივი წონასწორობა, მიმდინარეობს ახალი წონასწორობის ფორმირება, იცვლება სხვადასხვა მორფოლოგიური კონფიგურაციები; განსაკუთრებით ყურადსაღებია წყალსაცავის კაშხლის ტანის მდგრადობის შესწავლა მისი ხანგრძლივი ექსპლუატაციის პირობებში დეფორმაციების, სიმტკიცისა და ფილტრაციის მიმართ და გრანულომეტრული და ქიმიური პარამეტრების დადგენა.

დეპარტამენტის ბალანსზე რიცხული წყალსაცავების, განსაკუთრებით კი თბილისის, სიონის, ზონკარის, ალგეთის და სხვა წყალსაცავების კაშხლები, სადაც სადამკვირვებლო პიეზომეტრული ჭაბურღილები მწყობრიდან არის გამოსული (ქსელი მთლიანად მოშლილია, ჭაბურღილები ამოვსებულია ქვებითა და სხვადასხვა საგნებით, კოროზირებულია საცავი მიწები, მონგრეულია სათავეები და კოლმაცირებულია ფილტრები) და დაკვირვებები კაშხლის ტანში ფილტრაციაზე არ მიმდინარეობს, საჭიროებს სასწრაფო აღდგენას. დღეისათვის შედგენილია თბილისისა და სიონის წყალსაცავების უსაფრთხო ფუნქციონირების პროგრამა, რომელშიც მოცემულია ყველა იმ სამუშაოს ნუსხა, რომელიც გადაუდებლად შესასრულებელია. ზონკარის წყალსაცავზე 2001 წელს დაწყებულია ჭაბურღილების მოწყობა, გაბურღულია 9 ჭაბურღილი, დანარჩენებზე 2002 და 2003 წლებში სამუშაოები შეჩერებული იყო დაფინანსების მკვეთრი შემცირების გამო, 2004 წელს კი კონფლიქტის გამო სამუშაოები ვეღარ განახლდა.

8. კაპიტალური ხარჯები – 60.0 ათასი ლარი

ფაქტობრივად 1990-2005 წლამდე დარგს არ მიუღია სახსრები ღონისძიებების ჩასატარებლად, რის გამოც:

- ავარიულ მდგომარეობაშია მთელი რიგი ჰიდროტექნიკური ნაგებობები, რაც წყლის სტაბილური მიწოდების გარანტიას ვერ იძლეოდა;

- თითქმის 20 წელიწადია არ განახლებულა მიწისმთხრელი მექანიზმების და სპეციალური სამშენებლო ტექნიკის პარკი. ფაქტობრივად მთელი ტექნიკა ცვეთის ზღვარზე მუშაობს და უმრავლესობა ჩამოწერას ექვემდებარება.

2005 წელს ძირითადად გათვალისწინებულია:

- დეპარტამენტის დაქვემდებარებული ორგანიზაციების აღჭურვა მცირე სიმძლავრის გადასადგილებელი საშუალებებით (მოტოციკლი, მოტოროლანავი და სხვა) საინჟინრო-გეოდეზიური ინვენტარით (ნიველინი, თეოდოლიტი და სხვა) და წყალმზომი მოწყობილობებით (გრ-38, „ვალდაი“ და სხვა) საექსპლუატაციო ღონისძიებების ჩასატარებლად;

ძირითადი საირიგაციო წყალსაცავების: სიონის თბილისის, ალგეთის, ზონკარის, ჯანდარის და ზოგიერთი სათავე ნაგებობების აღჭურვა თანამედროვე ტიპის გადამცემი მოწყობილობებით;

- ბალანსზე რიცხული მოწყობილობების, ტექნიკის ინვენტარის და სხვა ძირითადი საშუალებების კაპიტალური შეკეთება;

- ძირითად სამეურნეო სისტემებზე გადაუდებელი კაპიტალური შეკეთების ჩატერება.

პროგრამა „ეპიზოოტიის საწინააღმდეგო ღონისძიებები“

როგორც ცნობილია, საქართველო თავისი გეოგრაფიული მდებარეობით წარმოადგენს კორიდორს აზიასა და ევროპას შორის, რაც მსოფლიოს მრავალ ქვეყანას საშუალებას აძლევს, საქართველოს ტერიტორია გამოიყენოს მეცხოველეობის პროდუქტებისა და ნედლეულის გადაზიდვის ხელსაყრელ სატრანზიტო დერეფნად. ეს მნიშვნელოვნად ზრდის მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში არსებული, განსაკუთრებით საშიში გადამტანი დაავადებების საქართველოს ტერიტორიაზე შემოტანა-გავრცელების შესაძლებლობას. გარდა ამისა, მოსაზღვრე ქვეყნებში არსებობს სხვადასხვა დაავადების კერები. ყოველივე ზემოაღნიშნული და ქვეყანაში არსებული დაავადებების აღმძვრელების სტაციონარული კერები ქმნის იმის საფუძველს, რომ საშიში დაავადებების ამთვისებელი ცხოველები უნდა იმყოფებოდნენ სტაბილურად იმუნურ მდგომარეობაში, რათა არ მოხდეს ისეთი დაავადებების გავრცელება, რომლებიც დიდ ეკონომიკურ ზარალს მიაყენებს ქვეყანას და გამოიწვევს ადამიანების დაავადებას. ამიტომ ეპიზოოტიების საწინააღმდეგო ღონისძიებების განხორციელება და სტაბილური მდგომარეობის შენარჩუნება სახელმწიფო უშიშროების სისტემის ნაწილია და იგი ერთ-ერთ პრიორიტეტად უნდა იქნეს მიჩნეული.

გაგრძელდება სისტემაში დაწყებული რეფორმა, რომელიც ითვალისწინებს ვეტერინარიის დეპარტამენტის მაკონტროლებელი და მარეგულირებელი ფუნქციების სამეურნეო ფუნქციებისგან გამიჯვნას, კერძო სტრუქტურების ფორმირებას, როგორც ლაბორატორიული სამუშაოების შესრულების, ისე ვეტერინარული მომსახურების სფეროში.

დეპარტამენტის მიერ შედგენილი და დამტკიცებულია პრიორიტეტულ დაავადებათა ნუსხა, რომელთა საწინააღმდეგო პროფილაქტიკური ღონისძიებების განხორციელება აუცილებელია. კერძოდ, ეპიზოოტიების საწინააღმდეგო ღონისძიებათა სახელმწიფო პროგრამით გათვალისწინებულია პროფილაქტიკური ვაქცინაცია ჯილეხზე, თურქულზე, ცოფზე, აგრეთვე განსაზღვრულია სადიაგნოსტიკო გამოკვლევები ბრუცელოზზე და ფრინველის გრიპის საწინააღმდეგო სპეციალური და საკარანტინო აღმკვეთი ღონისძიებების გატარება.

2005 წლისათვის დეპარტამენტის ბიუჯეტი 5 124.4 ათასი ლარია, მათ შორის, მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურებისათვის გათვალისწინებულია 1 924,4 ლარი, ხოლო აღნიშნული პროგრამისათვის – 3 200,0 ლარი, რომელიც შემდეგნაირად გადანაწილდება:

ვაქცინების შესაძენად საჭიროა 1 462.4 ათასი ლარი, მათ შორის: თურქულზე ორჯერ ასაყრდელია 1 007 500 სული მსხვილფეხა და 621 800 წვრილფეხა პირუტყვი, რასაც ესაჭიროება 2 680 900 ლოზა ვაქცინა, ნაშთად ირიცხება 1 360 900 ლოზა და შესაძენია 1 320 000 ლოზა ვაქცინა, რომლის ღირებულებაა 1 122.0 ათასი ლარი; ჯილეხზე ორჯერ ასაყრდელია 1 239 500 სული მსხვილფეხა და 681 800 წვრილფეხა პირუტყვი და 56 700 ცხენი და ვირი, რასაც ესაჭიროება 3 956 000 ლოზა ვაქცინა, ნაშთად ირიცხება 1 720 000 ლოზა და შესაძენია 2 230 000 ლოზა ვაქცინა, რომლის ღირებულებაა 66.9 ათასი ლარი; ცოფზე ასაყრდელია 240 000 სული ძაღლი და კატა, რასაც ესაჭიროება 290 000 ლოზა ვაქცინა, აქედან 50 000 ლოზა სარეზერვოა, 128 400 ლოზა ირიცხება ნაშთად, ხოლო 180 000 ლოზა შესაძენია, რომლის ღირებულებაა 188.5 ათასი ლარი; მაწანწალა და გარეული ცხოველების ორალური იმუნიზაციისათვის საჭიროა 50 000 ლოზა ორალური ცოფის ვაქცინა, რომლის ღირებულებაა 85.0 ათასი ლარი; ბრუცელოზზე ასაყრდელია 100 000 სული მსხვილფეხა პირუტყვი, რასაც ესაჭიროება ნაშთად რიცხული 100 000 ლოზა ვაქცინა.

დიაგნოსტიკუმების შესაძენად საჭიროა 33.5 ათასი ლარი, მათ შორის: ჯილენზე – 10.0 ათასი ლარი, ბრუცელოზზე – 9.0 ათასი ლარი, ცოფზე – 3.0 ათასი ლარი, თურქულზე – 11.5 ათასი ლარი.

ვაქცინაციის ჩასატარებლად საჭიროა 754.2 ათასი ლარი, მათ შორის: თურქულზე – 324.3 ათასი ლარი; ჯილენზე – 395.4 ათასი ლარი; ცოფზე – 24.5 ათასი ლარი; ორალური ვაქცინაციისათვის საჭიროა 10.0 ათასი ლარი.

230,0 ათასი ლარი გათვალისწინებულია საერთაშორისო კონფერენციის ჩასატარებლად, 50,0 ათასი ლარი – საერთაშორისო ეპიზოოტიური ბიუროს საწევროს გადასახადისათვის, 20,0 ათასი ლარი – დამხმარე მასალებისა და უნიფორმის შესაძენად, 205.2 ათასი ლარი – ოფისის, კომუნალური, ტრანსპორტის და სხვა ხარჯებისათვის, 79.0 ათასი ლარი – სადებინფექციო საშუალებების შესაძენად, 5.8 ათასი ლარი – შპრიცების, ნემსებისა და სისხლის ასაღები ნემსების შესაძენად, 19.9 ათასი ლარი – რეფორმების განხორციელების უზრუნველსაყოფად, 90.0 ათასი ლარი – მივლინებებისათვის, 250,0 ათასი ლარი – კაპიტალური ხარჯებისათვის.

ქვეყანაში სურსათის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა სახელმწიფოს უმთავრესი ამოცანაა. თურქულის, ჯილენის, ცოფის, ბრუცელოზის და ტუბერკულოზის დაავადებები გლობალური ზრუნვის საგანს წარმოადგენს. ამ დაავადებების შემოჭრა და გავრცელება, გარდა იმისა, რომ საფრთხეს უქმნის ადამიანთა სიცოცხლეს, უდიდეს ეკონომიკურ ზარალსაც იწვევს. პროგრამის განხორციელებით უზრუნველყოფილი იქნება ადამიანთა ჯანმრთელობის უსაფრთხოება და მეცხოველეობის პროდუქტების უვნებლობა, აგრეთვე სტაბილური გახდება სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოების ზრდის ტენდენცია. დაავადებებისაგან თავისუფალი ბუფერული ზონა, ტვირთების ტრანზიტის მოცულობის გაზრდით, დამატებით შემოსავლებს მისცემს ქვეყანას, რაც დადებითად იმოქმედებს ექსპორტის მოცულობასა და საგადასახადო ბალანსზე; შეიქმნება კერძო ლაბორატორიებისა და ვეტერინარების კერძო ინსტიტუტი; ვეტერინარიის მართვის სტრუქტურა იქნება ერთიანი და დაფინანსდება ცენტრალური ბიუჯეტიდან.

პროგრამა „მცენარეთა დაცვა“

„მაგნე ორგანიზმებისაგან მცენარეთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად მცენარეთა დაცვის სამსახური ახორციელებს ქვეყნის ტერიტორიაზე მცენარეთა დაცვის სამუშაოების ორგანიზებას და მცენარეთა დაცვის საერთო მდგომარეობის კონტროლს, სახელმწიფო ფიტოსანიტარიულ ზედამხედველობას, ამოწმებს სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების და სხვადასხვა სამეურნეო ობიექტების ფიტოსანიტარიულ მდგომარეობას, ატარებს მაგნე ორგანიზმებთან ბრძოლის ღონისძიებების კომპლექსს.

სამსახური ყოველწლიურად, მაგნე ორგანიზმებზე მონიტორინგისა და ფიტოსანიტარიული სიტუაციის შეფასების საფუძველზე ამუშავებს მიზნობრივ პროგრამას „მცენარეთა დაცვა“, რომლითაც გათვალისწინებულია საკარანტინო და სხვა განსაკუთრებით საშიში მიგრაციული მავნებლების საწინააღმდეგო ღონისძიებები, რათა დაცული იქნეს სასოფლო-სამეურნეო კულტურები, შენარჩუნდეს მოსავალი, არ მოხდეს ქვეყანაში საზღვარგარეთიდან საკარანტინო ობიექტების შემოჭრა-გავრცელება, უზრუნველყოფილი იქნეს ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოება.

აღნიშნული პროგრამის დასაფინანსებლად გათვალისწინებულია 774.0 ათასი ლარი.

სამსახურის მიერ შემუშავებული მიზნობრივი პროგრამა ითვალისწინებს:

აღმოსავლეთ საქართველოში კალიების საწინააღმდეგო ღონისძიებების გატარებას – 15.0 ათასი ლარი;

დედოფლისწყაროს რაიონში ხორბლის ნათესებში სარეველების ლიკვიდაციას ავიაციის გამოყენებით – 390.0 ათასი ლარი;

დასავლეთ საქართველოში ციტრუსების მავნებლების – მენაღმე ჩრჩილისა და ვერცხლისფერი ტკიპას საწინააღმდეგო ღონისძიებების გატარებას – 45.5 ათასი ლარი;

საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობებისას იმპორტ-ექსპორტის რეჟიმით მოძრავი საკარანტინო ტვირთების გაუსწებოვნებას – 64.0 ათასი ლარი, მათ შორის, კაპიტალური ხარჯი – 39.0 ათასი ლარი;

პესტიციდების სარეზერვო ფონდის შექმნას – 259.5 ათასი ლარი, რომელიც მიმართული იქნება საქართველოს სხვადასხვა რაიონში სასოფლო-სამეურნეო კულტურებზე მავნებლების მასობრივი გამრავლებისას სალიკვიდაციო სამუშაოებისათვის, სულ – 774.0 ათასი ლარი.

ბოლო 10 წლის განმავლობაში საქართველოში, ისევე როგორც მთელ მსოფლიოში, შეინიშნება კალიების მასობრივი გავრცელება, რაც სერიოზულ საფრთხეს უქმნის ქვეყნის სოფლის მეურნეობას. კალიების გავრცელებას განსაკუთრებით ზიანი მოაქვს კახეთის (დედოფლისწყარო, სიღნაღი, გურჯაანი, თელავი, საგარეჯო), ქართლის (კასპი) და სამცხე-ჯავახეთის (აღიგენი) რეგიონებისათვის, სადაც ხელსაყრელი კლიმატური პირობების გამო პერიოდულად ხდება მათი მასობრივი გავრცელება.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, კალიების გავრცელების კერებში ყოველწლიურად საჭიროა ღონისძიებების გატარება, რათა არ მოხდეს სასოფლო-სამეურნეო კულტურების დაზიანება და მოსავლის განადგურება ათასობით ჰექტარზე, რამაც შეიძლება მილიონობით ლარის ზარალი გამოიწვიოს.

კალიების საწინააღმდეგო ღონისძიებების გატარება 2005 წლისათვის დაგეგმილია 5000 ჰა-ზე. პროგრამის ღირებულება მოიცავს ქიმიური პრეპარატებით საავიაციო სამუშაოების ჩატარებას (15.0 ათასი ლარი).

ბოლო წლებში საგანგაშო მდგომარეობაა შექმნილი ხორბლის ნათესებში გავრცელებული სარეველების გამო. შირაქში, რომელიც წარმოადგენს ქვეყნის ბედელს, ნათესების 40-50% უჭირავს სარეველებს, რის გამოც ძალზე დაბალია ხორბლის საჰექტარო მოსავლიანობა და, რაც მთავარია, ხორბალი დაბალხარისხიანია, რაც ადგილობრივ ხორბალს კონკურენტუნაროს ხდის შიდა ბაზარზე.

დაბალი შემოსავლების გამო ფერმერთა უმრავლესობას არ გააჩნია საშუალება, დროულად გაატაროს ღონისძიებები სარეველების წინააღმდეგ, რის გამოც ყოველწლიურად მატულობს დასარეველიანებული ფართობის ხვედრითი წილი, რაც უარყოფითად მოქმედებს ქვეყნის ხორბლით მომარაგებაზე.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, 2005 წლის მიზნობრივ პროგრამაში გათვალისწინებულია შირაქში 15 000 ჰა-ზე ავიაციის გამოყენებით სარეველების საწინააღმდეგო ღონისძიებების გატარება, რაც ხელს შეუწყობს ხორბლის მოსავლის გაზრდას 1 ჰა-ზე 600-800 კგ-ით.

პროგრამის ღირებულება მოიცავს სარეველების საწინააღმდეგო ჰერბიციდის შეძენას (210.0 ათასი ლარი) და ავიაციით სამუშაოს ჩატარებას (180,0 ათასი ლარი).

2005 წლის მიზნობრივ პროგრამაში გათვალისწინებულია ქვეყნის ტერიტორიისა და სასურსათო მარაგის დაცვა საზღვარგარეთის ქვეყნებიდან საკარანტინო და სხვა საშიში მავნე ორგანიზმების შესაძლო შემოჭრა-

გავრცელებისაგან, რითაც თავიდან იქნება აცილებული სასურსათო მარაგის დანაკარგი. გაუსწოვებების (საფუძიგაციო) სამუშაოები ხორციელდება იმპორტისა და ექსპორტის რეჟიმით მოძრავ, კონტროლქვემდებარე ტვირთებზე, ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის შეთანხმების „სანიტარიული და ფიტოსანიტარიული ზომების შესახებ“, „მცენარეთა დაცვის საერთაშორისო კონვენციის“, საერთაშორისო ფიტოსანიტარიული სტანდარტების მოთხოვნებისა და ნორმების გათვალისწინებით, როგორც სატრანსპორტო საშუალებებში (გემები, სარკინიგზო ვაგონები, კონტეინერები), ისე საწყობებში, წისქვილკომბინატებში, ელევატორებში. აღნიშნული გაუსწოვებების ღონისძიებების ჩატარებისათვის საქართველოს კანონმდებლობით დაწესებულია მოსაკრებელი, რომელიც მიიმართება ცენტრალურ ბიუჯეტში. პროგრამის განხორციელებისათვის გათვალისწინებულია სპეცტანსაცმლის, აირწინალების, ულტრამცირემოცულობიანი ზურგის შემასხურებლების, პრეპარატების, დეტექტორების შეძენა, სულ – 64,0 ათასი ლარი.

გარდა ამისა, 2005 წლის მიზნობრივ პროგრამაში გათვალისწინებულია პესტიციდების სარეზერვო ფონდის შექმნა, რომელიც მიმართულია ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონში მავნებლების გავრცელებით შექმნილი საგანგებო სიტუაციების ლიკვიდაციისაკენ. ბოლო წლებში პესტიციდების სარეზერვო ფონდიდან სისტემატურად ეწევა დახმარება სამეგრელოსა და გურიის რეგიონებს სიმინდში გავრცელებული მავნებლების სალიკვიდაციო სამუშაოების ჩასატარებლად. პესტიციდების სარეზერვო ფონდის არსებობა 2005 წელს საშუალებას მისცემს სამსახურს, ოპერატიულად განახორციელოს სალიკვიდაციო სამუშაოები მავნებლების გავრცელების კერებში, რათა თავიდან იქნეს აცილებული მოსავლის დანაკარგები. პროგრამით გათვალისწინებულია მავნებლების სალიკვიდაციო სამუშაოები ჩატარდება 20 500 ჰა-ზე. პროგრამის განხორციელება, პირველ რიგში, ხელს შეუწყობს ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოებას. გატარებული ღონისძიებების შედეგად შენარჩუნდება მოსავალი, რაც სასოფლო-სამეურნეო წარმოების, შესაბამისად ფერმერთა შემოსავლების სტაბილურობისა და სოფლად სიღარიბის დაძლევის გარანტიაა. სურსათის უვნებლობის უზრუნველყოფით დაცული იქნება ადამიანთა ჯანმრთელობა.

პროგრამა „სანაშენე მეცხოველეობის, მეფრინველეობის და მეფუტკრეობის აღორძინება“

პროგრამისათვის გათვალისწინებულია 200.0 ათასი ლარი.

საქართველოს მოსახლეობის მოთხოვნილება ხორცზე კმაყოფილდება 35%-ით, რძეზე – 45%-ით, კვერცხზე – 49%-ით. დეფიციტი უმეტეს შემთხვევაში საექვო წარმოშობის პროდუქტებით ივსება.

ბოლო წლებში ქვეყანაში გატარებული ეკონომიკური რეფორმების შედეგად სასოფლო-სამეურნეო ცხოველთა სულადობამ გადაინაცვლა კერძო სექტორში, სადაც მოსახლეობა სიღუბნის გამო არავითარ ინტერესს არ ავლენს სანაშენე-სასელექციო მომსახურებისადმი. აღნიშნული მიზეზით ფუნქციონირება შეწყვიტეს მძლავრმა სანაშენე სტრუქტურებმა, რამაც გამოიწვია პროდუქტიულობის მკვეთრი შემცირება და პროდუქციის ხარისხის გაუარესება. სერიოზული საფრთხე შეექმნა აბორიგენული სახეობებისა და ენდემური ჯიშების გენოფონდს. მეცხოველეობის დარგის კრიზისული მდგომარეობიდან გამოსაყვანად ქმედითი ღონისძიებები გატარდება საკარმიდამო და ფერმერული მეურნეობების სანაშენე მოზარდულით უზრუნველყოფისათვის. სელექციისა და აღწარმოების სფეროში ამაღლება გლეხური (ფერმერული) მეურნეობების როლი. ამ მიზნით მოხდება პირუტყვის

ჯიშობრივი აღწერა, სერტიფიცირება, სანაშენე-სასელექციო რეგისტრების, მონაცემთა ბანკის და სანაშენე წიგნების წარმოება.

პროგრამით გათვალისწინებულია სანაშენე-სასელექციო სააღრიცხვო დოკუმენტაციის შემუშავება და გამოცემა საერთაშორისო სტანდარტების დონეზე.

სელექციური აღწერა გათვალისწინებულია დარგობრივად: მეძროხეობაში 3 ადგილობრივი ჯიში – კავკასიური წაბლა, ხევსურული და მეგრული; 2 კულტურული ჯიში – შვიცის და ჰოლშტინოფრიზის, მეღორეობაში 1 ადგილობრივი ჯიში – კახური; 3 კულტურული ჯიში – მსხვილი თეთრი, ლანდრასი და დიუროკი; მეცხვარეობაში 2 ადგილობრივი ჯიში – თუშური და იმერული; მეთხეობაში – მეგრული თხა.

ფერმერულ და გლეხურ მეურნეობებში სელექცია უნდა ჩატარდეს: მეძროხეობაში – 4300 სულზე, მეცხვარეობაში – 2000 სულზე, მეფუტკრეობაში – 5000 ოჯახზე. სერტიფიკატები გაიწერება ინდივიდუალურად შესწავლილ სულადობასა და მათ შთამომავლობაზე.

ქველონისძიებებზე თანხები განაწილდება შემდეგნაირად:

1. პირუტყვის ბონიტირება (სელექცია) - 63.0 ათასი ლარი
მათ შორის: კავკასიური წაბლა და სხვა კულტურული ჯიშები (4000 სული) - 40.0 ათასი ლარი;
-მეგრული ჯიში (150) - 1.5 ათასი ლარი;
-ხევსურული ჯიში (150) - 1.5 ათასი ლარი;
-თუშური ცხვარი (2000) - 20.0 ათასი ლარი.
2. ხელოვნური დათესვლა
კავკასიური წაბლა და სხვა კულტურული ჯიშები (3000 სული) - 18.0 ათასი ლარი.
3. ხელშეკრულების ფორმების, ინდბარათების ბეჭდვა - 10.0 ათასი ლარი.
4. ერთჯერადი ინსტრუმენტების და ხელსაწყო-იარაღების შეძენა - 3.0 ათასი ლარი.
5. საერმის შეძენა - 11.0 ათასი ლარი.
6. კომუნალური ხარჯები - 7.0 ათასი ლარი.
7. სატრანსპორტო ხარჯები - 15.0 ათასი ლარი.
8. ოფისის ხარჯები - 9.0 ათასი ლარი.
- 9 საფუტკრეების მოწყობა - 11.0 ათასი ლარი.
10. ხელოვნური დათესვლის პუნქტის მოწყობა - 6.0 ათასი ლარი.
11. კაპიტალური ხარჯები – სულ - 47.0 ათასი ლარი.
მათ შორის, დიუარის ჭურჭლის შეძენა (1 ერთეული) - 12.0 ათასი ლარი.
სპეც. ავტომანქანების შეძენა (2 ერთეული) - 35.0 ათასი ლარი.

აღნიშნული პროგრამის განხორციელების შედეგად შეიქმნება რეალური შესაძლებლობა კონკურენტუნარიანი მეცხოველეობის პროდუქტების მწარმოებელი ფერმერული მეურნეობების ჩამოყალიბებისათვის, მაქსიმალურად იქნება ათვისებული ძნელად მისადგომი ალპური და სუბალპური ბუნებრივი სავარგულები, შეწყდება მოსახლეობის მიგრაცია მაღალმთიანი რეგიონებიდან.

სერტიფიკატის მქონე მაღალპროდუქტიული სანაშენე სულადობა ჩვეულებრივთან შედარებით 50-70%-ით გაზრდილ ფასად გაიყიდება, რაც უზრუნველყოფს სანაშენე საქმიანობის რენტაბელობის 50-60%-ით გაზრდას, გაუმჯობესებული პირუტყვის პირველი თაობის პროდუქტიულობა 30-40%-ით

გაიზრდება, ხოლო მეორე-მესამე თაობაში მოსალოდნელია მისი 60-70%-მდე ზრდა. კულტურული ჯიშების მოშენებით მოსალოდნელია პროდუქციის წარმოების 2-3-ჯერ ზრდა.

პროგრამა „საქართველოს შიდა წყლებში გადაშენების ზღვარზე მყოფი ძვირფასი სახეობის თევზების აღწარმოება და რეაბილიტაცია“

პროგრამისათვის გათვალისწინებულია 75.0 ათასი ლარი.

საქართველოს შიდა წყლებში თევზის მეურნეობები უსახსრობის გამო თითქმის განადგურებულია, კატასტროფულად შემცირებულია თევზის სადღეე ჯგუფის პოპულაცია, მათი ხელოვნური აღწარმოება და შესაბამისად თევზის მარაგები.

პროგრამის განხორციელების შედეგად შესაძლებელი გახდება მეთევზეობის დარგში არსებული კრიზისის დაძლევა, რაც ხელს შეუწყობს სამამულო თევზის პროდუქტებით ქვეყნის უზრუნველყოფას და სექტორის სტაბილურ განვითარებას გრძელვადიან პერიოდში.

პროგრამის მიზანია ქვეყანაში არსებული მაღალპროდუქტიული წყალსატევების დათევზიანება იშვიათი და ძვირფასი სახეობის თევზის ლიფსიტებით, აგრეთვე საქართველოში რეპროდუქციული პელიადით და ჭაფალით. აღნიშნული თევზების სახეობები განეკუთვნება ცივწყლიან თევზებს, მათი აღწარმოება (ინკუბაცია) ხდება თებერვალში, მარტსა და აპრილში. პროგრამის განსახორციელებლად გათვალისწინებულია განაყოფიერებული ქვირითის ან სამდლიანი ლარვების შემოტანა ყოფილი საბჭოთა კავშირის რესპუბლიკებიდან, რადგან აღნიშნულ სახეობათა სადღეე ჯგუფის მოპოვება საქართველოში თითქმის შეუძლებელია. ზემოაღნიშნული ლიფსიტით უნდა დათევზიანდეს ცივწყლიანი სათევზმეურნეო სტრატეგიული წყალსაცავები, როგორიცაა: ნინოწმინდის რაიონში ფარავნის ტბა – 3700 ჰა, სადამოს ტბა – 500 ჰა; ახალქალაქის რაიონში ტაბაწყურის ტბა – 1420 ჰა, სრესის წყალსაცავი – 300 ჰა; თიანეთის რაიონში სიონის წყალსაცავი – 1200 ჰა; ამბროლაურის რაიონში შაორის წყალსაცავი – 1500 ჰა.

ამ წყალსაცავებიდან ტენდერის მეშვეობით შეირჩევა თევზჭერისათვის ხელსაყრელი 4 ობიექტი, რომლებიც უკეთესად იქნება ბრაკონიერებისაგან დაცული.

პროგრამის განსახორციელებლად გათვალისწინებულია წამოზრდილი 5-გრამიანი ლიფსიტების შეძენა, რომლებიც საკმაოდ სიცოცხლისუნარიანი არიან და რომელთა ბუნებრივი დანაკარგი, სასაქონლო წონის მიღწევამდე, 15-20%-ს არ აღემატება.

პროგრამის ღირებულების დინამიკა ასეთია:

– საქართველოს წყალსატევების რესურსების მეცნიერული კვლევა	- 15.0 ათასი ლარი;
– სადღეე მეურნეობის ფორმირებისათვის სადღეეების შეძენა	- 20.0 ათასი ლარი;
– ლიფსიტების შეძენა	- 40.0 ათასი ლარი;
სულ	- 75.0 ათასი ლარი.

პროგრამის განხორციელების შედეგად ქვეყანა მოკლე დროში (2 წელი) მიიღებს აღორძინებულ სათევზმეურნეო სტრატეგიულ ობიექტებს, ხოლო მოსახლეობა უზრუნველყოფილი იქნება ეკოლოგიურად სუფთა, ძვირფასი ჯიშის თევზებით. ამასთანავე, თევზის მეურნეობები შეძლებენ გადაარჩინონ და შეინარჩუნონ

ამ უნიკალური სახეობების გენოფონდი და მომდევნო წლებში საკუთარი ხარჯებით უზრუნველყონ მათი ხელოვნური აღწარმოება.

პროგრამა „ნიადაგების ეროზიისაგან დაცვა (ჰიდროტექნიკური ნაგებობების გარდა)“

პროგრამისათვის გათვალისწინებულია 15.0 ათასი ლარი.

გამოყოფილი თანხით 2005 წელს აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში განხორციელდება ეროზიის საწინააღმდეგოდ გაშენებული ნიადაგდაცვითი ხე-მცენარეების მოვლა-დაცვის ღონისძიებები, კერძოდ: ქედის რაიონში – 7 ჰა-ზე, ქობულეთის რაიონში – 7 ჰა-ზე და ხელვაჩაურის რაიონში – 10 ჰა-ზე. სულ 24 ჰექტარზე შესრულდება მცენარეთა გამორგვის (ერთ ჰექტარზე 900-1500 ნერგი), ნაკვეთების გათიბვის, ძირების შემობარვა-გათოხნის, დამცავი ღობეების შეკეთების სამუშაოები და ტერიტორიის დაცვა.

24 ჰექტარზე გაშენებული ნიადაგდაცვითი ხე-მცენარეები უზრუნველყოფენ ეროზიული პროცესების შეჩერებას და ეროზიის დამანგრეველი ზემოქმედებისაგან დაიცავენ 235 ჰექტარ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულს, სადაც სამეურნეო საქმიანობას ეწევა 254 ოჯახი.

ეროზიის საწინააღმდეგო ღონისძიებებზე გაწეული ხარჯები ანაზღაურდება 3 წელიწადში და შემდგომ მათი ეფექტიანობა გაგრძელდება, სანამ ნიადაგდაცვითი ხე-მცენარეები ბიოლოგიურად იარსებებენ.

პროგრამას აქვს მნიშვნელოვანი სოციალური ეფექტი – ერთ ჰექტარზე სამუშაოთა ჩასატარებლად სოფლის მოსახლეობიდან დასაქმდება 15 კაცი, 24 ჰექტარზე სულ 360 კაცი, ეს კი სამივე რაიონში 360 ოჯახია, რომელიც მიიღებს შრომის გარკვეულ ანაზღაურებას.

გარდა ამისა, პროგრამის განხორციელება, სავარგულების დაცვით და ნაყოფიერი ზედა ფენის შენარჩუნებით, უზრუნველყოფს საშუალოდ ერთ ჰექტარზე მოსავლიანობის გაზრდას: სიმინდის – 25, ხარისხოვანი ჩაის ფოთლის – 27, ციტრუსოვანთა ნაყოფის – 30 %-ით. ამასთანავე, დიდია პროგრამის ეკოლოგიური ეფექტი მეწყერების და ხრამების წარმოქმნის თავიდან აცილების მიზნით.

პროგრამა „ნიადაგების გაუმჯობესების აგროქიმიური ღონისძიებები“

პროგრამისათვის გათვალისწინებულია 55.0 ათასი ლარი.

ნიადაგების ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების საკითხები განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს მცირემიწიანი საქართველოსათვის, სადაც ნიადაგის 49 ტიპია გავრცელებული და მათ შორის, საკმაოდ დიდი ადგილი უკავია დაბალნაყოფიერ მლაშობ, ბიცობ, მჟავე, დაჭაობებულ და ეროზირებულ ნიადაგებს. მოძველებულია ნიადაგური გამოკვლევის მაჩვენებლები, თითქმის შეწყვეტილია ნიადაგის ხარისხობრივი შეფასების სამუშაოები და ნაყოფიერების ამაღლების ღონისძიებების განხორციელება, რაც სერიოზულად აფერხებს მიწის ბაზრის ფორმირებას. ყოველივე ამის გამო ფერმერებს არა აქვთ შესაძლებლობა, ეფექტიანად გამოიყენონ მათ საკუთრებაში არსებული მიწები, არა აქვთ ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რა ღონისძიებები უნდა გაატარონ ნიადაგების დასაცავად და მათი ნაყოფიერების ასამაღლებლად, როგორ უნდა განახორციელონ მცენარეთა კვება.

ყოველივე ზემოაღნიშნული დამოკიდებულია აგროქიმიური და ნიადაგის ლაბორატორიების თანამედროვე მეთოდებით, გამართულ და სრულყოფილ მუშაობაზე, მათი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განმტკიცებაზე.

პროგრამა ითვალისწინებს ლაბორატორიული შენობების, ხელსაწყო-აპარატურის შეკეთებას და აუცილებელი მატერიალური საშუალებების შეძენას, ნიადაგის ხარისხობრივი შეფასების სამუშაოთა დაწყებასა და გაფართოებას, რითაც მტკიცე საფუძველი შეექმნება კულტურულ მიწათმოქმედებას; შესაძლებელი გახდება ფერმერთა მიერ ნიადაგის დაცვისა და ნაყოფიერების შენარჩუნება-ამაღლების მეცნიერულად დასაბუთებული ღონისძიებების გატარება, მნიშვნელოვნად შეეწყობა ხელი და დაჩქარდება მიწის ბაზრის ფორმირება.

პროგრამა „მინერალური წყლების ადგილწარმოშობის ზონების და საზღვრების დადგენა“

პროგრამისათვის გათვალისწინებულია 100.0 ათასი ლარი.

ადგილწარმოშობის დასახელებებისა და, ზოგადად, გეოგრაფიული აღნიშვნების დაცვის სისტემა ემყარება პროდუქციის განსაკუთრებული მახასიათებლებისა და ხარისხის კავშირს წარმოშობის ადგილის ბუნებრივ პირობებთან, რის საფუძველზედაც ხდება შესაბამისი გეოგრაფიული სახელების პროდუქტებთან მიმართებით გამოყენების რეგლამენტირება.

დღეისათვის ევროკავშირში რეგისტრირებულია 3000-მდე ადგილწარმოშობის დასახელება სასმელების, ყველის, ხორცის პროდუქტების, ხილის, ბოსტნეულისა და სხვა საქონლისათვის. გეოგრაფიული აღნიშვნების დაცვა, აგრეთვე ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის ყველა წევრი ქვეყნის ვალდებულებაა.

1999 წლის 22 ივნისს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო საქართველოს კანონი „საქონლის ადგილწარმოშობის დასახელებისა და გეოგრაფიული აღნიშვნის შესახებ“.

საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებით დამტკიცდა 16 მინერალური წყლის ადგილწარმოშობის დასახელება; საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ შეიმუშავა და მიიღო კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტი.

საქართველოში არსებობს თანამედროვე, ევროკავშირის მოთხოვნებთან პარმონიზაცია და სათანადოდ დეტალიზებული სამართლებრივი ბაზა, რომელიც ითვალისწინებს მინერალური წყლების გეოგრაფიული აღნიშვნების დაცვისათვის აუცილებელი პარამეტრების დადგენას, შესაბამისი დასახელებების რეგისტრაციას და მათ გამოყენებაზე კონტროლის განხორციელებას.

ამ ეტაპზე უპირველესი ამოცანაა ადგილწარმოშობის დასახელებად აღიარებისთვის კანონით განსაზღვრული მონაცემების დადგენა და ამ დასახელების რეგისტრაცია.

2005 წელს დაგეგმილია ადგილწარმოშობის ზონებისა და საზღვრების დადგენა 4 მინერალური წყლისათვის:

1. საირმე (კურორტი საირმე).
2. ზვარე (ხარაგაულის რაიონი).
3. მიტარბი (ბორჯომის რაიონი).
4. ხოტევი (ამბროლაურის რაიონი).

აღნიშნული წყლებისთვის ადგილწარმოშობის ზონების განსაზღვრა საშუალებას მისცემს მეწარმეებს, კანონიერად გამოიყენონ მათ მიერ წარმოებულ პროდუქტებზე ადგილწარმოშობის დასახელება და გეოგრაფიული აღნიშვნა, რაც ითვალისწინებს შესაბამისობის სერტიფიკატის გაცემას და, შედეგად, პროდუქციის ბაზარზე დაშვებას ან არდაშვებას. ეს ხელს შეუწყობს ფალსიფიცირებული საქონლის ბაზრიდან გამოდევნას.

2004 წლის 17 თებერვალს საქართველოს პარლამენტმა მოახდინა „ადგილწარმოშობის დასახელებების დაცვისა და მათი საერთაშორისო რეგისტრაციის შესახებ“ ლისაბონის შეთანხმების რატიფიცირება. ამ შეთანხმებით გათვალისწინებული მექანიზმების ამოქმედება საშუალებას მისცემს საქართველოს დაიცვას თავისი დასახელებები შეთანხმების წევრ 20 ქვეყანაში, მათ შორის, ისეთ ქვეყნებში, როგორიცაა: მოლდავეთში, ბულგარეთში, უნგრეთსა და ისრაელში, სადაც ირლვევა უფლებები ცნობილი ქართული მინერალური წყლების დასახელებებზე.

ახალი იმპულსი მიეცემა ევროკავშირთან მოლაპარაკებებს ადგილწარმოშობის დასახელებების ურთიერთაღიარების შესახებ ორმხრივი ხელშეკრულების დადების თაობაზე.

შეიქმნება საფუძველი დსთ-ის ქვეყნებში საქართველოს ადგილწარმოშობის დასახელებების დაცვისათვის.

ადგილწარმოშობის დასახელებების ურთიერთაღიარების შესახებ მოლაპარაკებები დაიწყება უშუალოდ დსთ-ის ქვეყნებთან, პირველ რიგში, რუსეთის ფედერაციასა და უკრაინასთან.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო არის აგროსასურსათო სექტორის ეროვნული პოლიტიკის შემუშავებისა და გატარების ძირითადი პასუხისმგებელი სახელმწიფო ორგანო.

ამ პოლიტიკის არსი მდგომარეობს ისეთი ინსტიტუციური, საკანონმდებლო და მარეგულირებელი გარემოს შექმნაში, რომელიც სექტორში ჩართულ მეწარმე სუბიექტებს საშუალებას მისცემს, იმოქმედონ კონკურენტუნარიან ბიზნეს-გარემოში, შექმნან დამატებითი სამუშაო ადგილები, აწარმოონ მომხმარებელთა ჯანმრთელობისათვის უვნებელი პროდუქცია, უზრუნველყონ საწარმოებში დასაქმებული მოსახლეობისათვის გარანტირებული მყარი შემოსავალი, რაც შესაბამისად ხელს შეუწყობს ქვეყანაში ცხოვრების დონის ამაღლებას და სიღარიბის აღმოფხვრას.

პროგრამა სრულად შეესაბამება „საქართველოს სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარების სტრატეგიის“ ძირითად პრიორიტეტებს.

ზონების დადგენისათვის უნდა ჩატარდეს ჰიდროგეოლოგიური ხარისხის სამუშაოები სამ ეტაპად:

I ეტაპი – მინერალური წყლის გავრცელების ჰიდროქიმიური ზონების საზღვრების ზუსტი და მკაცრი განსაზღვრა, რისთვისაც საჭიროა ჩატარდეს საველე სამუშაოები, განისაზღვროს ტოპოგრაფიული კოორდინატები, აბსოლუტური ნიშნულები, კლიმატური ზონები, გეოლოგიურ-ჰიდროგეოლოგიური სტრუქტურების მითითებით. ამისათვის გათვალისწინებულია 15.0 ათასი ლარი.

II ეტაპი – მინერალური წყლის საბადოს კონტურების დადგენა სივრცეში (გეგმასა და ვერტიკალურ ჭრილში), რისთვისაც საჭიროა ჩატარდეს სამთო გამონამუშევრები: შურუფები, თხრილები და ბურღილები, საცდელი ფილტრაციული გამოცდები, ჰიდროგეოლოგიური სადაკვირვებო ქსელის ორგანიზება და ჰიდროგეოლოგიური დასკვნების შედგენა. ამისათვის გათვალისწინებულია 5.0 ათასი ლარი.

III ეტაპი – მინერალური წყლების გამოყოფილი ჰიდროქიმიური ზონების ფარგლებში არსებული ჰიდროქიმიური და ჰიდროდინამიკური პარამეტრების განსაზღვრის მიზნით სადაკვირვებო წერტილების ბაზაზე მონიტორინგული სამუშაოების ჩატარება. ამისათვის გათვალისწინებულია 5.0 ათასი ლარი.

მინერალური წყლის ადგილწარმოშობის დასახელების რეგისტრაციისათვის წარმოსადგენი მონაცემების შესწავლისა და დადგენის მეთოდებისათვის საჭიროა:

1. ჰიდროგეოლოგიური, მინერალური წყლების ფიზიკურ-ქიმიური და მიკრობიოლოგიური მახასიათებლების დადგენა, მათი ადგილწარმოშობის ზონების და საზღვრების დადგენის შედეგების ანალიზი, დასკვნების მომზადება და პერიოდული გამოქვეყნება – 20.0 ათასი ლარი.

2. მინერალური წყლების პროდუქციაზე ადგილწარმოშობის დასახელების გამოყენების დადგენის წესის მონიტორინგის განხორციელება – 10.0 ათასი ლარი.

3. კაპიტალური ხარჯები – 20.0 ათასი ლარი.

4. პროგრამაში დასაქმებულ სპეციალისტთა შრომის ანაზღაურება – 20.0 ათასი ლარი.

5. დამჭირავებელიდან ანარიცხები – 4.0 ათასი ლარი.

6. სხვა გაუთვალისწინებელი ხარჯები – 1.0 ათასი ლარი.

პროგრამის განხორციელება ხელს შეუწყობს:

– ქართული ტრადიციული დასახელების პროდუქციის დაცვას და საერთაშორისო ბაზრებზე პროდუქციის ცნობას;

– ექსპორტის გაზრდას;

– აგროსასურსათო სექტორში შემოსავლების ზრდას.

პროგრამა „ჩაი“

პროგრამისათვის გათვალისწინებულია 3 000.0 ათასი ლარი.

საქართველოში მე-20 საუკუნის 90-იანი წლებიდან მიმდინარე პოლიტიკურ-ეკონომიკური პროცესების გამო მეჩაიეობამ და ჩაის მრეწველობამ ღრმა კრიზისი განიცადა. ჩაის პლანტაციების დიდი ნაწილი გატყვევდა. აგრარული სექტორიდან ქვეყნის ბიუჯეტის შევსებისა და სუბტროპიკული ზონის მოსახლეობის ფულადი შემოსავლების ძირითადი წყაროს – მეჩაიეობის დარგის შესაძლებლობები ამჟამად მხოლოდ 10-15 %-ითაა გამოყენებული. ჩაის ხარისხოვანი ფოთლის წარმოება 25 ათას ტონამდე შემცირდა. ფაქტობრივად უმუშევრადაა დარჩენილი ადრე მეჩაიეობასა და მის მომსახურე დარგებში დასაქმებული 180 ათასზე მეტი ადამიანი, რაც უკიდურესად ამძიმებს სოციალურ გარემოს. ასეთ სიტუაციაში მეჩაიეობის კრიზისიდან გამოყვანის ღონისძიებების შემუშავებას და მათ დაჩქარებულ განხორციელებას უდიდესი სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური მნიშვნელობა ენიჭება.

პროგრამის სრული განხორციელების შედეგად (2004-2006 წწ.) ქვეყანაში შენარჩუნებული იქნება 39 ათასი ჰექტარი (აფხაზეთის ჩათვლით, მის გარეშე – 30 ათასი ჰექტარი) ჩაის პლანტაცია, აღდგება 11 ათასი ჰექტარი ეკალ-ბარდებით დაფარული და წლების განმავლობაში გამოუყენებელი პლანტაციები. გარდა ამისა, გაწმენდა-ფორმირების სამუშაოები ჩაუტარდება 5.5 ათას ჰექტარს. იწარმოება 160 ათასი ტონა ნედლეული, გამოძუშავდება 40 ათასი ტონა კონკურენტუნარიანი მზა პროდუქცია. პროგრამის განხორციელების პირველივე წლიდან დასაქმდება 40-45 ათასი, ხოლო ბოლო წელს – 100 ათასი ადამიანი. წარმოებული პროდუქციის 95% იქნება საექსპორტო, რაც გააუმჯობესებს ქვეყნის ექსპორტ-იმპორტის ბალანსს; გაიზრდება საბიუჯეტო შემოსავლები.

ჩაის მწარმოებელთა კოოპერირების გზით შესაძლებელი გახდება ქართულ ბაზარზე კონკურენტუნარიანი პროდუქციის გამოტანა. რაც მთავარია, მეჩაიეობის რეგიონების მოსახლეობას გაუჩნდება მომავლის რწმენა, რადგან ამ დარგს მეჩაიეობის რეგიონებში ალტერნატივა არ გააჩნია. პროგრამის განხორციელება ბიძგს

მისცემს დარგში საინოვაციო საქმიანობის გააქტიურებას, რომლის გარეშე ფსიქოლოგიური ბარიერის გადალახვა, რაც კონკურენტუნარიანი ჩაის წარმოების აუცილებლობაში მდგომარეობს, შეუძლებელია.

პროგრამა ითვალისწინებს ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციას, ოჯახურ პირობებში ჩაის ფოთლის გადამუშავებას, მცირე და საშუალო წარმოების ტექნოლოგიური ხაზების გამოყენებით მაღალი ხარისხის შავი და მწვანე ბაიხის ჩაის წარმოებას. პროგრამის განხორციელებით მიმდინარე წელს დასაქმდება 40-45 ათასი ადამიანი; გაჩნდება კონკურენტუნარიანი პროდუქციის კერები.

პროგრამის განხორციელებას, გარდა იმისა, რომ ხელს შეუწყობს ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციას, უდიდესი სოციალური მნიშვნელობა აქვს. იგი დაასაქმებს 40-45 ათას ადამიანს, რაც მნიშვნელოვნად შეამცირებს სიღარიბის მასშტაბებს დასავლეთ საქართველოს ჩაის მწარმოებელ რაიონებში. წარმოებული ჩაის 95% საექსპორტოდ იქნება განკუთვნილი, ეს კი ხელს შეუწყობს სასოფლო-სამეურნეო შემოსავლების ზრდას და შესაბამისად სახელმწიფო ბიუჯეტის შევსებას.

პროგრამა „სასოფლო-სამეურნეო კულტურების სელექციური მიღწევების გამოცდისა და დაცვის გაუმჯობესება“

ქვეყანაში სასოფლო-სამეურნეო კულტურების წარმოების გაზრდა მცირემძიანობის გამო ექსტენსიური გზით შეუძლებელია. მოსავლიანობა უნდა გაიზარდოს ინტენსიური გზით, რაშიც დიდი მნიშვნელობა მაღალმოსავლიანი ჯიშების და ჰიბრიდების გასავრცელებლად დაშვებას და წარმოებაში დანერგვას ენიჭება. სელექციური მიღწევების გამოცდის სამსახური მთელ მსოფლიოში აპრობირებული სისტემაა. მის მუშაობაზე დამოკიდებული სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლიანობის გაზრდა და, საერთოდ, სოფლის მეურნეობის პროგრესი. პროგრამის მიზანია გასავრცელებლად გამოავლინოს ახალი სელექციური ჯიშები (ჰიბრიდები) და დანერგოს წარმოებაში, შეინარჩუნოს ქვეყანაში არსებული აბორიგენული ჯიშები.

სელექციური მიღწევების გამოცდის ინსპექციის მიერ შედგენილი ხარჯთაღრიცხვის თანახმად, 2005 წელს გათვალისწინებულია 100.0 ათასი ლარი, რომელიც განაწილდება სელექციური მიღწევების გამოცდის 22 სადგურზე, მათ შორის: ასურეთზე – 11.1 ათასი ლარი; ახალციხეზე – 3.2 ათასი ლარი; ახალქალაქზე – 2.5 ათასი ლარი; ახმეტაზე – 1.2 ათასი ლარი; გორზე (ხელთუბანი) – 10.0 ათასი ლარი; გორზე (ხურვალეთი) – 1.0 ათასი ლარი; გურჯაანზე – 1.1 ათასი ლარი; დმანისის მებოსტნეობაზე – 1.3 ათასი ლარი; დმანისის კომპლექსურ სადგურზე – 1.2 ათასი ლარი; დმანისზე (გომარეთი) – 1.0 ათასი ლარი; ვანზე – 2.4 ათასი ლარი; თელავზე – 1.0 ათასი ლარი; ლაგოდეხზე – 1.1 ათასი ლარი; მარნეულზე – 7.0 ათასი ლარი; მარტვილზე – 1.0 ათასი ლარი; ხაშურზე – 3.0 ათასი ლარი; მცხეთაზე – 2.3 ათასი ლარი; ოზურგეთზე – 1.4 ათასი ლარი; წალკაზე – 1.5 ათასი ლარი; წყალტუბოზე – 1.5 ათასი ლარი; სიღნაღზე (წნორი) – 1.0 ათასი ლარი; სამგორზე – 2.2 ათასი ლარი.

აღნიშნული თანხებით 85.8 ჰექტარზე შესრულდება თავთავიანი კულტურების, სიმინდის, მზესუმზირის, კარტოფილის, ბოსტნეული კულტურების, მრავალწლიანი ბალახების და მრავალწლიანი ნარგავების ჯიშებისა და ჰიბრიდების საკონკურსო,

საწარმოო და საერთაშორისო გამოცდისათვის საჭირო აგროტექნიკით გათვალისწინებული ყველა სამუშაო.

50.0 ათასი ლარი გათვალისწინებულია კაპიტალური ხარჯებისათვის, კერძოდ, 1 ერთეული ტრაქტორის („ბელარუსი“) და 3 ერთეული სათესის შესადენად.

პროგრამით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელება მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს სელექციური მიღწევების გამოცდის ინსპექციის მუშაობას. შესაძლებელი იქნება ქვეყანაში მრავალი ახალი (მათ შორის, არახელსაყრელ გარემო პირობებთან ადაპტირებული) ჯიშის შემოტანა და გავრცელება, რის შედეგადაც მწარმოებლები მიიღებენ ეკოლოგიურად სუფთა, ადაპტაციის მაღალი უნარის მქონე, დაავადებებისადმი გამძლე, მაღალმოსავლიან, შენახვის კარგი უნარის მქონე, ტრანსპორტაბელურ, კონკურენტუნარიან, მექანიზებული მოვლა-მოყვანისათვის ვარგის, აპრობირებულ ახალ ჯიშებს. მკვეთრად გაიზრდება სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლიანობა და შესაბამისად წარმოება, შემცირდება პროდუქციის ერთეულის თვითღირებულება, რაც ეკონომიკური და ფინანსური ეფექტიანობის გარანტიაა.

ამასთანავე, სელექციური მიღწევების გამოცდის სადგურების ამოქმედება სოფლად დამატებით სამუშაო ადგილებს შექმნის.

პროგრამა „საქართველოში მეთესლეობის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებები“

მარცვლეული კულტურების (სიმინდი) და კარტოფილის მოსავლიანობის გაზრდის საფუძველია წარმოებაში გასავრცელებლად დაშვებული ჯიშების მაღალხარისხოვანი სათესლე მასალით თესვა. იმის გამო, რომ ჩვენი ქვეყანა შეზღუდულია სათესი ფართობებით, აღნიშნულ კულტურათა მოსავლიანობა უნდა გაიზარდოს მაღალხარისხოვანი სათესლე მასალის გამოყენებით. აღნიშნული პროგრამის მიზანია მიღებულ იქნეს დღეს წარმოებაში არსებული ჯიშების ელიტური და პირველი რეპროდუქციის თესლი, ხოლო წარმოებაში გამოყენებულ იქნეს მეორე და მესამე რეპროდუქციის თესლი ისე, რომ საწარმოო ფართობებზე სიმინდის და კარტოფილის ჯიშთგანახლება მოხდეს ორ წელიწადში ერთხელ, ამ ღონისძიებების ასეთი სქემით გატარება მოსავლიანობას ზრდის 30-40 პროცენტით.

სიმინდის ჯიშების და ჰიბრიდების თესლის წარმოებისათვის გათვალისწინებულია 70.7 ათასი ლარი (90 ჰა ფართობზე) კერძოდ:

– სიმინდის ჯიშების თესლის წარმოებისათვის სასელექციო სადგურებზე: მცხეთის – 5.8 ათასი ლარი 7 ჰა-ზე, აჯამეთის – 17.2 ათასი ლარი 25 ჰა-ზე, სართიჭალის – 12.4 ათასი ლარი 18 ჰა-ზე, სენაკის – 6.9 ათასი ლარი 10 ჰა-ზე, წყალტუბოს – 3.4 ათასი ლარი 5 ჰა-ზე;

– სიმინდის ჰიბრიდის თესლის წარმოებისათვის მცხეთის – 26,0 ათასი ლარი 25 ჰა-ზე.

სათესლე კარტოფილისათვის გათვალისწინებულია 529.3 ათასი ლარი (60 ჰა ფართობზე), რომელიც გადანაწილდება სელექციური მიღწევების გამოცდის სადგურებზე, მათ შორის: დმანისის – 223.1 ათასი ლარი 25 ჰა ფართობზე; ახალქალაქის – 178.5 ათასი ლარი 20 ჰა-ზე; თიანეთის – 107.1 ათასი ლარი 12 ჰა ფართობზე; მცხეთის – 20.6 ათასი ლარი 3 ჰა ფართობზე.

პროგრამით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელებით ქვეყანაში შესაძლებელი გახდება სიმინდისა და კარტოფილის წარმოებაში გავრცელებული ჯიშების მაღალხარისხოვანი სათესლე მასალის წარმოება იმ რაოდენობით, რომ აღნიშნული კულტურების მწარმოებელი შესაბამისი დაწესებულებების ფართობების

1/3 ყოველწლიურად უზრუნველყოფილი იქნება ელიტური და პირველი რეპროდუქციის მაღალხარისხოვანი სათესლე მასალით, რითაც შესაძლებელი გახდება ჩვენს ქვეყანაში მაღალხარისხოვანი სათესლე მასალის წარმოება და მათი მწარმოებლების 2-3 წელიწადში ერთხელ უზრუნველყოფა.

კრედიტები და გრანტები

სოფლის მეურნეობის განვითარების პროექტი მიმართულია საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გაზრდისაკენ, აგროსამრეწველო კომპლექსის განვითარების ხელშეწყობის გზით. პროექტი შეიცავს შემდეგ კომპონენტებს:

- ა) საწარმოთა დაკრედიტება;
- ბ) საკრედიტო კავშირების განვითარება;
- გ) მიწის რეგისტრაციის განვითარება.

საწარმოთა დაკრედიტების კომპონენტმა დაასრულა მუშაობა. დღეისათვის აქტიურია საკრედიტო კავშირების განვითარების და მიწის რეგისტრაციის განვითარების კომპონენტები. პროექტის ერთ-ერთი მიზანია სოფლად საკრედიტო სისტემის ჩამოყალიბება და მისი განვითარების ხელშეწყობა საკრედიტო კავშირების მეშვეობით. მიწის რეგისტრაციის განვითარების კომპონენტის ფარგლებში მიმდინარეობს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროსთან ახალჩამოყალიბებული სახელმწიფო საჯარო რეესტრის ინსტიტუციური განვითარების ხელშეწყობა, რაც გულისხმობს ტექნიკურ დახმარებას და თანამშრომლობას.

PHRD-ის გრანტის ფარგლებში ხორციელდება სოფლის მეურნეობის განვითარების ახალი პროექტის მოსამზადებელი საკონსულტაციო მომსახურების დაფინანსება (ადგილობრივი და საერთაშორისო იურიდიული და ფიზიკური პირების მიერ გაწეული მომსახურების ანაზღაურება). ინდივიდუალურმა კონსულტანტებმა დაასრულეს საქმიანობა. რაც შეეხება საერთაშორისო კომპანიებს („Agrisystems“ – საბაზრო ინფრასტრუქტურის კვლევა და „Geomar“ – საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის კვლევა), მათ დაამთავრეს კვლევითი სამუშაოები და მზადდება შესაბამისი ანგარიშები.

„ირიგაციისა და ღრენაჟის მომხმარებელთა ორგანიზაციების პროექტი“ ითვალისწინებს შემდეგი ღონისძიებების განხორციელებას:

- წყალმომხმარებელთა ასოციაციების ჩამოყალიბება და საირიგაციო სისტემების მთლიანი (ძირითადი და შიდასამეურნეო ქსელი) რეაბილიტაცია 16 ათას ჰექტარზე გურჯაანის, ხაშურის, ქარელისა და ახალციხის რაიონში;

- ღრენაჟის მომხმარებელთა ასოციაციების ჩამოყალიბება და საღრენაჟო სისტემების მთლიანი (ძირითადი და შიდა სამეურნეო ქსელი) რეაბილიტაცია 4 ათას ჰექტარზე ხობისა და ლანჩხუთის რაიონებში;

- სამელიორაციო ასოციაციების (წყალმომხმარებელთა და ღრენაჟის მომხმარებელთა ასოციაციების) ჩამოყალიბება და შიდა სამეურნეო ქსელის რეაბილიტაცია 40.0 ათას ჰექტარზე საქართველოს სხვადასხვა რაიონში;

- სამელიორაციო ასოციაციების ჩამოყალიბება 50.0 ათას ჰექტარზე.

„სასოფლო-სამეურნეო კვლევის, დანერგვა-კონსულტირების და სწავლების პროექტი“ შედგება სამი კომპონენტისაგან: საკონკურსო გრანტების სისტემა, ინსტიტუციური რეფორმა და გარემოს დაცვა. ამ კომპონენტებმა ურთიერთშეწყობილი ფუნქციონირებით უნდა უზრუნველყონ სასოფლო-სამეურნეო კვლევის შედეგების, გარემოსდაცვითი თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა-დემონსტრირება, სწავლება და გავრცელება ფერმერულ (გლეხურ) მეურნეობებში.

მთიანი და მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების პროგრამით 2005 წელს დაგეგმილი საქმიანობა მოიცავს საკრედიტო კომპონენტის ამოქმედებას, რომელსაც განახორციელებს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ შერჩეული კომერციული ბანკი.

დაგეგმილია სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი ხაზების მონტაჟი და სრული მასშტაბით ამოქმედება, რომლებიც მოიცავს, ღვინის, კერძოდ, ზვანჭკარის, რძის პროდუქტების (რძე, მაწონი, იოგურტი), ყველის (გუდის ან შვეიცარიული ტიპის), რაჭული ლორის, მშრალი კენკროვნების (იოგურტებისთვის და ბავშვთა კვებაში გამოსაყენებლად) და ალოური ზონისა და მთის თაფლის წარმოებას. თითოეული წარმოების ხაზების გამართულად მუშაობისათვის შესაბამისი კადრების ტრენინგს განახორციელებენ კვალიფიციური სპეციალისტები, რომლებსაც გამოაგზავნიან გადამამუშავებელი ხაზების მომწოდებლები.

ასევე განხორციელდება სოფლის ინფრასტრუქტურის სარეაბილიტაციო სამუშაოები, ამოქმედდება მეთევზეობის კომპონენტი, მოხდება სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების ნიადაგის დამუშავება ახალი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის გამოყენებით.

მუხლი 52. საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო

საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს ასიგნებები განისაზღვროს 32 484.1 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები	მ.შ. კრედიტები და გრანტები
35 00	საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო	24 061,0	32 484,1	15 529,6	16 954,5
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	2 937,0	2 937,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	3 232,3	7 792,4	7 759,4	33,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	1 327,6	1 552,4	1 552,4	0,0
	მივლინებები	123,0	162,0	161,3	0,7
	სხვა საქონელი და მომსახურება	1 228,8	1 079,4	973,6	105,8
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	16 706,1	21 765,8	4 950,8	16 815,0
	კაპიტალური ხარჯები	1 443,1	132,1	132,1	0,0
35 01	საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს აპარატი	649,4	1 549,1	1 549,1	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	177,0	177,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	377,3	1 146,8	1 146,8	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	121,2	229,3	229,3	

	მივლინებები	17,8	23,0	23,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	133,1	130,0	130,0	
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	20,0	20,0	
35 02	ბუნებრივი და ანთროპოგენული კატასტროფების პროგნოზირების, მათი შედეგების შერბილებისა და მოსახლეობის ეკოლოგიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის სახელმწიფო საკოორდინაციო სამსახური	10,4	0,0	0,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	7,7	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	2,4	0,0		
	მივლინებები	0,3	0,0		
35 03	გარემოს დაცვის ლაბორატორია	17,8	24,0	24,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	10,2	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	4,3	0,0		
	მივლინებები	3,3	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	24,0	24,0	
35 04	საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს ტერიტორიული ორგანოები	287,7	564,8	564,8	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	105,0	105,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	169,0	431,8	431,8	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	64,9	87,0	87,0	
	მივლინებები	10,8	13,0	13,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	42,6	33,0	33,0	
	კაპიტალური ხარჯები	0,4	0,0		
35 05	იშვიათი და გადაშენების პირას მყოფ თევზის სახეობათა აღწარმოების ცენტრი	5,9	86,6	86,6	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	2,6	0,0	0,0	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	1,2	0,0	0,0	0,0
	მივლინებები	0,5	0,0	0,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	1,6	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	86,6	86,6	0,0
35 05 01	იშვიათი და გადაშენების პირას მყოფ თევზის სახეობათა აღწარმოების ცენტრის აპარატი	5,9	6,6	6,6	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	2,6	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	1,2	0,0		
	მივლინებები	0,5	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	1,6	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	6,6	6,6	
35 05 02	შავი ზღვის საქართველოს სანაპირო ზოლში გავრცელებულ ზუთხისებრთა კონსერვაციის პროგრამა	0,0	80,0	80,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	80,0	80,0	
35 06	კლიმატის კვლევის ეროვნული სააგენტო	5,2	0,0	0,0	0,0

	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება დამქირავებლიდან ანარიცხები მივლინებები	3,8 1,2 0,2	0,0 0,0 0,0		
35 07	საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს პროგრამები	133,5	191,0	191,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება დამქირავებლიდან ანარიცხები მივლინებები სხვა საქონელი და მომსახურება კაპიტალური ხარჯები	62,5 19,4 18,7 29,0 3,8	85,0 17,0 35,9 44,1 9,0	85,0 17,0 35,9 44,1 9,0	0,0 0,0 0,0 0,0 0,0
35 07 01	„საქართველოს წიაღის ობიექტების მომზადება ლიცენზირებისათვის და კანონქვემდებარე ნორმატიული ბაზის შექმნა წიაღით რაციონალური სარგებლობის უზრუნველყოფის მიზნით“	27,0	0,0	0,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება დამქირავებლიდან ანარიცხები	20,6 6,4	0,0 0,0		
35 07 02	„კლიმატის ცვლილება“	11,7	6,0	6,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება დამქირავებლიდან ანარიცხები	9,0 2,7	5,0 1,0	5,0 1,0	
35 07 03	„საქართველოს მოსახლეობის რადიაციული უსაფრთხოების უზრუნველყოფა“	41,7	40,0	40,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება დამქირავებლიდან ანარიცხები მივლინებები სხვა საქონელი და მომსახურება კაპიტალური ხარჯები	14,0 4,5 11,7 11,5 0,0	14,0 2,8 9,0 8,2 6,0	14,0 2,8 9,0 8,2 6,0	
35 07 04	„შავი ზღვის საქართველოს სანაპირო ზოლში გავრცელებულ ზუთხისებრთა ხელოვნური აღწარმოების გზით რესტოკინგის ღონისძიებათა განხორციელება და ბუნებრივი ტოფობის მდგომარეობის შესწავლა“	5,2	0,0	0,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება დამქირავებლიდან ანარიცხები	4,0 1,2	0,0 0,0		
35 07 05	„კატასტროფული წყალდიდობები (მდ. რიონის აუზი) და მათგან დაცვა“	2,8	0,0	0,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება დამქირავებლიდან ანარიცხები	2,2 0,6	0,0 0,0		
35 07 06	ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის ნავთობსადენის და სამხრეთ კავკასიის მილსადენის ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშებისა და მათზე გაცემული გარემოსდაცვითი ნებართვის პირობებით განსაზღვრული მონიტორინგის განხორციელება	45,0	45,0	45,0	0,0

	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	12,7	20,0	20,0	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	4,0	4,0	4,0	
	მივლინებები	7,0	6,9	6,9	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	17,5	11,1	11,1	
	კაპიტალური ხარჯები	3,8	3,0	3,0	
35 07 07	ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის სისტემის შესაქმნელად მონაცემთა ბაზის ჩამოყალიბება საქართველოს ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და მდგრადი გამოყენებისათვის	0,0	100,0	100,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	0,0	46,0	46,0	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	0,0	9,2	9,2	
	მივლინებები	0,0	20,0	20,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0,0	24,8	24,8	
35 08	გარემოს დაცვის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი	63,0	47,0	47,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	39,0	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	14,6	0,0		
	მივლინებები	0,2	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	9,2	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	47,0	47,0	
35 09	შავი ზღვის ეკოლოგიისა და თევზის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი	65,3	40,0	40,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	24,6	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	10,6	0,0		
	მივლინებები	0,4	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	14,5	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	15,2	40,0	40,0	
35 10	გეოლოგიის დეპარტამენტი	886,1	636,9	636,9	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	42,0	42,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	250,4	198,0	198,0	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	89,2	39,5	39,5	0,0
	მივლინებები	7,4	8,0	8,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	527,7	219,7	219,7	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	169,3	169,3	0,0
	კაპიტალური ხარჯები	11,4	2,4	2,4	0,0
35 10 01	გეოლოგიის დეპარტამენტის აპარატი	195,0	252,6	252,6	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	42,0	42,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	90,1	164,9	164,9	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	28,5	32,9	32,9	
	მივლინებები	0,4	5,0	5,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	65,0	47,4	47,4	
	კაპიტალური ხარჯები	11,0	2,4	2,4	

35 10 02	გეოლოგიურ-სადაზვერვო სამუშაოები	458,0	215,0	215,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	6,7	33,1	33,1	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	2,1	6,6	6,6	0,0
	მივლინებები	1,5	3,0	3,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	447,7	172,3	172,3	0,0
35 10 02 01	პროგრამა „საქართველოს მიწისქვეშა წყლების რესურსების განვითარება და მართვა, მიწისქვეშა წყლების რესურსების გამოვლენა-შესწავლა და ქვეყნის ტერიტორიის გეოეკოლოგიური მონიტორინგი“	312,0	70,0	70,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	312,0	70,0	70,0	
35 10 02 02	პროგრამა „საქართველოს ტერიტორიის რეგიონალური გეოლოგიური შესწავლა, გეოლოგიური პროფილის სახელმწიფო რუკების კომპლექტების შედგენა-გამოცემა, მინერალურ-რესურსული ფონდის სახელმწიფო კადასტრის ფორმირება და მისი მონიტორინგი, გეოდინამიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა“	133,4	100,0	100,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	133,4	100,0	100,0	
35 10 02 03	პროგრამა „საქართველოს წიაღის ობიექტების მომზადება ლიცენზირებისათვის და კანონქვემდებარე ნორმატიული ბაზის შექმნა წიაღით რაციონალური სარგებლობის უზრუნველყოფის მიზნით“	12,6	45,0	45,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	6,7	33,1	33,1	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	2,1	6,6	6,6	
	მივლინებები	1,5	3,0	3,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	2,3	2,3	2,3	
35 10 03	სეისმოპიდროგეოდეფორმაციული კვლევის ცენტრი	55,7	49,3	49,3	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	36,5	0,0	0,0	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	11,7	0,0	0,0	0,0
	მივლინებები	1,0	0,0	0,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	6,5	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	49,3	49,3	0,0
35 10 03 01	სეისმოპიდროგეოდეფორმაციული კვლევის ცენტრის აპარატი	47,3	45,3	45,3	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	31,5	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	10,1	0,0		
	მივლინებები	1,0	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	4,7	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	45,3	45,3	
35 10 03 02	პროგრამა „საქართველოს ტერიტორიის სეისმური საშიშროების შეფასება პიდროგეოდეფორმაციული კვლევის მონიტორინგით“	8,4	4,0	4,0	0,0

	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	5,0	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	1,6	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	1,8	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	4,0	4,0	
35 10 04	კავკასიის მინერალური ნედლეულის ინსტიტუტი	146,2	120,0	120,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	98,5	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	41,1	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	6,6	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	120,0	120,0	
35 10 05	პროგრამა „შავი ზღვის დაცვის, რესურსების კომპლექსური ათვისება და რეგიონის მდგრადი განვითარება“ (შემსრულებელი საქართველოს შავი ზღვის დაცვისა და რესურსების კვლევა-ათვისების სააგენტო)	31,2	0,0	0,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	18,6	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	5,8	0,0		
	მივლინებები	4,5	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	1,9	0,0		
	კაპიტალური ხარჯები	0,4	0,0		
35 11	დაცული ტერიტორიების დეპარტამენტი	497,3	1 148,8	1 099,5	49,3
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	18,0	18,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	301,3	111,5	78,5	33,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	121,7	15,7	15,7	0,0
	მივლინებები	8,3	4,7	4,0	0,7
	სხვა საქონელი და მომსახურება	66,0	23,6	8,0	15,6
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	993,3	993,3	0,0
35 11 01	დაცული ტერიტორიების დეპარტამენტის აპარატი	44,6	106,2	106,2	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	18,0	18,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	26,1	78,5	78,5	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	9,8	15,7	15,7	
	მივლინებები	1,7	4,0	4,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	7,0	8,0	8,0	
35 11 02	დაცული ტერიტორიების დეპარტამენტის დაქვემდებარებული ორგანიზაციები	423,8	997,6	948,3	49,3
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	260,0	33,0	0,0	33,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	106,6	0,0	0,0	0,0
	მივლინებები	6,5	0,7	0,0	0,7
	სხვა საქონელი და მომსახურება	50,7	15,6	0,0	15,6
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	948,3	948,3	0,0
35 11 02 01	ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკი და ბორჯომის სახელმწიფო ნაკრძალი	107,7	247,8	198,5	49,3
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	61,9	33,0		33,0

	დამქირავებლიდან ანარიცხები	19,9	0,0		
	მივლინებები	1,5	0,7		0,7
	სხვა საქონელი და მომსახურება	24,4	15,6		15,6
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	198,5	198,5	
35 11 02 02	კოლხეთის ეროვნული პარკი	46,8	125,8	125,8	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	33,6	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	10,2	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	3,0	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	125,8	125,8	
35 11 02 03	ქობულეთის სახელმწიფო ნაკრძალი და ალკვეთილი	14,5	24,0	24,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	6,6	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	2,3	0,0		
	მივლინებები	0,5	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	5,1	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	24,0	24,0	
35 11 02 04	დანარჩენი დაცული ტერიტორიები	254,8	600,0	600,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	157,9	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	74,2	0,0		
	მივლინებები	4,5	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	18,2	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	600,0	600,0	
35 11 03	სამეცნიერო კვლევები და პრაქტიკული დამუშავებები	17,0	0,0	0,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	11,6	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	4,1	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	1,3	0,0		
35 11 04	პროგრამა „დაცული ტერიტორიების ფლორისა და ფაუნის დაცვა“	11,9	45,0	45,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	3,6	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	1,2	0,0		
	მივლინებები	0,1	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	7,0	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	45,0	45,0	
35 12	სატყეო მეურნეობის დეპარტამენტი	2 263,0	5 934,3	5 934,3	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	2 107,0	2 107,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	1 275,9	4 569,3	4 569,3	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	630,6	913,9	913,9	0,0
	მივლინებები	29,9	38,4	38,4	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	276,8	267,7	267,7	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	100,0	100,0	0,0
	კაპიტალური ხარჯები	49,8	45,0	45,0	0,0

35 12 01	სატყეო მეურნეობის დეპარტამენტის აპარატი	133,7	248,6	248,6	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	42,0	42,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	65,2	164,5	164,5	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	22,3	32,9	32,9	
	მივლინებები	5,0	10,0	10,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	33,7	41,2	41,2	
	კაპიტალური ხარჯები	7,5	0,0		
35 12 02	სატყეო მეურნეობის დეპარტამენტის დაქვემდებარებული ორგანიზაციები	1 651,3	5 037,7	5 037,7	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	2 065,0	2 065,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	975,6	4 065,3	4 065,3	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	535,4	813,1	813,1	
	მივლინებები	24,9	28,4	28,4	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	73,1	85,9	85,9	
	კაპიტალური ხარჯები	42,3	45,0	45,0	
35 12 03	სატყეო მეურნეობის დეპარტამენტის პროგრამები	478,0	648,0	648,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	235,1	339,5	339,5	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	72,9	67,9	67,9	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	170,0	140,6	140,6	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	100,0	100,0	0,0
35 12 03 01	„ტყეთმოწყობა“	40,0	100,0	100,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	40,0	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	100,0	100,0	
35 12 03 02	„ტყის დაცვა, აღდგენა-განახლება, ტყითსარგებლობა და კაკალნაყოფიერთა პლანტაციების გაშენება“	438,0	548,0	548,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	235,1	339,5	339,5	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	72,9	67,9	67,9	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	130,0	140,6	140,6	
35 13	ჰიდრომეტეოროლოგიის დეპარტამენტი	899,4	1 862,7	1 772,5	90,2
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	376,0	376,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	577,0	973,2	973,2	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	199,0	194,6	194,6	0,0
	მივლინებები	11,5	7,0	7,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	80,6	175,6	85,4	90,2
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	27,3	456,6	456,6	0,0
	კაპიტალური ხარჯები	4,0	55,7	55,7	0,0
35 13 01	ჰიდრომეტეოროლოგიის დეპარტამენტის აპარატი	106,8	260,1	169,9	90,2
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	28,0	28,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	60,1	121,0	121,0	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	19,1	24,2	24,2	

	მივლინებები	5,0	5,0	5,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	21,6	105,2	15,0	90,2
	კაპიტალური ხარჯები	1,0	4,7	4,7	
35 13 02	ჰიდრომეტეოროლოგიის დეპარტამენტის ტერიტორიული ორგანოები	792,6	1 066,0	1 066,0	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	348,0	348,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	516,9	852,2	852,2	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	179,9	170,4	170,4	
	მივლინებები	6,5	2,0	2,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	59,0	15,4	15,4	
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	27,3	20,0	20,0	
	კაპიტალური ხარჯები	3,0	6,0	6,0	
35 13 03	საქართველოს ჰიდრომეტეოროლოგიისა და გარემოს მონიტორინგის სამსახური	0,0	386,3	386,3	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	386,3	386,3	
35 13 04	არახელსაყრელ ჰიდრომეტეოროლოგიურ მოვლენებზე აქტიური ზემოქმედებისა და რადიოლოკაციური უზრუნველყოფის სამსახური	0,0	50,3	50,3	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	50,3	50,3	
35 13 05	ჰიდრომეტეოროლოგიური და გარემოს დაბინძურებაზე დაკვირვების სახელმწიფო ქსელის ტექნიკური და ტექნოლოგიური რეაბილიტაცია		100,0	100,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება		55,0	55,0	
	კაპიტალური ხარჯები		45,0	45,0	
35 14	მიწის მართვის დეპარტამენტი	100,2	0,0	0,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	64,0	0,0	0,0	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	25,3	0,0	0,0	0,0
	მივლინებები	0,5	0,0	0,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	10,4	0,0	0,0	0,0
35 14 01	მიწის მართვის დეპარტამენტის აპარატი	20,8	0,0	0,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	11,2	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	4,2	0,0		
	მივლინებები	0,5	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	4,9	0,0		
35 14 02	მიწის მართვის დეპარტამენტის ტერიტორიული ორგანოები და დაქვემდებარებული ორგანიზაციები	79,4	0,0	0,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	52,8	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	21,1	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	5,5	0,0		
35 15	გეოდეზიისა და კარტოგრაფიის დეპარტამენტი	198,8	239,9	239,9	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	22,0	22,0	0,0

	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	24,1	96,4	96,4	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	8,3	19,3	19,3	0,0
	მივლინებები	2,2	4,5	4,5	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	19,4	119,7	119,7	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	100,1	0,0	0,0	0,0
	კაპიტალური ხარჯები	44,7	0,0	0,0	0,0
35 15 01	გეოდეზიისა და კარტოგრაფიის დეპარტამენტის აპარატი	98,7	139,9	139,9	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	22,0	22,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	24,1	96,4	96,4	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	8,3	19,3	19,3	
	მივლინებები	2,2	4,5	4,5	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	19,4	19,7	19,7	
	კაპიტალური ხარჯები	44,7	0,0		
35 15 02	პროგრამა „გეოდეზიური და კარტოგრაფიული სამუშაოები“	100,1	100,0	100,0	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0,0	100,0	100,0	
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	100,1	0,0		
35 16	საქართველოს კოსმოსური სააგენტო	98,0	98,0	98,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	30,8	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	9,6	0,0		
	მივლინებები	11,0	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	17,5	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	98,0	98,0	
	კაპიტალური ხარჯები	29,1	0,0		
35 17	სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრი „საქნაპირდაცვა“	16,6	34,4	34,4	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	12,1	0,0		
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	4,1	0,0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0,4	0,0		
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	34,4	34,4	
35 18	უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებით და გრანტებით განსახორციელებელ საინვესტიციო პროექტებში თანამონაწილეობისა და თანადაფინანსების ხარჯები	2 759,5	2 901,6	2 901,6	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	2 759,5	2 901,6	2 901,6	0,0
35 18 03	ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ღია პროგრამის ფარგლებში ხარაგაული- ძირულას გზის სარეაბილიტაციო სამუშაოები	0,0	90,0	90,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	90,0	90,0	
35 18 04	ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის დამხმარე ზონის კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია ფაზა-1 KFW	282,6	101,6	101,6	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	282,6	101,6	101,6	

35 18 05	დაცული ტერიტორიების განვითარების პროექტი	196,8	470,3	470,3	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	196,8	470,3	470,3	
35 18 06	სანაპირო ზონის ინტეგრირებული მართვის პროექტი	459,7	703,0	703,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	459,7	703,0	703,0	
35 18 07	სატყეო სექტორის განვითარების პროექტი	1 583,9	1 444,2	1 444,2	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	1 583,9	1 444,2	1 444,2	
35 18 08	კოლხეთის დაბლობზე მცხოვრები მოსახლეობის სოციალური უსაფრთხოების გაუმჯობესება	0,0	92,5	92,5	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	92,5	92,5	
35 18 09	ღია პროგრამა ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკი	236,5	0,0	0,0	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	236,5	0,0		
35 19	უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებით და გრანტებით განსახორციელებელი საინვესტიციო პროექტები	15 103,9	16 815,0	0,0	16 815,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	13 804,0	16 815,0	0,0	16 815,0
	კაპიტალური ხარჯები	1 299,9	0,0	0,0	0,0
35 19 01	ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ღია პროგრამის ფარგლებში ხარაგაული- ძირულას გზის სარეაბილიტაციო სამუშაოები	0,0	430,0	0,0	430,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	430,0		430,0
35 19 02	ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის დამხმარე ზონის კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია ფაზა-1 KFW	0,0	620,0	0,0	620,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	620,0		620,0
35 19 03	კომუნალური ინფრასტრუქტურის პროგრამა ფაზა-1 KFW (A+F)	6 028,3	620,0	0,0	620,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	6 028,3	620,0		620,0
35 19 04	ღია პროგრამა ბორჯომის ეროვნული პარკი KFW	1 299,9	0,0	0,0	0,0
	კაპიტალური ხარჯები	1 299,9	0,0		
35 19 05	დაცული ტერიტორიების განვითარების პროექტი	1 539,9	3 980,0	0,0	3 980,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	1 539,9	3 980,0		3 980,0
35 19 06	სანაპირო ზონის ინტეგრირებული მართვის პროექტი	2 801,2	3 090,0	0,0	3 090,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	2 801,2	3 090,0		3 090,0
35 19 07	სატყეო სექტორის განვითარების პროექტი	3 179,6	6 760,0	0,0	6 760,0

	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	3 179,6	6 760,0		6 760,0
35 19 08	კოლხეთის დაბლობზე მცხოვრები მოსახლეობის სოციალური უსაფრთხოების გაუმჯობესება	255,0	1 300,0	0,0	1 300,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	255,0	1 300,0		1 300,0
35 19 09	ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული ტყეპარკის პროგრამა	0,0	15,0	0,0	15,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	15,0		15,0
35 20	გარემოს დაცვის ინსპექცია	0,0	310,0	310,0	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	90,0	90,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	0,0	180,4	180,4	0,0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	0,0	36,1	36,1	0,0
	მივლინებები	0,0	27,5	27,5	0,0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0,0	66,0	66,0	0,0
35 20 01	გარემოს დაცვის ინსპექციის აპარატი	0,0	271,2	271,2	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	70,0	70,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	0,0	153,9	153,9	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	0,0	30,8	30,8	
	მივლინებები	0,0	26,5	26,5	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0,0	60,0	60,0	
35 20 02	გარემოს დაცვის ინსპექციის ტერიტორიული ორგანოები	0,0	38,8	38,8	0,0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	20,0	20,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	0,0	26,5	26,5	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	0,0	5,3	5,3	
	მივლინებები	0,0	1,0	1,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0,0	6,0	6,0	

საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიერ 2005 წლის განმავლობაში განსახორციელებელი ძირითადი პრიორიტეტებია:

- საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა და ევროგაერთიანების კანონმდებლობასთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა;
- გარემოს დაცვის სახელმწიფო მართვის ახალი მექანიზმების შემუშავება;
- გარემოს მონიტორინგის ერთიანი სისტემის ორგანიზება;
- სახელმწიფო კონტროლის სისტემის გაძლიერება;
- გარემოს დაბინძურების ინტეგრირებული კონტროლის სისტემის შექმნა;
- გარემოს დაცვაში ეფექტიანი ეკონომიკური მექანიზმების დანერგვა;
- სტრატეგიული ღონისძიებების გადაყვანა პროგრამულ დაფინანსებაზე.

სამინისტროს ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პრიორიტეტია ტყის რესურსების დაცვა და მდგრადი გამოყენება. სატყეო სექტორში გათვალისწინებულია სახელმწიფო საბიუჯეტო ასიგნებები 5 934.3 ათასი ლარის ოდენობით. 2005 წლის

განმავლობაში დაგეგმილია სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიებზე ტყის დაცვა-აღდგენის და ტყით სარგებლობის ორგანიზებისათვის აუცილებელი სამუშაოები, კერძოდ: ტყეთმოწყობა, ტყის დაცვა, ტყის აღდგენა-განახლება, ტყეკაფების გამოყოფა და სხვა. სამინისტრომ სატყეო მეურნეობის დეპარტამენტთან ერთად ტყის დაცვის საქმიანობის გაუმჯობესების მიზნით შეიმუშავა ღონისძიებათა გეგმა, რომლის მიხედვითაც მზადდება სატყეო სისტემის რეფორმის პროექტის პაკეტი. თუ მე-20 საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში ტყის ერთ მცველზე 600 ჰექტარამდე დასაცავი სატყეო ტერიტორია მოდიოდა, დღეს იგი 2.0 ათას ჰექტარამდე გაიზარდა; ტყის მცველთა შრომის ანაზღაურება მინიმალურია, მათ არ გააჩნიათ გადაადგილების და კავშირგაბმულობის არავითარი საშუალება. ქვეყანაში შექმნილმა ენერგეტიკულმა კრიზისმა მკვეთრად გაზარდა მოთხოვნილება შემაზე. სულ უფრო ძნელდება არსებული საშტატო ერთეულებით და ტექნიკური საშუალებებით ტყის უკანონო ჭრისგან და ტყით სარგებლობის წესების სხვა დარღვევებისაგან ტყეების დაცვა. ტყით სარგებლობის აუცილებელი პირობაა ტყეთმოწყობის მასალების არსებობა, რომელთა საფუძველზედაც დადგინდება კვოტები. ამ მიზნით ხორციელდება სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამა „სატყეო მეურნეობის ტყეთმოწყობა“; შემსრულებელია საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – „საქტყეპროექტი“. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ტყეთმოწყობის ღონისძიებები სახელმწიფო სატყეო ფონდის ტერიტორიებზე, ვინაიდან საქართველოს ტყის კოდექსის თანახმად, ტყეთმოწყობის გარეშე ტყით სარგებლობა და სატყეო სამეურნეო სამუშაოების ჩატარება დაუშვებელია.

პროგრამით „ტყის დაცვა, აღდგენა-განახლება, ტყით სარგებლობა და კაკალნაყოფიანთა პლანტაციების გაშენება“ გათვალისწინებულ საქმიანობებს ასრულებენ სატყეო მეურნეობები. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ტყის დაცვის (ხანძრებისაგან, მავნებლებისაგან და ა.შ.), ტყის აღდგენა-განახლების და ტყით სარგებლობის ორგანიზებისათვის აუცილებელი ღონისძიებები.

სამინისტროს გამგებლობის ერთ-ერთი უნიშვნელოვანესი სფეროა დაცული ტერიტორიები. დაცული ტერიტორიების დეპარტამენტისათვის გადასაცემი ასიგნებების მოცულობა განსაზღვრულია 1 148,8 ათასი ლარით. დეპარტამენტი ახორციელებს ფლორისა და ფაუნის დაცვას, ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის სხვადასხვა ღონისძიებებს; მუშავდება ბუნების მატთან, გამოიცემა ნაკრძალის სამეცნიერო შრომათა კრებული და ა.შ.

2005 წელს გაგრძელდება სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამით „დაცული ტერიტორიების ფლორისა და ფაუნის დაცვა“ დასახული ღონისძიებები. პროგრამა ითვალისწინებს დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ფლორისა და ფაუნის კონსერვაციული ქმედებების განხორციელებას, ტყის პათოლოგიურ გამოკვლევებს, ცხოველთა სამყაროს გენოფონდის აღრიცხვა-ინვენტარიზაციას, ბიოტექნიკური ღონისძიებების განხორციელებას, დაცული ტერიტორიების პატრულირებას და ა.შ.

სამინისტროს ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრიორიტეტია საქართველოს მინერალური რესურსების მართვა, შესწავლა და შეფასება. ამ სფეროს ძირითადი მიმართულებებია:

- საქართველოს ტერიტორიის რეგიონული გეოლოგიური შესწავლა, სახელმწიფო გეოლოგიური აგეგმვა, გეოლოგიური პროფილის მრავალმიზნობრივი დანიშნულების სახელმწიფო რუკების კომპლექტების და მათი განმარტებითი ბარათების შედგენა და გამოცემა, სასარგებლო წიაღისეულის ახალი საბადოების პროგნოზირება, გეოლოგიურ-საძიებო სამუშაოების ფრონტის გაფართოება, ქვეყნის

თავდაცვისუნარიანობის განმტკიცება მისი სასაზღვრო ზოლის გეოლოგიურ-გეოგრაფიული შესწავლისა და სამხედრო დანიშნულების რუკების შედგენის გზით;

- მყარი სასარგებლო წიაღისეულის რესურსული ბაზების გეოლოგიურ-ტექნოლოგიურ-ეკონომიკური მოდელების შემუშავება საბაზრო ეკონომიკის მოთხოვნების შესაბამისად;

- მიწისქვეშა ჰიდროსფეროს დაცვა დაშრეტიისა და დაბინძურებისაგან, სტიქიური (საშიში) გეოლოგიური პროცესების პროგნოზირება და მათი გაუვნებლობისათვის ღონისძიებების შემუშავება, მტკნარი და მინერალური წყლებით, აგრეთვე თერმული და თერმომინერალური წყლებით მოსახლეობის, მეურნეობის სფეროების და საკურორტო სისტემების უზრუნველყოფისათვის ჰიდრომინერალური ბაზების გადაფასება;

- სეისმური საშიშროების შეფასება ქვეყნის ტერიტორიის ჰიდროგეოდეფორმაციული ველის მონიტორინგის სისტემის სრულყოფისა და რეალიზაციის გზით;

- საქართველოს გეოლოგიური საინფორმაციო სისტემის შექმნა;

- შავი ზღვის რესურსების ათვისებისთვის ეკონომიკურად ეფექტიანი და ეკოლოგიურად უსაფრთხო ტექნოლოგიების შემუშავება რეგიონის მდგრადი განვითარების და ინტეგრაციული პროცესების გაღრმავების მიზნით.

ჩამოთვლილი პრიორიტეტების გათვალისწინებით გეოლოგიის დეპარტამენტი წარმოადგენს 4 სახელმწიფო მიზნობრივ პროგრამას:

- „საქართველოს ტერიტორიის რეგიონული გეოლოგიური შესწავლა, გეოლოგიური პროფილის სახელმწიფო რუკების კომპლექტების შედგენა-გამოცემა, მინერალურ-რესურსული ფონდის სახელმწიფო კადასტრის ფორმირება და მისი მონიტორინგი, გეოდინამიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა,“ რომლის ფარგლებში მოხდება საქართველოს ტერიტორიის 1:5008000 მასშტაბის ტექნიკური და გეოფიზიკური რუკების შედგენა და გამოცემა, მყარი წიაღისეულის 2-3 საბადოს შეფასება, სპეციალური სამხედრო-საინჟინრო კვლევების ჩატარება საზღვრის 30 კმ-იან მონაკვეთზე;

- „საქართველოს მიწისქვეშა წყლების რესურსების განვითარება და მართვა, მიწისქვეშა წყლების რესურსების გამოვლენა-შესწავლა და ქვეყნის ტერიტორიის გეოეკოლოგიური მონიტორინგი“, ამ პროგრამის ფარგლებში შეიქმნება გეოეკოლოგიური მონიტორინგის ერთიანი სახელმწიფო სისტემა მიწისქვეშა წყლების ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით;

- „საქართველოს ტერიტორიის სეისმური საშიშროების შეფასება ჰიდროგეოდეფორმაციული ველის მონიტორინგით,“ რომლის ფარგლებში დასრულდება 8 ავტომატიზებული სარეჟიმო სადგურის მონტაჟი და სარეჟიმო ქსელში ჩართვა;

- „საქართველოს წიაღის ობიექტების მომზადება ლიცენზირებისათვის და კანონქვემდებარე ნორმატიული ბაზის შექმნა წიაღით რაციონალური სარგებლობის უზრუნველყოფის მიზნით“, რომლის ფარგლებში მოხდება სათანადო საკანონმდებლო ნორმატიული დოკუმენტების მომზადება.

გარემოს დაცვაში ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა ჰიდრომეტეოროლოგიური დარგის განვითარება, რისთვისაც დაგეგმილია 1 862,7 ათასი ლარის გამოყოფა.

2005 წლის განმავლობაში ჰიდრომეტეოროლოგიის დეპარტამენტი განახორციელებს შემდეგ ღონისძიებებს: გარემოს ფონური დაბინძურების

მონიტორინგის სადამკვირვებლო სამუშაოების ჩატარება, ჰიდრომეტეოროლოგიურ და გარემოს დაბინძურებაზე დაკვირვება, მონაცემთა შეკრება-დამუშავება და გავრცელება, კლიმატის ცვლილებების კანონზომიერებების დადგენა, საქართველოს ტერიტორიის დარაიონება არახელსაყრელი ჰიდრომეტეოროლოგიური მოვლენების განმეორებადობის სიხშირისა და ინტენსივობის მიხედვით, ქვეყნის რადიოლოკაციური გადაფარვის კონცეფციის შემუშავება, ქვეყნის ტერიტორიაზე ჰიდრომეტეოროლოგიური რეჟიმის და გარემოს ხარისხობრივი მდგომარეობის შეფასება, ჰიდრომეტეოროლოგიური პროგნოზების შედგენა და მომხმარებლებისათვის გაცნობა. არახელსაყრელი ჰიდრომეტეოროლოგიური მოვლენებისაგან შედეგების შერბილება ჰიდრომეტეოროლოგიურ და გარემოს დაბინძურებაზე დაკვირვების მონაცემთა შეკრების, დამუშავების, ანალიზისა და გავრცელების ურთიერთდაკავშირებული სისტემების ორგანიზება და ფუნქციონალური კონტროლი, აქტიური ზემოქმედებისა და რადიოლოკაციური დაკვირვებების სამუშაოების ორგანიზება და კონტროლი. ამ ღონისძიების განხორციელება ხელს შეუწყობს ქვეყნის ეკონომიკური დარგების გამართულ და უსაფრთხო ფუნქციონირებას; მოხდება მოსახლეობის უსაფრთხოების დაცვის და სტიქიური მოვლენებისაგან მოსალოდნელი ზარალის შერბილების წინმსწრები ღონისძიებების ხელშეწყობა; არახელსაყრელი ჰიდრომეტეოროლოგიური მოვლენებისაგან მიყენებული ზარალის 80-90%-ით შემცირება, რაც ქვეყნის საჭირო სივრცის მეტეოროლოგიური გაშუქების წინაპირობაა. ამ მიზნით შემუშავებულია და განხორციელდება პროგრამა „ჰიდრომეტეოროლოგიურ და გარემოს დაბინძურებაზე დაკვირვების სახელმწიფო ქსელის ტექნიკური და ტექნოლოგიური რეაბილიტაცია“.

საქვეუწყებო დაწესებულების – გეოდეზიისა და კარტოგრაფიის დეპარტამენტის დასაფინანსებლად 2005 წლის განმავლობაში მიიმართება 239,9 ათასი ლარი. დეპარტამენტი გააგრძელებს თავის საქმიანობას, რომელიც მიმართულია ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის განმტკიცებისათვის და სხვადასხვა სტრატეგიული, ეკონომიკური მიმართულებების განხორციელებისათვის საჭირო გეოდეზიური მონაცემებისა და ტოპოგრაფიული რუკებისა და გეგმების შექმნის მიზნით ახალ საერთაშორისო საკოორდინატო სისტემაში.

„გარემოს დაცვის სახელმწიფო კონტროლის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, სამინისტროს სისტემაში იქმნება ახალი სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება – გარემოს დაცვის ინსპექცია, რომლის მიზანია გარემოს დაცვის სახელმწიფო კონტროლის სისტემის ჩამოყალიბება, რომელიც უზრუნველყოფს ბუნებრივი ეკოსისტემებისათვის უსაფრთხო გარემოს შექმნასა და შენარჩუნებაზე სახელმწიფო კონტროლის დაწესებას; რეგულირების ობიექტების მიერ გარემოსდაცვითი რეგულირების სისტემისა და ზოგადად, სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების მიმართ ნდობის განმტკიცებას გარემოს დაცვის სახელმწიფო კონტროლის სფეროში ანგარიშგების და გამჭვირვალობის საფუძველზე.

გარემოს დაცვის ინსპექციის დასაფინანსებლად, რომელიც შეიქმნა 2005 წლის აგვისტოდან, მიიმართება 310,0 ათასი ლარი.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, სამინისტროში შემავალი ორგანიზაციები, რომლებიც ჩამოყალიბდნენ საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებად, 2005 წელს განახორციელებენ შემდეგ ღონისძიებებს:

1. გარემოს დაბინძურების ინტეგრირებული კონტროლის რეგულირება და გარემოს დამაბინძურებლების ლაბორატორიული ანალიზების ჩატარება, რომლის მიზანია ბუნებრივი ეკოსისტემების მდგომარეობაზე დაკვირვება, მისი რეალური სურათის შესწავლა და ლაბორატორიული ანალიზების ჩატარებით მიღებული

შედეგების მონაცემებზე დაყრდნობით შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელების მეთოდების და რეკომენდაციების შემუშავება. მუდმივი კონტროლით შესაძლებელი გახდება მინიმუმამდე იქნეს დაყვანილი წყლის, ატმოსფერული ჰაერის და ნიადაგის დამაბინძურებლების მაჩვენებლები.

2. საქართველოს გარემოს შემდგომი გაუმჯობესების მიზნით სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების ჩატარება გარემოზე ფიზიკური ფაქტორების, ბიომრავალფეროვნებისა და ნორმატიული დოკუმენტაციის შემუშავების სფეროში. ამ ღონისძიებას განხორციელებს საჯარო სამართლის იურიდიული პირი „გარემოს დაცვის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი“. 2005 წელს განისაზღვრება ქ. თბილისის ძირითად მაგისტრალზე ავტოსატრანსპორტო საშუალებების მიერ გამოფრქვეული მავნე ნივთიერებების და ხმაურის დონეები, მათი შემცირების მიზნით შემუშავდება რეკომენდაციები, შეიქმნება გარემოსა და გარემოსდაცვითი მდგომარეობის შესახებ მონაცემთა ბანკი, ჩატარდება კვლევები ბუნებრივი კატასტროფების და ტექნოგენური ავარიების სალიკვიდაციო ტექნიკური საშუალებების შექმნის მიზნით, განხორციელდება ასევე ეკოსაგანმანათლებლო საქმიანობა.

3. წყლის ბიომრავალფეროვნების მდგომარეობის სამეცნიერო კვლევების ორგანიზება, რომელსაც ახორციელებს საჯარო სამართლის იურიდიული პირი „შავი ზღვის ეკოლოგიისა და თევზის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი“. ღონისძიების განხორციელების მიზანია შავი ზღვის საქართველოს სანაპირო ზოლის ბიომრავალფეროვნების და ეკოლოგიური ტოქსიკოლოგიური მონიტორინგი, სანაპირო ზოლის მოლუსკების და ძირითადი სარეწაო თევზების მარაგის შესწავლა კვოტების დადგენის ხელშეწყობის მიზნით. მის განხორციელებაზე დამოკიდებულია შავი ზღვის ბუნებრივი რესურსების კვოტების დადგენა და ლიცენზიების გაცემა თევზისა და ზღვის სხვა რესურსების სამრეწველო მოპოვებაზე.

4. საჯარო სამართლის იურიდიული პირის „საქართველოს კოსმოსური სააგენტოს“ საქმიანობას ქვეყნის ეკონომიკისათვის პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს. სააგენტო მუშაობს დიდი აბრეშუმის გზის პროექტების რეალიზების ხელშეწყობი ღონისძიებების შემუშავებაზე, აწარმოებს თანამედროვე დონეზე დედამიწის ეკოლოგიის, ასტროფიზიკური, მზისა და მზის სისტემის პლანეტების, სამედიცინო-ბიოლოგიური, მასალათმცოდნეობის და სხვა კვლევების ჩატარებას, მონაწილეობს კოსმოსური ტექნოლოგიების მიმართულებით საერთაშორისო კვლევებში, ვინაიდან ურთიერთთანამშრომლობისა და კოორდინირების გარეშე შეუძლებელია თანამედროვე მეცნიერების განვითარება.

სააგენტოს დაფინანსებისათვის 2005 წლის განმავლობაში განსაზღვრულია 98,0 ათასი ლარი.

5. საჯარო სამართლის იურიდიული პირი სამეცნიერო-საწარმოო ცენტრი „საქნაპირდაცვა“ ახორციელებს საქართველოს შავი ზღვისა და მდინარეთა ნაპირების ფორმირების შესწავლას, სანაპირო ზონის მონიტორინგს. ვინაიდან სანაპირო ზონები მიეკუთვნება ქვეყნისათვის სტრატეგიული მნიშვნელობის ტერიტორიებს, მათზე მონიტორინგის განხორციელების მიზნით 2005 წლისთვის გათვალისწინებულია 34,4 ათასი ლარი. ცენტრის საქმიანობა მიმართული იქნება სანაპირო ზონებში მორფოდინამიკური ცვლილებების შესწავლისა და ჭარბი აკუმულაციის უბნების გამოვლენისაკენ, ნაპირდაცვის პერსპექტიული გეგმების შედგენისაკენ და სხვა.

სამინისტროს 2005 წლის ბიუჯეტით, გარდა საქვეუწყებო დაწესებულებების მიერ დაგეგმილი პროგრამებისა, გათვალისწინებულია შემდეგი მიზნობრივი პროგრამების განხორციელება:

პროგრამის „საქართველოს მოსახლეობის რადიაციული უსაფრთხოების უზრუნველყოფა“ 2005 წელს დაგეგმილია განხორციელდეს პროგრამის ერთ-ერთი კომპონენტი – „ევროსტანდარტების მოთხოვნათა დანერგვა რადიაციული და ბირთვული უსაფრთხოების განხორციელებაში“. პროგრამის მიზანია საქართველოს გარემოსა და მოსახლეობის დაცვა რადიაციული დაბინძურებისაგან, რადიაქტიური ნარჩენების, რადიაქტიური ელემენტებისა და მათი შემცველი დანადგარების აღრიცხვა; ეკოლოგიური განათლების ამაღლების მიზნით საზღვრის დაცვის დეპარტამენტის საჯარისო ნაწილებში გარემოსდაცვითი საქმიანობის შესახებ ინფორმაციული ლექციების კურსის ჩატარება; ბირთვული და რადიაციული საქმიანობის ლიცენზირების სახელმწიფო სისტემის ორგანიზებაში მონაწილეობა; უცხო ქვეყნის ჯარების ბაზების გაყვანასთან დაკავშირებით საქართველოს ტერიტორიაზე უკონტროლოდ დარჩენილი რადიაციული წყაროების მოძიება და გაუვნებლობა; რადიაქტიურ წყაროთა კადასტრირება და მათი მოხმარების კონტროლი, ვინაიდან ისინი უარყოფითად მოქმედებს ადამიანის ჯანმრთელობაზე და დასახლების სიჭარბე იწვევს გენეტიკური კოდის განადგურებას.

პროგრამა „კლიმატის ცვლილება“

ამ პროგრამის მიზნები და ამოცანები ემსახურება გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო - კონვენციის მიმართ ქვეყნის ვალდებულების შესრულებას. კიოტოს ოქმით განსაზღვრული „სუფთა განვითარების მექანიზმებში“ ქვეყნის მონაწილეობისათვის ხელშეწყობის მიზნით მომზადდება სგმ პროექტები. პროგრამის მიზანია ასევე ბუნებრივ ეკოსისტემებზე და ეკონომიკის სხვადასხვა დარგზე კლიმატის ცვლილების ზემოქმედების მიმართ პოლიტიკის შემუშავება; მომზადდება გლობალურ გარემოსდაცვით ფონდში წარსადგენი საპროექტო წინადადებათა პაკეტი ქართულ და ინგლისურ ენებზე, დასკვნები კლიმატის ცვლილების მიმართ ეკონომიკის სხვადასხვა დარგების გავლენის შესახებ; შემუშავდება სამი საპროექტო წინადადება და ერთი პროექტი „სუფთა განვითარების მექანიზმებში“ მონაწილეობისათვის. ასევე, ჩარჩო-კონვენციის შესაბამისად, მომზადდება პროექტი, რომელიც მიმართული იქნება სათბურის ემისიის შემცირებისაკენ, მაგისტრალური გაზსადენების რეაბილიტაციისას მეთანის ემისიების დადგენის მიზნით.

პროგრამა „ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის ნავთობსადენის და სამხრეთ კავკასიის მილსადენის ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშებისა და მათზე გაცემული გარემოსდაცვითი ნებართვის პირობებით განსაზღვრული მონიტორინგის განხორციელება“ მიმართულია მაგისტრალური მილსადენების მშენებლობის პროცესში საჭირო გარემოსდაცვითი ღონისძიებების შემუშავებისათვის, რაც ხელს შეუწყობს ნავთობის დაღვრის სავარაუდო რისკის შეფასების სრულყოფას. განხორციელებული ღონისძიებების შედეგად შერბილებული და შემცირებული იქნება მოსალოდნელი ავარიების რისკი, გაკონტროლდება გაცემული ნებართვის მოთხოვნების დაცვა, იწარმოებს მშენებლობის პროცესის მონიტორინგი.

პროგრამის „ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის სისტემის შესაქმნელად მონაცემთა ბაზის ჩამოყალიბება საქართველოს ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და მღვრადი გამოყენებისათვის“. ფარგლებში განხორციელდება შიდა წყალსატევებში თევზის სამრეწველო რესურსების, მცენარეთა არამერქნული და ცხოველთა სახეობების შესახებ მონაცემთა შეგროვება და მათი ანალიზის საფუძველზე ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის კვოტების განსაზღვრა. პროგრამის მიზანია

მოპოვების კვოტების განსაზღვრა, ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ბაზის შექმნა და ბიომრავალფეროვნებისა და ბუნებრივი რესურსების უკანონო მოპოვებასთან ბრძოლის ღონისძიებების შემუშავება. პროგრამის განხორციელება ხელს შეუწყობს ცხოველთა სამყაროს ობიექტებში, მცენარეთა სახეობების მოპოვების კვოტების დადგენას, რაც რესურსების სარგებლობით ნებართვების (ლიცენზიების) გაცემის აუცილებელი პირობაა.

„შავი ზღვის საქართველოს სანაპირო ზოლში გავრცელებულ ზუთხისებრთა კონსერვაციის პროგრამა“

პროგრამის მიზანია გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ზუთხისებრთა 5 სახეობის შენარჩუნება ხელოვნური აღწარმოებისა და სხვა კონსერვაციული მეთოდების გამოყენებით.

2005 წლის ბიუჯეტით გათვალისწინებულია უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებით და გრანტებით განსახორციელებელი საინვესტიციო პროექტებში თანამონაწილეობისა და თანადაფინანსების ხარჯები 2 270,9 ათასი ლარის, ხოლო უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებით და გრანტებით განსახორციელებელი საინვესტიციო პროექტები – 10 936,6 ათასი ლარის ოდენობით.

მუხლი 53. სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახური

სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახურის ასიგნებები განისაზღვროს 34 802.8 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები	მ.შ. კრედიტები და გრანტები
36 00	სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახური	17 087,0	34 802,8	32 975,1	1 827,7
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	5 452,0	5 452,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	5 933,6	11 808,2	11 808,2	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	132,6	3 271,7	3 271,7	
	მივლინებები	556,9	600,0	600,0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	4 319,3	7 916,9	6 189,3	1 727,6
	მ.შ. კვების ხარჯები	294,3	760,1	590,0	170,1
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	4 590,1	4 548,2	4 548,2	
	კაპიტალური ხარჯები	1 554,5	6 657,8	6 557,7	100,1

სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახური არის საქართველოს პრეზიდენტისადმი დაქვემდებარებული, დამოუკიდებლად მოქმედი, სპეციალური დანიშნულების, გასამხედროებული დაწესებულება, რომელიც ქვეყნის უსაფრთხოებას უზრუნველყოფს კანონით მინიჭებული უფლება-მოვალეობებით.

სამსახურის ძირითადი ამოცანებია:

- საქართველოს პრეზიდენტისა და ხელისუფლების სხვა უმაღლესი ორგანოების ხელმძღვანელ პირთა დაცვისა და უსაფრთხოების უზრუნველყოფა;

- ბაქო-სუფსისა და ბაქო-ჯეიჰანის მიმართულებებით გამავალი ნავთობსადენების დაცვითი ღონისძიებების უზრუნველყოფა;

- საქართველოს ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოების განკარგულებაში არსებული ადმინისტრაციული შენობა-ნაგებობების დაცვითი ღონისძიებების უზრუნველყოფა;

- საქართველოში ვიზიტით მყოფი საზღვარგარეთის ქვეყნების უმაღლესი თანამდებობის პირების, დიპლომატიური კორპუსის, აგრეთვე საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლებისა და სხვა მნიშვნელოვანი პირების დაცვითი ღონისძიებების უზრუნველყოფა;

- საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული საზღვარგარეთის ქვეყნების დიპლომატიურ და საკონსულო დაწესებულებათა შენობა-ნაგებობების დაცვითი ღონისძიებების უზრუნველყოფა;

- საქართველოს პრეზიდენტის სამართლებრივი აქტით განსაზღვრული დასაცავი პირებისა და ობიექტების დაცვითი ღონისძიებების უზრუნველყოფა.

ამ ამოცანების სრულყოფილად შესრულების მიზნით სამსახურის 2005 წლის ბიუჯეტით განისაზღვრა 34 802.8 ათასი ლარი, რაც სამსახურისათვის 2004 წლის ფაქტობრივ მაჩვენებელს 17 715.6 ათასი ლარით აღემატება. აღნიშნული განპირობებულია შემდეგი გარემოებებით:

- უპირველეს ყოვლისა, საქართველოს პრეზიდენტის განკარგულებით სამსახურში მომუშავეთა საერთო რიცხოვნობა 4 851 ერთეულიდან 5 771 ერთეულამდე გაიზარდა (ანუ 920 ერთეულით) რაც თავის მხრივ, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის დაცვის სპეციალური სამსახურის შექმნასა და დასაცავი პირების რაოდენობის ზრდასთან იყო დაკავშირებული, თუმცა ამჟამად სამსახურის ინიციატივით იგი შემცირებულია 319 ერთეულით და ამჟამად 5 452 ერთეულია;

- 2005 წლის ბიუჯეტით გათვალისწინებულია სამსახურის მუშაკთა ფულადი ანაზღაურების გაორმაგება და მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება განისაზღვრა 11. 808,2 ათასი ლარით;

- 2005 წლიდან სოციალური დაზღვევის გადასახადი დაერიცხება სამხედრო მოსამსახურეებზე გაცემულ შრომის ანაზღაურების თანხებს, რის გამოც „დამქირავებლიდან ანარიცხების“ მუხლით გათვალისწინებულია 3 271.7 ათასი ლარი, ანუ 2004 წლის დაზუსტებულ გეგმასთან შედარებით 3 139.1 ათასი ლარით მეტი;

- 2005 წლის აპრილიდან საექსპლუატაციოდ უნდა გადაეცეს ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის ნავთობსადენი, რომლის დაცვა დაევალა სახელმწიფო დაცვის სპეციალურ სამსახურს. დღევანდელი მდგომარეობით სამსახურს აღნიშნული ნავთობსადენის დასაცავად არ გააჩნია არავითარი ინფრასტრუქტურა და ტექნიკური საშუალებები. აღნიშნული მიზნით 2005 წლის ბიუჯეტით კაპიტალური ხარჯებისათვის გათვალისწინებულია 6 557.7 ათასი ლარი, რომელიც მთლიანად მოხმარდება ინფრასტრუქტურის მშენებლობას, სატრანსპორტო და სხვა ტექნიკური საშუალებების შეძენას;

– „სხვა საქონლისა და მომსახურების“ მუხლის 2005 წლის გეგმა 2004 წლის ფაქტობრივ მაჩვენებელთან შედარებით გაზრდილია 3 597.5 ათასი ლარით, რაც განპირობებულია ავტოსატრანსპორტო საშუალებათა რაოდენობის და მათი შენახვის ხარჯების გაზრდით, ასევე სამსახურის თანამშრომელთა რიცხოვნობის გაზრდის შედეგად „უნიფორმისა და რბილი ინვენტარის“ მუხლით მოსალოდნელი ხარჯების მატებით.

მუხლი 54. საქართველოს სახალხო დამცველის სამსახური

საქართველოს სახალხო დამცველის სამსახურის ასიგნებები განისაზღვროს 1 512.4 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები	მ.შ. კრედიტები და გრანტები
37 00	საქართველოს სახალხო დამცველის სამსახური	354,8	1 512,4	1 089,5	422,9
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	60,0	60,0	0,0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	103,3	482,4	480,0	2,4
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	32,0	96,0	96,0	0,0
	მივლინებები	9,7	33,2	30,0	3,2
	სხვა საქონელი და მომსახურება	76,5	149,1	142,0	7,1
	პროცენტების გადახდა	0,0	0,2	0,0	0,2
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	133,3	687,5	277,5	410,0
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	64,0	64,0	0,0
37 01	საქართველოს სახალხო დამცველის სამსახურის აპარატი	242,9	824,9	812,0	12,9
	მომუშავეთა რიცხოვნობა	0,0	60,0	60,0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	103,3	482,4	480,0	2,4
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	32,0	96,0	96,0	
	მივლინებები	9,7	33,2	30,0	3,2
	სხვა საქონელი და მომსახურება	76,5	149,1	142,0	7,1
	პროცენტების გადახდა	0,0	0,2		0,2
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	21,4	0,0		
	კაპიტალური ხარჯები	0,0	64,0	64,0	
37 02	უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებით და გრანტებით განსახორციელებელ საინვესტიციო პროექტებში თანამონაწილეობისა და თანადაფინანსების ხარჯები	111,9	277,5	277,5	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	111,9	277,5	277,5	0,0
37 02 01	სახალხო დამცველის ოფისის დახმარება	111,9	277,5	277,5	0,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	111,9	277,5	277,5	

37 03	უცხოეთიდან მიღებული დაფინანსების წყაროებით და გრანტებით განსახორციელებელი საინვესტიციო პროექტები	0,0	410,0	0,0	410,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	410,0	0,0	410,0
37 03 01	სახალხო დამცველის ოფისის დახმარება	0,0	410,0	0,0	410,0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	0,0	410,0		410,0

სახალხო დამცველის სამსახურის აპარატს დაგეგმილი აქვს 2005 წლის განმავლობაში მკვეთრად გააუმჯობესოს მუშაობა ადამიანის უფლებების დაცვის სფეროში საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციების გათვალისწინებით.

მუხლი 55. საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ეროვნული კომისია

საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ეროვნული კომისიის ასიგნებები განისაზღვროს 395.5 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები	მ.შ. კრედიტები და გრანტები
38 00	საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ეროვნული კომისია	340.9	395.5	395.5	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა		63.0	63.0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	203.6	246.6	246.6	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	63.0	49.3	49.3	
	მივლინებები	0.9	7.0	7.0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	48.4	92.6	92.6	
	კაპიტალური ხარჯები	25.0	0.0		

1. საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ეროვნული კომისია (შემდგომში - „კომისია“), – საქართველოში ფასიანი ქაღალდების ბაზრის მარეგულირებელი დამოუკიდებელი სახელმწიფო ორგანო, – ფუნქციონირებს 1999 წლის 1 ოქტომბრიდან.

კომისია ჩამოყალიბდა „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონის საფუძველზე. მისი ძირითადი მიზნები და ფუნქციებია: ინვესტორთა ინტერესების დაცვა, ფასიანი ქაღალდებით ვაჭრობისას ჯანსაღი კონკურენტული გარემოს შექმნის, სამართლიანი ვაჭრობის დამკვიდრების ხელშეწყობა, ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა, ბაზრის რეგულირებადი მონაწილეების ლიცენზირება, ატესტირება, მათ საქმიანობაზე ზედამხედველობა, ნორმატიული აქტების შემუშავება და გამოცემა, ფასიანი ქაღალდების გამოშვებისა და მიმოქცევის სფეროში დარღვევების გამოვლენა და აღკვეთა, ამ მიზნით შემოწმებების ჩატარება, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა საქმეების განხილვა და ადმინისტრაციული სახდელის დადება.

2. საქართველოში მიმდინარე რეფორმებიდან ერთ-ერთი უმთავრესია სრულფასოვანი კაპიტალის ბაზრის ჩამოყალიბებისაკენ მიმართული რეფორმა. ამ მიზნის მიღწევა დიდადაა დამოკიდებული თვით ამ სფეროს მარეგულირებელი ორგანოს – კომისიის ქმედუნარიანობასა და ფინანსურ შესაძლებლობებზე. კაპიტალის ბაზრის ჩამოყალიბებისა და ნორმალური ფუნქციონირების მნიშვნელობიდან გამომდინარე, კომისია სახელმწიფოს მხარდაჭერას საჭიროებს. აღსანიშნავია, რომ ეს მხარდაჭერა ქვეყნის საერთაშორისო ვალდებულებებშიცაა ასახული.

2005 წელს კომისიაში კვლავ გაგრძელდება საქმიანობა ფასიანი ქაღალდების ბაზრის რეგულირების სრულყოფის მიზნით, განსაკუთრებით – კორპორაციულ მართვაზე ზედამხედველობის გაძლიერების მიმართულებით, ასევე ინსტიტუციური ინვესტიციების ფუნქციონირების დარეგულირების მიმართულებით. განსაკუთრებით გააქტიურდება მუშაობა საპენსიო სისტემის რეფორმის ფონზე.

კომისიის საქმიანობის უმნიშვნელოვანესი მიმართულებაა ფასიანი ქაღალდების ემიტენტებთან მუშაობა. 2003 წლის 18 ივლისის საკანონმდებლო ცვლილებებამდე კომისიის რეგულირების სფეროში მოქცეული იყო 400-მდე სააქციო საზოგადოება (საწარმო), ხოლო 2004 წლიდან ანგარიშვალდებული გახდა ყველა სააქციო საზოგადოება, ანუ რაოდენობა 4-ჯერ და მეტად გაიზარდა.

კომისიის ამოცანები:

- საქართველოს მოსახლეობასა და საერთაშორისო ორგანიზაციებს უკეთ მიაწოდოს ინფორმაცია ინტერნეტისა და ვებ-გვერდის საშუალებით;
  - გააუმჯობესოს ბაზრის მონაწილეთა საქმიანობის მონიტორინგი;
  - გააცნოს აქციონერებს თავიანთი უფლებები;
  - გააცნოს კორპორაციებს თავიანთ მოვალეობები კორპორაციული მართვის თვალსაზრისით, „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ და „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონებით განსაზღვრული მოთხოვნებიდან გამომდინარე;
  - მოამზადოს წინადადებები და პროექტები საკანონმდებლო ცვლილებების განსახორციელებლად, იმ ვაკუუმის შესავსებად, რომელიც არსებობს აქციონერთა უფლებების დაცვასა და კორპორაციული მართვის სტანდარტებზე ზედამხედველობაში;
  - შეიმუშაოს მარეგულირებელი აქტები არასახელმწიფო საპენსიო სისტემის იმ ასპექტების რეგულირებისათვის, რომლებზედაც ვრცელდება კომისიის იურისდიქცია;
  - შეიმუშაოს მარეგულირებელი აქტები მუნიციპალურ ობლიგაციებთან დაკავშირებით;
  - ხელი შეუწყოს საწარმოთა პრივატიზაციას საფონდო ბირჟის, როგორც ღია სააუქციონო სისტემის, მეშვეობით;
  - გაამყაროს ურთიერთობა საქართველოს მეზობელ ქვეყნებში ფასიანი ქაღალდების ბაზრის მარეგულირებელ ორგანოებთან;
  - სახელმწიფოს მხარდაჭერით შექმნას კომისიისათვის დაკისრებული ფუნქციების და მისთვის მინიჭებული უფლებამოსილებების სარეალიზაციოდ ადეკვატური სამუშაო პირობები.
  - თავისი კომპეტენციიდან გამომდინარე, ხელი შეუწყოს საბაზრო ეკონომიკის დასამკვიდრებელი ეკონომიკური რეფორმების გაღრმავებას ქვეყანაში.
- კომისიას განზრახული აქვს მომავალშიც განაგრძოს საქმიანობა ფასიანი ქაღალდების საჯარო შეთავაზებისათვის ემისიის პროსპექტების განხილვის, ფასიანი

ქალაქების ბაზრის მონაწილეთა რეგულირების, კონტროლისა და ზედამხედველობის მიმართულებით. თუმცა არსებობს კიდევ რამდენიმე მიმართულება, რომლითაც კომისია გეგმავს მუშაობის მეტი ძალისხმევით გაშლას და რამდენიმე ინიციატივის განხორციელებას. 2005-2006 წლებში დაგეგმილი ღონისძიებები გამოძღინარეობს ზემოთ ჩამოთვლილი ამოცანებიდან.

მუხლი 56. საქართველოს ნავთობისა და გაზის რესურსების მარეგულირებელი სახელმწიფო სააგენტო

საქართველოს ნავთობისა და გაზის რესურსების მარეგულირებელი სახელმწიფო სააგენტოს ასიგნებები განისაზღვროს 486.1 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები	მ.შ. კრედიტები და გრანტები
40 00	საქართველოს ნავთობისა და გაზის რესურსების მარეგულირებელი სახელმწიფო სააგენტო	511.7	486.1	486.1	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა		35.0	35.0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	309.1	308.0	308.0	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	95.8	61.6	61.6	
	მივლინებები	8.5	25.0	25.0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	64.3	61.5	61.5	
	კაპიტალური ხარჯები	34.0	30.0	30.0	

აღნიშნული ასიგნებები საშუალებას აძლევს ნავთობისა და გაზის რესურსების მარეგულირებელ სახელმწიფო სააგენტოს, რომ განახორციელოს ბუნებრივი რესურსების მართვა და ნავთობის გადამუშავება, გაზის დამუშავება და ნავთობპროდუქტების ტრანსპორტირების რეგულირება.

ამ ღონისძიებების განხორციელებისათვის საჭირო საბიუჯეტო სახსრები ძირითადად მიმართულია მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურებაზე (308.0 ათასი ლარი). შრომის ანაზღაურების ახალი სისტემა ხელს შეუწყობს სააგენტოში მაღალკვალიფიციური კადრების მოზიდვას, წარმატებულ თანამშრომელთა სოციალური პირობების დაცვა-გაუმჯობესებას.

სააგენტოს დაგეგმილი აქვს კომპიუტერული ტექნიკის შეძენა, რითაც დამთავრდება ყველა სამუშაო ადგილის აღჭურვა სათანადო მოწყობილობებით. ნავთობ-გადამამუშავებელი საწარმოების ინსპექტირებისათვის გათვალისწინებულია ერთი ავტომანქანა „ნივას“ შეძენა, რაც უზრუნველყოფს ინსპექტორთა მიერ ინსპექტირების განხორციელებას წელიწადის ნებისმიერ დროს. აღნიშნული ღონისძიებების დაფინანსებისათვის კაპიტალურ ხარჯებში გათვალისწინებულია 30.0 ათასი ლარი. 1500 ერთეული ჭაბურღილის და 15 ნავთობგადამამუშავებელი საწარმოს ინსპექტირებისათვის გათვალისწინებულია 25.0 ათასი ლარი. „სხვა საქონელი და მომსახურების“ მუხლით გათვალისწინებულია 61.5 ათასი ლარი.

მუხლი 57. ტექნიკური ზედამხედველობის სახელმწიფო ინსპექცია

ტექნიკური ზედამხედველობის სახელმწიფო ინსპექციის ასიგნებები განისაზღვროს 152.0 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები	მ.შ. კრედიტები და გრანტები
41 00	ტექნიკური ზედამხედველობის სახელმწიფო ინსპექცია	146.6	152.0	152.0	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა		64.0	64.0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	73.0	98.7	98.7	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	26.4	19.8	19.8	
	მივლინებები	9.9	9.0	9.0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	14.3	24.5	24.5	
	კაპიტალური ხარჯები	23.0	0.0		

ტექნიკური ზედამხედველობის სახელმწიფო ინსპექცია ასიგნებების ფარგლებში განახორციელებს საშიშ საწარმოო ობიექტებზე ტექნიკური უსაფრთხოების სფეროში სახელმწიფო ზედამხედველობას, რომელსაც უზრუნველყოფენ ინსპექციის სტრუქტურაში არსებული დარგობრივი და რეგიონალური ქვედანაყოფები.

ზედამხედველობა ხორციელდება ქვანახშირის, მადნეულ, არამადნეულ, წიაღისეულის მომპოვებელ, მინერალური და სამკურნალო წყლების, სამთო-ქიმიურ, ქიმიურ, მეტალურგიულ, ნავთობ- და აირმომპოვებელ, ნავთობ- და აირგადამამუშავებელ, ნავთობქიმიურ საწარმოებზე, ფეტქებადსაშიშ საწარმოებზე, ფეტქებადი მასალების მიღება-გამოყენებაზე, რკინიგზის ტრანსპორტით საშიში ტვირთების გადაზიდვაზე, მაგისტრალურ ნავთობსადენებზე, აირსადენებზე, გაზმომარაგების სისტემების მშენებლობასა და ექსპლუატაციაზე, თხევადი აირების (პროპან-ბუტანი) ტრანსპორტირება-დაფასობასა და შენახვა-გამოყენებაზე, ბირთვული, რადიაციული და სხვა მაიონებელი გამოსხივების მქონე ობიექტების საქმიანობაზე ტექნიკური უსაფრთხოების სფეროში, ტვირთამწე მექანიზმებზე (ამწეები, ლიფტები, ესკალატორები, ფუნიკულიორები, სამგზავრო და სატვირთო კიდული საბაგირო გზები), საქვაბე დანადგარებზე, წნევით მომუშავე ჭურჭლებზე, ორთქლისა და ცხელი წყლის მიღგაყვანილობის დამზადება-ექსპლუატაციაზე და სხვა.

ღონისძიების მიზანია საშიშ საწარმოო ობიექტებზე უბედური შემთხვევებისა და ავარიების თავიდან აცილება.

ღონისძიების ამოცანაა საშიშ საწარმოებში, ობიექტებსა და სამუშაოებზე უსაფრთხო შრომითი გარემოს შექმნა, სამთავრობო და სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულებებთან, საზოგადოებრივ გაერთიანებებთან შრომის უსაფრთხოების, ეკოლოგიური, სანიტარიული, სახანძრო და სხვა ეროვნული პროგრამების შემუშავებაში თანამშრომლობა, უსაფრთხოების ტექნიკისათვის გამიზნული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების განხილვაში მონაწილეობის მიღება.

ინსპექცია საჭიროების შემთხვევაში ორგანიზებას უწევს საშიში საწარმოების მშენებარე, სარეკონსტრუქციო საწარმოების, მანქანებისა და დანადგარების პროექტების ტექნიკურ ექსპერტიზას უსაფრთხოების ტექნიკის ნაწილში; ნაკეთობებისა და ტექნოლოგიების სავალდებულო სერტიფიცირებას თავისი კომპეტენციის ფარგლებში; თანამშრომლობს სამთავრობო და სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულებებთან შრომის უსაფრთხოების, ეკოლოგიური, სანიტარიული, სახანძრო და სხვა ეროვნული პროგრამების შესრულებაში.

მუხლი 58. საქართველოს პოლიგრაფიული და საგამომცემლო საქმეთა სამსახური

საქართველოს პოლიგრაფიული და საგამომცემლო საქმეთა სამსახურის ასიგნებები განისაზღვროს 285.0 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბუჯეტო სახსრები	მ.შ. კრედიტები და გრანტები
42 01	პოლიგრაფიული და საგამომცემლო საქმეთა სამსახური	154.1	285.0	285.0	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა		104.0	104.0	0.0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	75.7	196.4	196.4	0.0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	29.4	39.3	39.3	0.0
	მივლინებები	48.3	0.0	0.0	0.0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0.7	49.3	49.3	0.0
42 01 01	პოლიგრაფიული და საგამომცემლო საქმეთა სამსახურის აპარატი	33.2	61.1	61.1	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა		26.0	26.0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	23.7	49.3	49.3	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	7.9	9.9	9.9	
	მივლინებები	1.6	0.0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0.0	1.9	1.9	
42 01 02	წიგნის პალატა	120.9	223.9	223.9	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა		78.0	78.0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	52.0	147.1	147.1	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	21.5	29.4	29.4	
	მივლინებები	46.7	0.0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0.7	47.4	47.4	

პოლიგრაფიისა და საგამომცემლო საქმის სამსახური არის სახელმწიფო დაწესებულება, რომელიც ახორციელებს სახელმწიფო პოლიტიკას პოლიგრაფიისა და საგამომცემლო სფეროში. სამსახური კოორდინაციას უწევს მკაცრი აღრიცხვის ნაბეჭდი პროდუქციის განაწილებას პოლიგრაფიულ საწარმოებში და აკონტროლებს დადგენილი პირობების დაცვას. გრძელდება სამუშაოები საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფის, საგამომცემლო დარგში დაბეგვრის რეჟიმის მაქსიმალური

ლიბერალიზაციის მიზნით. მომავალში გათვალისწინებულია საინფორმაციო ბანკის შექმნა და მომსახურების არეალის გაფართოება.

წიგნის პალატა არის სახელმწიფო (ეროვნული) ბიბლიოგრაფიის, ბეჭდური გამოცემების საარქივო დაცვის, ბეჭდვითი სიტყვის სტატისტიკის და წიგნმცოდნეობის ეროვნული ცენტრი.

მსოფლიოს ანალოგიურ ორგანიზაციებთან (მსოფლიოს ორას ქვეყანაშია ანალოგიური ცენტრი) უკეთესი კოორდინაციის მიზნით წიგნის სახელმწიფო პალატა უნდა ჩაერთოს და აქტიური მონაწილეობა უნდა მიიღოს „ინტეგრირებული მსოფლიოს საინფორმაციო სისტემის“ კონცეფციის პროექტის შესრულებაში. შეიქმნება საქართველოს ეროვნული ბიბლიოგრაფიის, ფაქტოგრაფიული და საგამომცემლო პროდუქციის აღრიცხვისა და დაცვის თანამედროვე, საერთაშორისო ნორმების და თანამედროვე მეთოდოლოგიაზე დაფუძნებული სისტემა, რომელიც ჩაერთვება ინტერნეტში და მსოფლიოს მიაწვდის ინფორმაციას სამამულო ბეჭდვითი სიტყვის შესახებ.

წიგნის პალატის საქმიანობის მიმართულებებია:

- აუდიო-ვიდეომასალების სახელმწიფო ბიბლიოგრაფიულ მონაცემთა ბანკის შექმნა;
- საქართველოში მცხოვრებ ხალხთა ლიტერატურის საინფორმაციო ბანკის შექმნა;
- ეროვნული კულტურული მემკვიდრეობის ფონდის დაცვა და შენახვის სახელმწიფო პროგრამის რეკომენდაციების შემუშავება;
- ჰიგიენისა და რესტავრაციის პროგრამის შექმნა საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციების საფუძველზე, საგამომცემლო საქმის, ფონდების კონსერვაციის და დაცვის სახელმწიფო სტანდარტების პროექტების შესაქმნელად სპეციალური სამსახურების ჩამოყალიბება;
- უცხოეთთან ურთიერთობის ჯგუფის შექმნა;
- საინფორმაციო-საგამომცემლო ტექნოლოგიების ცენტრის საქმიანობის გაუმჯობესება;
- ჰიგიენა-რესტავრაციის სამსახურის შექმნა;
- საქართველოში მცხოვრები არაქართულენოვანი ავტორების ბეჭდური ნაწარმოებების სახელმწიფო რეგისტრაციისათვის და სახელმწიფო ბიბლიოგრაფიული საძიებლების შესაქმნელად სომხური, აზერბაიჯანული, აფხაზური, ოსური და სხვა ენების მცოდნე სპეციალისტების მოწვევა ხელშეკრულებით;
- ფონდსაცავებში სოკოვანი დაავადებით დაზიანებული ბეჭდური პროდუქციის დასამუშავებლად სპეციალისტების მოწვევა ხელშეკრულებით.

მუხლი 59. სწავლულ ექსპერტთა საბჭო

სწავლულ ექსპერტთა საბჭოს ასიგნებები განისაზღვროს 5.9 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები	მ.შ. კრედიტები და გრანტები

42 02	სწავლულ ექსპერტთა საბჭო	6.5	5.9	5.9	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა		2.0	2.0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	4.7	4.2	4.2	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	1.4	1.3	1.3	
	მივლინებები	0.4	0.0		
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0.0	0.4	0.4	

საქართველოს მთავრობის მიერ განსაზღვრულია საქართველოს სწავლულ ექსპერტთა საბჭოს ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმა. სწავლულ ექსპერტთა საბჭოს კომპეტენციას განეკუთვნება სამეცნიერო ხარისხების მინიჭებისა და სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდებების მიკუთვნების პროცედურების რეგულირება, კერძოდ, საქართველოში სამეცნიერო ხარისხების მინიჭებასა და სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდებების მიკუთვნებასთან დაკავშირებული საქმიანობის მართვა, კოორდინაცია და ექსპერტიზა, სამეცნიერო ხარისხების დიპლომების ნოსტრიფიკაცია და სხვა ორგანიზაციული საკითხების მოგვარება.

მუხლი 60. საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლებში უგზო-უკვლოდ დაკარგულ მებრძოლთა მოძებნისა და მათი ოჯახის წევრთა უფლებების დაცვის სახელმწიფო კომისია

საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლებში უგზო-უკვლოდ დაკარგულ მებრძოლთა მოძებნისა და მათი ოჯახის წევრთა უფლებების დაცვის სახელმწიფო კომისიის ასიგნებები განისაზღვროს 150.1 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები	მ.შ. კრედიტები და გრანტები
42 05	საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლებში უგზო-უკვლოდ დაკარგულ მებრძოლთა მოძებნისა და მათი ოჯახის წევრთა უფლებების დაცვის სახელმწიფო კომისია	150.8	150.1	150.1	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა		16.0	16.0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	9.6	28.0	28.0	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	3.1	5.6	5.6	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	138.1	91.5	91.5	
	კაპიტალური ხარჯები	0.0	25.0	25.0	

საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლებში უგზო-უკვლოდ დაკარგულ მებრძოლთა მოძებნისა და მათი ოჯახის წევრთა უფლებების დაცვის სახელმწიფო კომისია ახორციელებს დაკარგულ მებრძოლთა მოძიებას და შემდგომ მათი ოჯახების სოციალური დაცვის ღონისძიებებს. ამ მიზნით იგი აწარმოებს დაკარგულ მებრძოლთა ექსპერტიზას, რეპატრაციას, სასამართლო-სამედიცინო

ექსპერტიზას, იდენტიფიკაციას და დაკრძალვას; მათი ოჯახებისათვის მატერიალური დახმარების გაცემას.

მუხლი 61. საზღვარგარეთ მცხოვრებ თანამემამულეებთან ურთიერთობათა საქართველოს ცენტრი

საზღვარგარეთ მცხოვრებ თანამემამულეებთან ურთიერთობათა საქართველოს ცენტრის ასიგნებები განისაზღვროს 53.4 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები	მ.შ. კრედიტები და გრანტები
42 06	საზღვარგარეთ მცხოვრებ თანამემამულეებთან ურთიერთობათა საქართველოს ცენტრი	27.5	53.4	53.4	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა		15.0	15.0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	18.0	30.9	30.9	
	დამქირავებელიდან ანარიცხები	6.1	6.2	6.2	
	მივლინებები	0.0	8.1	8.1	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	3.4	8.2	8.2	

საზღვარგარეთ მცხოვრებ თანამემამულეებთან ურთიერთობათა საქართველოს ცენტრის ამოცანაა ქვეყნის გარეთ მცხოვრებ თანამემამულეთა შორის ეროვნული განწყობილების შენარჩუნება-გაძლიერების მიზნით საზღვარგარეთ მოქმედი ქართული საგანმანათლებლო კერებისათვის, ბიბლიოთეკებისა და კულტურული ცენტრებისათვის სახელმძღვანელოების, დამხმარე ლიტერატურის, მხატვრული ლიტერატურის, ქართული პერიოდიკისა და თვალსაჩინოების (ვიდეო- და აუდიოკასეტები, პლაკატები, ეროვნული დროშები და ა.შ.) შეძენა-გაგზავნა; საზღვარგარეთ მოღვაწე თვალსაჩინო თანამემამულეების საქართველოში მოწვევა; უცხოეთში ქართული პერიოდული გამოცემების ფინანსური მხარდაჭერა.

მუხლი 62. საქართველოს პრეზიდენტის გამგებლობაში არსებული სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება – ოფიციალურ გამოცემათა სამსახური – საქართველოს პრეზიდენტის ბიბლიოთეკა

საქართველოს პრეზიდენტის გამგებლობაში არსებული სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულების – ოფიციალურ გამოცემათა სამსახურის – საქართველოს პრეზიდენტის ბიბლიოთეკის ასიგნებები განისაზღვროს 114.7 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები	მ.შ. კრედიტები და გრანტები
--------------------	------------	-----------------	-----------------	-------------------------	----------------------------

42 09	საქართველოს პრეზიდენტის გამგებლობაში არსებული სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება – ოფიციალურ გამოცემათა სამსახური – საქართველოს პრეზიდენტის ბიბლიოთეკა	123.8	114.7	114.7	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა		35.0	35.0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	86.4	88.3	88.3	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	28.8	17.7	17.7	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	8.6	8.7	8.7	

მუხლი 63. რეგიონალური პოლიტიკის და მართვის სამსახურის სასწავლო-კვლევითი ცენტრი

რეგიონალური პოლიტიკის და მართვის სამსახურის სასწავლო-კვლევითი ცენტრის ასიგნებები განისაზღვროს 31.7 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები	მ.შ. კრედიტები და გრანტები
42 10	რეგიონალური პოლიტიკის და მართვის სამსახურის სასწავლო-კვლევითი ცენტრი	23.9	31.7	31.7	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა		6.0	6.0	0.0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	17.9	24.2	24.2	0.0
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	6.0	4.9	4.9	0.0
	მივლინებები	0.0	1.0	1.0	0.0
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0.0	1.6	1.6	0.0
42 10 01	რეგიონალური პოლიტიკის და მართვის სამსახურის სასწავლო-კვლევითი ცენტრის აპარატი	23.9	23.8	23.8	0.0
	მომუშავეთა რიცხოვნობა		6.0	6.0	
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება	17.9	18.6	18.6	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	6.0	3.8	3.8	
	მივლინებები	0.0	1.0	1.0	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0.0	0.4	0.4	
42 10 02	ადგილობრივი თვითმმართველობისა და მმართველობის მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლების და ტრენინგის პროგრამა	0.0	7.9	7.9	0.0
	მუშა-მოსამსახურეთა შრომის ანაზღაურება		5.6	5.6	
	დამქირავებლიდან ანარიცხები	0.0	1.1	1.1	
	სხვა საქონელი და მომსახურება	0.0	1.2	1.2	

რეგიონალური პოლიტიკის და მართვის სამსახურის სასწავლო-კვლევითი ცენტრის პროგრამის ფარგლებში თვითმმართველობის რეალური განხორციელებისათვის აუცილებელია ადგილობრივი თვითმმართველობის მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება და ტრენინგი, რაც ხელს შეუწყობს საქართველოში დემოკრატიის, დეცენტრალიზაციისა და დეკონცენტრაციის პროცესის განხორციელებას.

პროგრამის მიზანია ადგილობრივი თვითმმართველობის ფუნქციონირებისათვის აუცილებელი ინსტიტუციური საფუძვლების შექმნა.

პროგრამის ამოცანაა ადგილობრივ მოხელეთა პროფესიული მომზადების დონის ამაღლება სათანადო სასწავლო ღონისძიებების ჩატარებით და დამხმარე მეთოდური ლიტერატურის მომზადებითა და გამოცემით.

პროგრამის განხორციელების შედეგად 2004 წელთან შედარებით 20%-ით მეტ ადგილობრივ მოხელეს აუმაღლდება კვალიფიკაცია, შეიქმნება კვალიფიკაციაგავლილ მოხელეთა საინფორმაციო ბაზა, რომელიც ხელს შეუწყობს კადრების სტაბილურობას და საკადრო პროცესების მართვას.

მუხლი 64. საქართველოს საპატრიარქო

სასულიერო განათლების ხელშეწყობის გრანტის და საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა სიმონ კანანელის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრის ასიგნებები განისაზღვროს 1 290.1 ათასი ლარის ოდენობით.

ორგანიზაციული კოდი	დასახელება	2004 წლის ფაქტი	2005 წლის გეგმა	მ.შ. საბიუჯეტო სახსრები	მ.შ. კერძოები და გრანტები
42 03	საქართველოს საპატრიარქო	1,598.4	1,290.1	1,290.1	0.0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	1,598.4	1,290.1	1,290.1	
42 03 01	სასულიერო განათლების ხელშეწყობის გრანტი	0.0	786.4	786.4	0.0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები		786.4	786.4	
42 03 02	საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა სიმონ კანანელის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრი	1,598.4	503.7	503.7	0.0
	სუბსიდიები და მიმდინარე ტრანსფერები	1,598.4	503.7	503.7	

სასულიერო განათლების ხელშეწყობის გრანტი მოხმარდება ორ სასულიერო აკადემიას, ოთხ სემინარიას, გელათის მეცნიერებათა აკადემიას და 25-ზე მეტი სკოლის მასწავლებელთა შრომის ანაზღაურებას, ხოლო საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა სიმონ კანანელის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრის დაფინანსება მოხმარდება როგორც მასწავლებელთა შრომის ანაზღაურებას, ისე ხელმოკლე მშობელთა და ობოლი ბავშვების კვების ხარჯებს“.